

**Державний вищий навчальний заклад
“Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”
Педагогічний факультет
Кафедра педагогіки імені Богдана Ступарика**

**МОДЕЛЮВАННЯ ОСВІТНЬОЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ
ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦЯ**

Навчально-методичний посібник до курсу

УДК 37.048.4: 378.22 : 372.4

ББК 74.586.052

М 74

*Друкується за рішенням вченої ради Педагогічного інституту
ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”
(протокол № 1 від 29 серпня 2016 р.)*

Рецензенти:

І.В.Стражнікова – доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки імені Б. Ступарика

Н. Б. Максименко – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри фахових методик і технологій початкової освіти

Моделювання освітньої та професійної підготовки фахівця :

М 74 навчально-методичний посібник до курсу / авт.-упоряд. Н. М. Салига. – Івано Франківськ, 2016. – 115 с.

Навчальний посібник підготовлений для магістрантів спеціальності 8.18010021 “Педагогіка вищої школи”. Посібник містить робочу програму навчальної дисципліни “Моделювання освітньої та професійної підготовки фахівця”, короткий огляд лекційного матеріалу, плани практичних занять (питання для обговорення, тематику повідомлень), завдання для самостійної роботи, орієнтовну тематику рефератів (презентацій), есе, перелік програмових вимог, термінологічний словник і методичні рекомендації щодо виконання різних видів самостійної роботи.

Дане видання адресоване студентам магістратури денної та заочної форми навчання, керівникам установ у галузі освіти, а також науково-педагогічним працівникам вищої школи для підвищення рівня педагогічної майстерності, допоможе при підготовці до самостійних та практичних занять.

**УДК 37.048.4: 378.22 : 372.4
ББК 74.586.052**

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА.....	3
ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ “МОДЕЛЮВАННЯ ОСВІТНЬОЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦЯ”.....	6
ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ.....	12
ТЕМАТИКА ТА ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	27
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ.....	44
ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ ЗНАНЬ З ДИСЦИПЛІНИ “МОДЕ- ЛЮВАННЯ ОСВІТНЬОЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦЯ” (ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ).....	94
ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ІХ ВИЗНАЧЕННЯ	98
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	105
ДОДАТКИ.....	110

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Сучасний етап розбудови вищої національної освіти, згідно з новим Законом “Про вищу освіту” (від 01.07.2014 № 1556-VII) ставить на порядок денний формування нової генерації освітян з високим рівнем професіоналізму, загальної культури, творчим стилем аналітичного мислення на підставі підвищення якості освіти та переформування вищої школи відповідно до сучасних європейських тенденцій.

Виходячи з того, що саме вища школа бере на себе підготовку інтелектуальної еліти, що відповідає складним багатоструктурним знанням та високому рівню моральної та наукової культури, актуальність освітньої та професійної підготовки фахівця” значно підвищується.

Структура вищої освіти України розбудована відповідно до структури освіти розвинених країн світу. Вища школа в Україні насамперед зорієнтована на задоволення освітніх потреб особистості, відновлення національних освітніх традицій, відтворення інтелектуального духовного потенціалу нації, забезпечення ринку праці висококваліфікованими фахівцями.

Згідно з навчальним планом підготовки магістрів із спеціальності 8.18010021 “Педагогіка вищої школи” передбачено вивчення курсу “Моделювання освітньої та професійної підготовки фахівця”. На цей курс відведено 90 годин. Завершується вивчення курсу екзаменом.

Метод моделювання доволі часто почав застосовуватися в педагогічних дослідженнях в останнє десятиліття. І це не випадково, оскільки моделювання являє собою одну з ключових технологій системного аналізу при дослідженні складних, багатоелементних і поліструктурних систем, функціонування яких визначається великою кількістю внутрішніх і зовнішніх факторів.

Дослідженням особливостей моделювання об’єктів в освітньому просторі присвячені як роботи загального характеру (М. Грабарь, І. Гребеньов, Л. Ітельсон, С. Маркова, В. Михеев, А. Остапенко, К. Краснянська, Є. Чупрунов), так і роботи, у яких пропонуються моделі змісту навчання (А. Гембарук, О. Каткова, Л. Новицька), педагогічних і освітніх систем (М. Запрудський, М. Ігнатенко, Д. Левитес, О. Нестеренко). У педагогічній літературі підкреслюється важливість застосування моделювання в навчальному процесі (А. Вербицький, Л. Семушина, О. Дахін, В. Загвязінський Ф.Семенова та ін.), проте методика реалізації та інструментальні засоби недостатньо розроблені.

Доцільність модельного підходу в дослідженні навчального процесу вищої школи у своїх працях доводять С. Архангельський, М. Бірюкова, К. Волинець, С. Голуб, О. Гофман, В. Костенко та інші.

Основними базовими знаннями з даного курсу є оволодіння змістом понять “модель”, “моделювання”, “моделювання освітньої та професійної підготовки”; структурою освітньо-професійної підготовки фахівця; змістом освітньо-професійної програми підготовки фахівця; методикою розроблення освітньо-професійної програми підготовки фахівця; методикою розроблення освітньо-кваліфікаційної характеристики (ОКХ) випускника ВНЗ; змістом освіти та змістом навчання за певними напрямками підготовки або спеціальністю і освітньо-кваліфікаційним рівнем.

Навчально-методичний посібник розроблено відповідно до наказу МОН України №1067 від 09.11.2010 “Про введення в дію переліку спеціальностей, за якими здійснюється підготовка фахівців у вищих навчальних закладах за освітньо-кваліфікаційними рівнями спеціаліста і магістра, Затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010р. №787”.

Запропонований навчально-методичний посібник спрямований на забезпечення якісної фахової підготовки магістрів даної спеціальності. Він містить робочу програму навчальної дисципліни, лекційний курс укладений автором, плани практичних занять, список рекомендованої літератури, завдання до модульного та підсумкового контролю, а також термінологічний словник і методичні рекомендації щодо виконання різних видів самостійної та індивідуальної роботи.

У ході роботи над посібником були використані матеріали наукових публікацій наступних авторів: К. Гнезділової, І. Драч, О. Ковальчук, О. Пономарьова, Н. Середи, А. Светлорусової, Н. Терентьєвої, М. Чеботарьова, О. Шарова, інтернет-ресурси та ін.

**ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ
“МОДЕЛЮВАННЯ ОСВІТНЬОЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ
ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦЯ”
Опис навчальної дисципліни**

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів –	Галузь знань (шифр і назва) Напрямок підготовки бакалавр (шифр і назва)	Нормативна	
Модулів – 1	Спеціальність (професійне спрямування):	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		-й	____-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		____-й	
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 1 самостійної роботи студента – 2	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <u>бакалавр</u>	14 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		16 год.	6 год.
		Лабораторні	
		____ год.	____ год.
		Самостійна робота	
		60 год.	80 год.
Індивідуальні завдання: ____ год.			
Вид контролю:			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 30/60

для заочної форми навчання – 10/80

Мета і завдання навчальної дисципліни

Практична спрямованість підготовки магістрів і наявність у них досвіду викладацької роботи дозволяє вивчати дисципліну “Моделювання освітньої та професійної підготовки фахівця” шляхом розкриття сутності та змісту навчальних тем курсу на лекціях, закріплення матеріалу при його обговоренні проблемних ситуацій на практичних заняттях та значного обсягу самостійної роботи студентів.

Моделювання є універсальним методом, що широко застосовується в різних галузях науки. Під моделюванням розуміють процес побудови та дослідження моделі. Моделювання в навчанні охоплює два аспекти:

- моделювання, як зміст, який студент повинен засвоїти;
- моделювання, як навчальна діяльність, засіб, без якого неможливе повноцінне навчання.

Питання моделювання освітньої та професійної підготовки в навчальному процесі потребує системного підходу: з одного боку, побудови нормативної моделі майбутньої професійної діяльності фахівця (модель фахівців), з іншого – побудови моделі підготовки, в якості якої постає зміст освіти. Під моделюванням освітньої та професійної підготовки до професійної діяльності в навчальному процесі розуміють створення умов, за яких студенти в процесі навчання розв’язують комплексні завдання, спрямовані на формування інтелектуальних і практичних умінь, необхідних для успішної професійної діяльності.

Навчальна дисципліна є нормативною і носить методологічний характер. Вона орієнтована на формування у студентів чіткого уявлення про сутність та зміст моделювання освітньо-професійної підготовки фахівця до майбутньої професійної діяльності.

Дисципліна “Моделювання освітньо-професійної підготовки фахівця” передбачає розуміння загальної схеми формування змісту навчання, цілей освітньої та професійної підготовки, розподілу змісту циклів підготовки за навчальними дисциплінами, визначення рівня сформованості предметних умінь, структури та змісту програми навчальної дисципліни.

Теоретична частина курсу включає уявлення про сутність та зміст моделювання освітньо-професійної підготовки фахівця; цілі, зміст та інформаційну базу освітньої та професійної підготовки; призначення, структуру і зміст освітньо-професійної програми підготовки фахівця, проблеми та суперечності формування змісту навчання в умовах постіндустріального суспільства; упорядкування сукупності нормативних і варіативних навчальних дисциплін; оптимізацію структурно-логічної схеми підготовки, а також методологічні основи моделювання освітньо-професійної підготовки фахівця.

В теоретичній частині курсу детально розглядаються загальна схема формування змісту навчання, технологія розробки освітньо-професійної програми підготовки фахівця, її місце у системі підготовки фахівців у вищій школі. Увага приділяється проблемам формування змісту підготовки за циклами, розподілу змісту циклів підготовки за навчальними дисциплінами, упорядкуванню структурно-логічних зв'язків розділів навчальних дисциплін, визначенню рівня сформованості предметних умінь.

Практична частина курсу розрахована на поглиблене засвоєння та закріплення основних теоретичних положень дисципліни, отриманих студентами на лекціях, набуття й відпрацювання необхідних для майбутньої плідної професійної діяльності практичних умінь і навичок світоглядного та методологічного аналізу проблем і суперечностей, що виникають в процесі моделювання освітньо-професійної підготовки фахівця.

Методичним забезпеченням дисципліни є навчальна програма, навчальні посібники, монографічна література, а також журнальні статті у профільних виданнях з проблем вищої освіти.

При вивченні теоретичних питань студенти отримують можливість користуватись інформаційними ресурсами Інтернету з метою знайомства з новітніми досягненнями світових досліджень у сфері теорії і практики вищої освіти.

Система контролю якості навчання студентів включає проведення поточного та підсумкового контролю.

Поточний контроль здійснюється на всіх видах навчальних занять та у вигляді контрольних робіт після завершення вивчення кожного з двох блоків змістовних модулів.

Підсумковий контроль здійснюється у формі екзамену з урахуванням активності студентів на практичних заняттях та результатів поточного контролю.

Метою дисципліни є розкриття суті таких понять, як: “освітньо-професійна програма підготовки фахівця(ОПП)”, “зміст навчання”, “цілі освітньої підготовки”, “зміст підготовки”, “цикл підготовки фахівця”, “структурно-логічна схема підготовки”, “структура змісту навчання”; висвітлення принципів побудови моделі освітньої та професійної підготовки фахівця, а також використання цих знань як теоретичної основи загальної схеми формування змісту навчання, визначення цілі навчання, проведення діагностичних процедур для з'ясування рівня навчальних досягнень студентів у вищому навчальному закладі. Ці знання, уміння та навички забезпечать можливість успішного здійснення випускниками системної педагогічної діяльності.

Ефективне опанування студентами системою необхідних педагогічних знань і умінь неможливе без залучення до процесу навчання теоретичних знань та досвіду, набутих під час вивчення інших навчальних дисциплін, в першу чергу таких як психологія, філософія, соціологія, математика, педагогіка вищої школи, моделювання діяльності фахівця тощо.

В результаті вивчення навчальної дисципліни майбутній фахівець з педагогіки вищої школи повинен отримати навички системного аналізу освітньої та професійної підготовки діяльності фахівця.

Основними **завданнями** дисципліни є:

- формування системи теоретичних знань та практичних умінь, необхідних для:
- виконання функціональних обов'язків викладача вищої школи;
- побудови навчального процесу з урахуванням специфіки освітньої та професійної підготовки майбутніх фахівців;
- моделювання у навчально-виховному процесі вищого навчального закладу;
- побудови моделі освітньої та практичної підготовки фахівця;
- визначення цілей освітньої та професійної підготовки майбутнього фахівця;
- формування основ педагогічного мислення, здатності осмислювати і аналізувати педагогічну дійсність;
- готовності до педагогічної праці на гностичному, комунікативному, операційному рівнях;
- відповідального, творчого ставлення до педагогічної діяльності.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен:

знати:

- зміст понять “моделювання”, “моделювання освітньої та професійної підготовки”;
- структуру освітньо-професійної підготовки фахівця та визначення основних положень фахівця; зміст освітньо-професійної програми підготовки фахівця;
- методика розроблення освітньо-професійної програми підготовки фахівця;
- методика розроблення освітньо-кваліфікаційної характеристики (ОКХ) випускника ВНЗ;
- основи моделювання освітньої та професійної діяльності;
- зміст освіти та зміст навчання за певними напрямом підготовки або спеціальністю і освітньо-кваліфікаційним рівнем;

уміти:

- формувати зміст навчання, складати освітньо-професійну-програму підготовки фахівця;
- застосовувати одержані знання у практичній педагогічній діяльності;
- складати алгоритм освітньо-професійної програми підготовки (ОПП);
- розробляти освітньо-кваліфікаційну характеристику (ОКХ) випускника ВНЗ;
- застосовувати одержані знання у практичній педагогічній діяльності;
- здійснювати розробку освітньо-професійної програми підготовки фахівця;
- складати алгоритм освітньо-професійної програми підготовки (ОПП);
- розробляти освітньо-кваліфікаційну характеристику (ОКХ) випускника ВНЗ;
- складати робочу програми навчальної дисципліни у вигляді проекту стандарту ВНЗ;
- проводити корекцію робочих програм навчальних дисциплін для забезпечення вимог нормативних документів до структури та змісту навчальних планів.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) за джерелом інформації:

- *Словесні:* лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint–Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.
- *Наочні:* спостереження, ілюстрація, демонстрація.

2) за логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) за ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) за ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

- 1) **методи стимулювання інтересу до навчання:** навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- опорні конспекти лекцій;
- навчальні посібники;
- робоча навчальна програма;
- збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного)
- вимоги до оцінювання навчальних досягнень студентів;
- засоби підсумкового контролю (комплект друкованих завдань для підсумкового контролю).

Структура навчальної дисципліни Тематичний план лекцій і практичних занять

№ п/п	Назва лекції	Кількість годин		
		лекції	практичні	С/Р
Змістовий модуль 1. Формування змісту навчання: освітньо-професійна програма підготовки фахівців				
1	Тема 1. Моделювання змісту підготовки за циклами та навчальними дисциплінами.	2	2	6
2	Тема 2. Цілі освітньої та професійної підготовки	2	2	6
3	Тема 3. Формування змісту підготовки за циклами і навчальними дисциплінами. Освітньо-професійна програма підготовки фахівця.		2	
3	Тема 4. Дидактичні моделі місту навчання.	2	2	8
4	Тема 5 Теорії формування змісту освіти. Напрями та принципи структурування змісту освіти.	2	2	8
Модуль 2. Формування змісту навчання: інформаційна база освітньої та професійної підготовки.				
5	Тема 5. Формування змісту навчальної дисципліни в умовах кредитно-модульної системи.	2	2	8
	Тема 6 Структура та зміст робочої програми навчальної дисципліни.	2		8 8
	Тема 7. Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів з дисципліни. Тема 8. Структурно-логічна схема обробки змісту навчання. Інформаційна база освітньої та професійної підготовки. Тема. Визначення видів та форм контролю ступеню досягнення цілей підготовки за навчальною дисципліною.	2	2 2	8
	ВСЬОГО	14	16	60

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить 90 год, із них 14 год – лекції, 16 год. – практичні заняття, 60 год. – самостійна робота.

Вивчення магістрантами навчальної дисципліни “Моделювання освітньої та професійної підготовки фахівця” завершується екзаменом (2 год.).

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ

Значне місце у підготовці фахівців з вищою освітою належить лекціям. Лекція – чіткий, системний виклад окремої наукової проблеми або теми. Мета лекції полягає в допомозі студентам оволодіти методами самостійної роботи з підручниками, посібниками, першоджерелами. Лекція – один із найважливіших чинників в організації навчальної діяльності студентів.

Провідна роль лекції у викладанні навчальних дисциплін кафедри пов'язана з їх змістовим аспектом, організаційними засадами та методичними особливостями. Лекція має багато переваг у порівнянні з іншими формами одержання інформації. Живе слово викладача забезпечує глибоке і міцне первинне засвоєння навчального матеріалу, дає можливість систематизувати знання, раціонально розподілити сили і час для роботи з рекомендованою літературою. Але щоб домогтися оптимального використання лекції, треба досконало оволодіти уміннями підготовки до заняття, слухання, сприйняття. Записування, опрацювання навчального матеріалу.

У нормативно-директивних документах, які визначають зміст і організацію навчально-виховного процесу у вищих навчальних закладах України, обґрунтовано головні вимоги до лекцій, реалізація яких дає змогу повною мірою використовувати значні навчальні й виховні можливості цієї форми навчання, підвищити вплив кожної лекції на свідомість і почуття студентів.

Основний зміст лекції становлять центральні методологічні, теоретичні і практичні проблеми. Розкривають у лекції не всі питання теми, а найважливіші, найсуттєвіші, що вимагають наукового обґрунтування.

Підготовка студента до лекції включає ряд важливих навчально-практичних моментів: перегляд запису попередньої лекції в відновлення в пам'яті раніше вивченого; підготовка необхідних матеріалів і обладнання; запис питань, які будуть розкриті в ході лекції; зіставлення питань лекції з матеріалами підручника. Це дозволить виявити проблеми. Що розкриті у книзі, звернути увагу на них під час заняття; цільова установка і психологічне спрямування на слухання лекції.

Теоретичний змістовий модуль 1.

Тема 1. Моделювання змісту підготовки за циклами та навчальними дисциплінами. Освітньо-професійна програма підготовки фахівця.

План

1. Формування циклів освітньої та професійної підготовки.
2. Розподіл змісту підготовки за нормативною та варіативною частиною.

3. Формування змісту підготовки за циклами.
4. Формування змісту циклів підготовки за спеціалізацією спеціальності.
5. Розподіл змісту циклів підготовки за навчальними дисциплінами.
6. Формування змісту циклів.

Основні поняття теми: професійна підготовка, цикли підготовки, комплексні циклові завдання, цілі підготовки, навчальна дисципліна, зміст циклів.

Питання для самоконтролю, аналізу й осмислення

1. Поняття моделювання освітньої та професійної підготовки викладача.
2. Особливості моделювання освітньої та професійної підготовки викладача в гуманітарних науках.
3. Що ви розумієте під циклами освітньої та професійної підготовки.
4. За яким принципом розподіляється зміст підготовки за нормативною та варіативною частиною.
5. За яким принципом розподіляється зміст підготовки за спеціалізацією спеціальності.
6. Розподіл змісту циклів підготовки за навчальними дисциплінами.

Література

Основна

1. Артемчук Г. І. Вища школа України: реальність і тенденції розвитку : монографія / Г. І. Артемчук. – К. : Ленвіт, 2004. – 176 с.
2. Болюбаш Я. Я. Організація навчального процесу у вищих навчальних закладах освіти : навч. посіб. для слухачів закладів підвищення кваліфікації системи вищої освіти / Я. Я. Болюбаш. – К. : ВВП “Компас”, 1997. – 278 с.
3. Вища освіта України як фактор цивілізаційного визначення молоді : монографія / авт. кол. : за ред. М. Михальченка. – К. : Пед. думка, 2010. – 312 с.
4. Галузевий стандарт вищої освіти. Освітньо-кваліфікаційна характеристика магістра за спеціальністю “Педагогіка вищої школи”. – К. : МОН України, 2005. – 34 с.
5. Гнезділова К. М. Моделі та моделювання у професійній діяльності викладача вищої школи : навч. посіб. / К. М. Гнезділова, С. О. Касярум. – Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2011. – 124 с.
6. Гузеєв В. В. До побудови формалізованої теорії освітньої технології: цільові групи і цільові установки / В. В. Гузеєв // Шкільні технології. – 2002. – № 2. – С. 3-10.

7. Драч І. Педагогіка вищої школи / І. Драч. – К. : Вид. ДВНЗ “Ун-т менеджменту освіти”, 2013. – Ч. 2. – 71 с.
8. Дубасенюк О. А. Концептуальні підходи до професійно-педагогічної підготовки сучасного педагога / О.А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 114 с.
9. Кремень В. Г. Вища освіта в Україні : навч. посіб. / В. Г. Кремень, С. М. Ніколаєнко. – К. : Знання, 2005. – 327 с.
10. Семенова А. Парадигмальне моделювання у професійній підготовці майбутніх учителів : монографія / А. Семенова. – Одеса : Юридична література, 2009. – 504 с.
11. Пономарьов О. С. Моделювання діяльності фахівця : підручник / О. С. Пономарьов, О. М. Касьянова. – Х. : НТУ “ХП”; Вид-во ФОП Тагаєв П. О., 2011. – 236 с.

Допоміжна

1. Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку. Івано-Франківська область / за ред. В. Кременя. – К. : Знання України, 2010. – 335 с.
2. Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору : моніторинг якості освіти. – К. : Гнозис, 2007. – С. 152–156.
3. Комар Ю. М. Основи навчання студента : у 4 кн. / Ю. М. Комар, О. С. Поважний ; заг. ред. В. В. Дорофієнко. – Донецьк : Дон ДУУ. – 2004. – 260 с.
4. Гончаренко С. Педагогічний процес з погляду “філософії ХХІ ст.” / С. Гончаренко // Шлях освіти. – 2005. – № 1. – С. 2–7.
5. Сенько Ю. В. Гуманітарні основи педагогічної освіти : Курс лекцій : навч. посіб. / Ю. В. Сенько. – К. : Академія, 2000. – 240 с.
6. Теорія і методика професійної освіти : навч. посіб. / З. Н. Курлянд [та ін.] ; за ред. З. Н. Курлянд. – К. : Знання, 2012. – 390 с.

Тема 2. Цілі освітньої та професійної підготовки.

План

1. Стратегічні завдання вищої освіти в Україні.
2. Завдання реформування змісту вищої освіти.
3. Пріоритетні напрями та шляхи реформування вищої освіти.
4. Цілі освітньої та професійної підготовки. Формування цілей підготовки за циклами.
5. Формування комплексних циклових завдань.

Основні поняття теми: викладач вищого навчального закладу, професійна підготовка, цикли підготовки, комплексні циклові завдання, цілі підготовки.

Питання для самоконтролю, аналізу й осмислення

1. Зміст і характер професійної підготовки фахівця.
2. Як ви думаєте, що таке університетська освіта?
3. Висловіть свою думку щодо місії університетської освіти.
4. Окресліть стратегічні завдання вищої освіти в Україні.
5. Що Ви розумієте під реформуванням змісту вищої освіти?
6. Назвіть цілі освітньої та професійної підготовки фахівця.
7. Назвіть принципи формування комплексних циклових завдань.

Література

Основна

1. Артемчук Г. І. Вища школа України: реальність і тенденції розвитку : монографія / Г. І. Артемчук. – К. : Ленвіт, 2004. – 176 с.
2. Кремень В. Г. Вища освіта в Україні : навч. посіб. / В. Г. Кремень, С. М. Ніколаєнко. – К. : Знання, 2005. – 327 с.
3. Вища освіта України як фактор цивілізаційного визначення молоді : монографія / авт. кол. : за ред. М. Михальченка. – К. : Пед. думка, 2010. – 312 с.
4. Галузевий стандарт вищої освіти. Освітньо-кваліфікаційна характеристика магістра за спеціальністю “Педагогіка вищої школи”. – К. : МОН України, 2005. – 34 с.
5. Гнезділова К. М. Моделі та моделювання у професійній діяльності викладача вищої школи : навч. посібник / К. М. Гнезділова, С. О. Касьярум. – Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2011. – 124 с.
6. Дубасенюк О. А. Концептуальні підходи до професійно-педагогічної підготовки сучасного педагога / О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 114 с.
7. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; гол. ред. В. Г. Кремень. – К. : Хрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
8. Моделювання освітньої та професійної підготовки фахівця. Комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни / розробник О. І. Шаров. – К. : Київ. ун-тет імені Бориса Грінченка, 2011. – 30 с.
9. Пономарьов О. С. Моделювання діяльності фахівця : підручник / О. С. Пономарьов, О. М. Касьянова. – Х. : НТУ “ХПІ” ; Видавництво ФОП Тагаєв П. О., 2011. – 236 с.

10. Драч І. Педагогіка вищої школи / І. Драч. – К. : Вид. ДВНЗ “Ун-т менеджменту освіти”, 2013. – Ч. 2. – 71 с.

Допоміжна

1. Професійна педагогічна освіта: системні дослідження : монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. – 308 с.
2. Рибалко В. К. Синергетичні розвідки в освітянському просторі / В. К. Рибалко // Науковий вісник. Серія “Філософія”. – Х. : ХНПУ, 2004. – Вип. 18. – С. 31–34.
3. Сенько Ю. В. Гуманітарні основи педагогічної освіти : Курс лекцій : навч. посіб. для студ. вищ. пед. навч. закладів / Ю. В. Сенько. – К. : Академія, 2000. – 240 с.
4. Теорія і методика професійної освіти : навч. посіб. / З. Н. Курлянд [та ін.] ; за ред. З. Н. Курлянд. – К. : Знання, 2012. – 390 с.

Тема 3. Дидактичні моделі місту навчання.

План.

1. Освітньо-професійна програма підготовки фахівця.
2. Завдання реформування змісту вищої освіти.
3. Людиноцентризм як філософська основа підготовки майбутніх фахівців.
4. Дидактична модель освітньої та професійної підготовки за напрямом або спеціальністю, за спеціалізацією спеціальності.

Основні поняття теми: навчальна дисципліна, цикли, професійна підготовка, фахівець, дидактична модель, викладач вищої школи.

Питання для самоконтролю, аналізу й осмислення

1. Загальна схема побудови моделі змісту навчання.
2. Які принципи покладено в розробку освітньо-професійної програми підготовки фахівця?
3. Особистісні якості фахівця.
4. Професійно-важливі якості фахівця.

Література

Основна

1. Артемчук Г. І. Вища школа України: реальність і тенденції розвитку : монографія / Г. І. Артемчук. – К. : Ленвіт, 2004. – 176 с.
2. Болюбаш Я. Я. Організація навчального процесу у вищих навчальних закладах освіти : навч. посіб. для слухачів закладів підвищення кваліфікації системи вищої освіти / Я. Я. Болюбаш. – К. : ВВП “Компас”, 1997. – 278 с.

3. Кремень В. Г. Вища освіта в Україні : навч. посіб. / В. Г. Кремень, С. М. Ніколаєнко. – К. : Знання, 2005. – 327 с.
4. Вища освіта України як фактор цивілізаційного визначення молоді : монографія / авт. кол. : за ред. М. Михальченка. – К. : Пед. думка, 2010. – 312 с.
5. Галузевий стандарт вищої освіти. Освітньо-кваліфікаційна характеристика магістра за спеціальністю “Педагогіка вищої школи” – К.: МОН України, 2005. – 34 с.
6. Гнезділова К. М. Моделі та моделювання у професійній діяльності викладача вищої школи : навч. посіб. / К. М. Гнезділова, С. О. Касярум. – Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2011. – 124 с.
7. Дубасенюк О. А. Концептуальні підходи до професійно-педагогічної підготовки сучасного педагога / О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 114 с.
8. Концептуально-методологічні основи проектування методів і засобів діагностики освітніх результатів у вищих навчальних закладах : монографія / за заг. ред. В. І. Лугового, О. Г. Ярошенко. – К. : Педагогічна думка, 2014. – 234 с.
9. Семенова А. Парадигмальне моделювання у професійній підготовці майбутніх учителів : монографія / А. Семенова. – Одеса : Юридична література, 2009. – 504 с.
10. Пономарьов О. С. Моделювання діяльності фахівця : підручник / О. С. Пономарьов, О. М. Касьянова. – Х. : НТУ “ХПІ ; Вид-во ФОП Тагаєв П. О., 2011. – 236 с.

Допоміжна

1. Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору : моніторинг якості освіти. – К. : Гнозис, 2007. – С. 152–156.
2. Комар Ю. М. Основи навчання студента : у 4 кн. / Ю. М. Комар, О. С. Поважний ; заг. ред. В. В. Дорофієнко. – Донецьк : Дон ДУУ. – 2004. – 260 с.
3. Гончаренко С. Педагогічний процес з погляду “філософії ХХІ ст.” / С. Гончаренко // Шлях освіти. – 2005. – № 1. – С. 2-7.
4. Сенько Ю. В. Гуманітарні основи педагогічної освіти : Курс лекцій: навч. посіб. / Ю. В. Сенько. – К. : Академія, 2000. – 240 с.

Тема 4. Теорії формування змісту освіти. Напрями та принципи структурування змісту освіти.

План

1. Програма навчальної дисципліни як основна форма фіксації змісту навчання.
2. Дидактичні вимоги до програми дисципліни.
3. Структура та зміст навчальної програми дисципліни.
4. Структура та зміст робочої програми навчальної дисципліни.
5. Компетентнісний підхід до розробки програми дисципліни.

Основні поняття теми: програма, навчальна дисципліна, фахівець, стандарти вищої освіти, алгоритм.

Питання для самоконтролю, аналізу й осмислення

1. Загальна схема формування змісту освіти.
2. Державний стандарт, галузевий стандарт та стандарт вищого навчального закладу.
3. Алгоритм складання робочої програми навчальної дисципліни.

Література

Основна

1. Артемчук Г. І. Вища школа України: реальність і тенденції розвитку : монографія / Г. І. Артемчук. – К. : Ленвіт, 2004. – 176 с.
2. Болюбаш Я. Я. Організація навчального процесу у вищих навчальних закладах освіти : навч. посіб. для слухачів закладів підвищення кваліфікації системи вищої освіти / Я. Я. Болюбаш. – К. : ВВП “Компас”, 1997. – 278 с.
3. Галузевий стандарт вищої освіти. Освітньо-кваліфікаційна характеристика магістра за спеціальністю “Педагогіка вищої школи” – К. : МОН України, 2005. – 34 с.
4. Гончаров С. М. Методи та технології навчання в кредитно-трансферній системі організації навчального процесу : навч.-метод. посіб. / С. М. Гончаров, В. А. Гурін. – Рівне : НУГП, 2010. – 451 с.
5. Гузеєв В. В. До побудови формалізованої теорії освітньої технології: цільові групи і цільові установки / В. В. Гузеєв // Шкільні технології. – 2002. – № 2. – С. 3–10.
6. Драч І. І. Педагогіка вищої школи / І. І. Драч. – К. : Вид. ДВНЗ “Ун-т менеджменту освіти”, 2013. – Ч. 2. – 71 с.
7. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; гол. ред. В. Г. Кремень. – К. : Хрінком Інтер, 2008. – 1040 с.

8. Кремень В. Г. Вища освіта в Україні : навч. посіб. / В. Г. Кремень, С. М. Ніколаєнко. – К. : Знання, 2005. – 327 с.
9. Моделювання освітньої та професійної підготовки фахівця. Комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни / розробник О. І. Шаров. – К. : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2011. – 30 с.
10. Семенова А. Парадигмальне моделювання у професійній підготовці майбутніх учителів : монографія / А. Семенова. – Одеса : Юридична література, 2009. – 504 с.

Допоміжна

1. Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору : моніторинг якості освіти. – К. : Гнозис, 2007. – С. 152–156.
2. Комар Ю. М. Основи навчання студента : у 4 кн. / Ю. М. Комар, О. С. Поважний ; заг. ред. В. В. Дорофієнко. – Донецьк : Дон ДУУ. – 2004. – 260 с.
3. Зінченко В. О. Моніторинг якості навчального процесу у вищому навчальному закладі : монографія / В. О. Зінченко. – Луганськ : ДЗ “ЛНУ імені Тараса Шевченка”. – 2013. – 326 с.
4. Національна доктрина розвитку освіти. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, А. В. Семенова. – К. : Знання, 2007. – 495 с.
5. Сенько Ю. В. Гуманітарні основи педагогічної освіти : Курс лекцій: навч. посіб. / Ю. В. Сенько. – К. : Академія, 2000. – 240 с.
6. Теорія і методика професійної освіти : навч. посіб. / З. Н. Курлянд [та ін.] ; за ред. З. Н. Курлянд. – К. : Знання, 2012. – 390 с.

Теоретичний змістовий модуль 2.

Модуль 2. Формування змісту навчання: інформаційна база освітньої та професійної підготовки

Тема 5. Формування змісту навчальної дисципліни в умовах кредитно-трансферної системи.

План

1. Програма навчальної дисципліни як основна форма фіксації змісту навчання. Дидактичні вимоги до програми дисципліни.
2. Структура та зміст навчальної програми дисципліни. Структура та зміст робочої програми навчальної дисципліни.

3. Особливості формування змісту навчальної дисципліни в умовах кредитно-трансферної системи.
4. Роль і місце програми навчальної дисципліни при формуванні змісту навчання.
5. Дидактичні вимоги, що висуваються до навчальної та робочої програми дисципліни.

Основні поняття теми: навчальна дисципліна, програма, зміст, дидактичні вимоги.

Питання для самоконтролю, аналізу й осмислення

1. Проаналізуйте документи, що розкривають зміст Болонського процесу.
2. У чому полягає сутність кредитно-трансферної системи.
3. Принципи та критерії відбору змісту освіти.
4. Упорядкування структурно-логічних зв'язків розділів навчальних дисциплін.
5. Що ви розумієте під “компетентнісним підходом” до розробки програми дисципліни.
6. Особливості формування змісту освіти в умовах кредитно-трансферної системи.

Література

1. Артемчук Г. І. Вища школа України: реальність і тенденції розвитку : монографія / Г. І. Артемчук. – К. : Ленвіт, 2004. – 176 с.
2. Болюбаш Я. Я. Організація навчального процесу у вищих навчальних закладах освіти : навч. посіб. для слухачів закладів підвищення кваліфікації системи вищої освіти / Я. Я. Болюбаш. – К. : ВВП “Компас”, 1997. – 278 с.
3. Галузевий стандарт вищої освіти. Освітньо-кваліфікаційна характеристика магістра за спеціальністю “Педагогіка вищої школи”. – К. : МОН України, 2005. – 34 с.
4. Гончаров С. М. Методи та технології навчання в кредитно-трансферній системі організації навчального процесу : навч.-метод. посібник / С. М. Гончаров, В. А. Гурин. – Рівне : НУГП, 2010. – 451 с.
5. Гузеєв В. В. До побудови формалізованої теорії освітньої технології: цільові групи і цільові установки / В.В.Гузеєв // Шкільні технології. – 2002. – № 2. – С. 3–10.
6. Драч І. Педагогіка вищої школи / І. Драч. – К. : Вид. ДВНЗ “Ун-т менеджменту освіти”, 2013. – Ч. 2. – 71 с.

7. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; гол. ред. В. Г. Кремень. – К. : Хрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
8. Кремень В. Г. Вища освіта в Україні : навч. посіб. / В. Г. Кремень, С. М. Ніколаєнко. – К. : Знання, 2005. – 327 с.
9. Моделювання освітньої та професійної підготовки фахівця. Комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни / розробник О. І. Шаров. – К. : К.: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2011. – 30 с.
10. Семенова А. Парадигмальне моделювання у професійній підготовці майбутніх учителів : монографія / А. Семенова. – Одеса : Юридична література, 2009. – 504 с.

Допоміжна

1. Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору : моніторинг якості освіти. – К. : Гнозис, 2007. – С. 152–156.
2. Комар Ю. М. Основи навчання студента : у 4 кн. / Ю. М. Комар, О. С. Поважний ; заг. ред. В. В. Дорофієнко. – Донецьк : Дон ДУУ. – 2004. – 260 с.
3. Зінченко В. О. Моніторинг якості навчального процесу у вищому навчальному закладі : монографія / В. О. Зінченко. – Луганськ : ДЗ “ЛНУ імені Тараса Шевченка”. – 2013. – 326 с.
4. Національна доктрина розвитку освіти. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, А. В. Семенова. – К. : Знання, 2007. – 495 с.
5. Сенько Ю. В. Гуманітарні основи педагогічної освіти : Курс лекцій : навч. посіб. для студ. вищ. пед. навч. закладів / Ю. В. Сенько. – К. : Академія, 2000. – 240 с.

Тема 6. Структура та зміст робочої програми навчальної дисципліни.

План

1. Тематичний план дисципліни (розподіл навчального часу за семестрами та видами навчальних занять).
2. Упорядкування структурно-логічних зв'язків розділів навчальних дисциплін.
3. Визначення видів та форм занять з дисципліни.

Основні поняття теми: робоча програма, структурно-логічні зв'язки, тематичний план, семестр, навчальні заняття, галузевий стандарт вищого навчального закладу.

Питання для самоконтролю, аналізу й осмислення

1. Визначення видів та форм контролю ступеню досягнення цілей підготовки за навчальною дисципліною.
2. Особливості формування змісту навчальної дисципліни в умовах кредитно-модульної системи.

Література

Основна

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія : підручник / А. М. Алексюк. – К. : Либідь, 1998. – 560 с.
2. Болюбаш Я. Я. Організація навчального процесу у вищих навчальних закладах освіти : навч. посіб. для слухачів закладів підвищення кваліфікації системи вищої освіти / Я. Я. Болюбаш. – К. : ВВП “Компас”, 1997. – 278 с.
3. Вища освіта в Україні : нормативно-правове регулювання. Т. 3 / за заг. ред. А. П. Зайця, В. С. Журавського. – К. : Форум, 2003. – 595 с.
4. Гнезділова К. М. Моделі та моделювання у професійній діяльності викладача вищої школи : навч. посіб. / К. М. Гнезділова, С. О. Касярум. – Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2011. – 124 с.
5. Гончаров С. М. Методи та технології навчання в кредитно-трансферній системі організації навчального процесу : навч.-метод. посіб. / С. М. Гончаров, В. А. Гурін. – Рівне : НУГП, 2010. – 451 с.
6. Гузеєв В. В. До побудови формалізованої теорії освітньої технології: цільові групи і цільові установки / В. В. Гузеєв // Шкільні технології. – 2002. – № 2. – С. 3–10.
7. Семенова А. Парадигмальне моделювання у професійній підготовці майбутніх учителів : монографія / А. Семенова. – Одеса : Юридична література, 2009. – 504 с.
8. Педагогіка вищої школи : підручник / за ред. Д. В. Чернілевського. – Вінниця : АМСКП, Глобус-Прес, 2010. – 408 с.
9. Пономарьов О. С. Моделювання діяльності фахівця : підручник / О. С. Пономарьов, О. М. Касьянова. – Х. : НТУ “ХП”; Вид-во ФОП Тагаєв П. О., 2015. – 236 с.

Допоміжна

1. Гончаренко С. Педагогічний процес з погляду “філософії XXI ст.” / С. Гончаренко // Шлях освіти. – 2005. – № 1. – С. 2-7.
2. Концептуально-методологічні основи проектування методів і засобів діагностики освітніх результатів у вищих навчальних закладах :

монографія / за заг. ред. В. І. Лугового, О. Г. Ярошенко. – К. : Педагогічна думка, 2014. – 234 с.

3. Професійна педагогічна освіта: системні дослідження : монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. – 308 с.
4. Теорія і методика професійної освіти : навчальний посібник / З. Н. Курлянд [та ін.] ; за ред. З. Н. Курлянд. – К. : Знання, 2012. – 390 с.

Тема 7 . Визначення видів та форм контролю ступеню досягнення цілей підготовки за навчальною дисципліною.

План

1. Види та рівні контролю навчальних досягнень студентів.
2. Види контролю: вхідний, поточний, рубіжний, підсумковий та відстрочений.
3. Семестровий контроль. Залік. Державна атестація. Кафедральний контроль. Факультетський, ректорський та міністерський контроль.

Основні поняття теми: інформаційно-комунікаційні технології, методика навчання, розвиток пізнавальної активності, методична система, методичне забезпечення, навчальні досягнення, контроль.

Питання для самоконтролю, аналізу й осмислення

1. Мета контролю ступеня досягнення цілей. підготовки за навчальною дисципліною.
2. Шляхи визначення рівнів контролю навчальних дисциплін.
3. Види та форми семестрового контролю.
4. Мета рубіжного контролю.

Література

Основна

1. Артемчук Г. І. Вища школа України: реальність і тенденції розвитку : монографія / Г. І. Артемчук. – К. : Ленвіт, 2004. – 176 с.
2. Болюбаш Я. Я. Організація навчального процесу у вищих навчальних закладах освіти : навч. посіб. для слухачів закладів підвищення кваліфікації системи вищої освіти / Я. Я. Болюбаш. – К. : ВВП “Компас”, 1997. – 278 с.
3. Боголіб Т. М. Принципи управління вузом : [монографія] / Т. М. Боголіб. – К. : Т-во “Знання”, КОО, 2004. – 204 с.
4. Вища освіта в Україні : нормативно-правове регулювання. Т. 3 / за заг. ред. А. П. Зайця, В. С. Журавського. – К. : Форум, 2003. – 595 с.

5. Гнезділова К. М. Моделі та моделювання у професійній діяльності викладача вищої школи : навч. посібн. / К. М. Гнезділова, С. О. Касярум. – Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2011. – 124 с.
6. Гончаров С. М. Методи та технології навчання в кредитно-трансферній системі організації навчального процесу : навч.-метод. посібник / С. М. Гончаров, В.А. Гурін. – Рівне : НУГП, 2010. – 451 с.
7. Драч І. Педагогіка вищої школи / І. Драч. – К. : Вид. ДВНЗ “Ун-т менеджменту освіти”, 2013. – Ч. 2. – 71 с.
8. Семенова А. Парадигмальне моделювання у професійній підготовці майбутніх учителів : монографія / А. Семенова. – Одеса : Юридична література, 2009. – 504 с.
9. Педагогіка вищої школи : підручник / за ред. Д. В. Чернілевського. – Вінниця : АМСКП, Глобус-Прес, 2010. – 408 с.

Допоміжна

1. Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору : моніторинг якості освіти. – К. : Гнозис, 2007. – С. 152–156.
2. Зінченко В. О. Моніторинг якості навчального процесу у вищому навчальному закладі : монографія / В. О. Зінченко. – Луганськ : ДЗ “ЛНУ імені Тараса Шевченка”. – 2013. – 326 с.
3. Комар Ю. М. Основи навчання студента : у 4 кн. / Ю. М. Комар, О. С. Поважний ; заг. ред. В. В. Дорофієнко. – Донецьк : Дон ДУУ. – 2004. – 260 с.
4. Концептуально-методологічні основи проектування методів і засобів діагностики освітніх результатів у вищих навчальних закладах : монографія / за заг. ред. В. І. Лугового, О. Г. Ярошенко. – К. : Педагогічна думка, 2014. – 234 с.
5. Професійна педагогічна освіта: системні дослідження : монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. – 308 с.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання:

Підготувати реферат на задану тематику (презентація) (тематика запланована в наступному розділі посібника).

Методи навчання: лекції, практичні заняття, частково-пошукові та дослідницькі методи, інтерактивні методи.

Методи і критерії оцінювання: поточне оцінювання під час практичних занять, ІНДЗ, модульний та підсумковий контроль.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно відмінне виконання можливе з незначною кількістю помилок	Зараховано
80 – 89	B	Добре вище середнього рівня з кількома помилками правильна робота з певною кількістю помилок	Зараховано
70 – 79	C		Зараховано
60 – 69	D	задовільно непогано, але зі значною кількістю помилок достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії	Зараховано
50 – 59	E		Зараховано
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання – виконання задовольняє мінімальні критерії	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обо- в'язковим повтор- ним вивченням дисципліни

Методи і критерії оцінювання:

Поточний контроль (50%): усне опитування, реферати, контрольні та самостійні роботи.

Підсумковий контроль (50%, залік): теоретичні питання.

Навчальні досягнення студента з усіх видів виконуваних робіт (теоретична підготовка, ІНДЗ, підсумковий контроль) оцінюються кількісно відповідно до шкали, наведеної у “Положенні про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців”

ТЕМАТИКА ТА ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття – форма навчального заняття, за якою викладач організовує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом відповідно до сформульованих завдань.

Під час семінарських занять, індивідуальної навчально-дослідної та самостійної роботи студенти набувають уміння та навички:

- формування системи теоретичних знань та практичних умінь, необхідних для формування змісту навчання – освітньої-професійної програми підготовки фахівця;
- формування системи теоретичних знань та практичних умінь, необхідних для визначення цілей освітньої та професійної підготовки майбутнього фахівця;
- формування основ педагогічного мислення, здатності осмислювати і аналізувати педагогічну дійсність;
- формування готовності до педагогічної праці на гностичному, комунікативному, операційному рівнях;
- формування відповідального, творчого ставлення до педагогічної діяльності.

Підвищенню ефективності практичних занять сприятиме передбачене програмою виконання навчально-дослідних завдань, зокрема творчих (проектних) досліджень з питань моделювання освітньої та професійної підготовки фахівця.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Моделювання змісту підготовки за циклами та навчальними дисциплінами	2
2.	Цілі освітньої та професійної підготовки	2
3.	Формування змісту підготовки за циклами та навчальними дисциплінами. Освітньо-професійна програма підготовки фахівця	2
4.	Дидактичні моделі місту навчання	2
5.	Теорії формування змісту освіти. Напрями та принципи структурування змісту	2
6.	Структурно-логічна схема обробки змісту навчання.	2

	Інформаційна база освітньої та професійної підготовки	
7.	Формування змісту навчальної дисципліни в умовах кредитно-модульної системи	2
8.	Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів з дисципліни	2
	Разом:	16

Практичне заняття 1.

Моделювання змісту підготовки за циклами та навчальними дисциплінами.

План

1. Аналіз структури змісту освітньої та професійної підготовки фахівця.
2. Визначення циклів освітньої та професійної підготовки.
3. Аналіз відповідності змісту умінь та назв змістових модулів.
4. Розробка фрагменту освітньо-професійної програми (ОПП) фахівця.

Мета: поглиблення знань у галузі моделювання змісту підготовки за циклами та навчальними дисциплінами; формування базових навичок: аналізу системи нормативних документів сфери праці – кваліфікаційних характеристик та посадових інструкцій, галузевих стандартів підготовки фахівців; розробки фрагментів освітньо-професійної програми підготовки(ОПП) фахівця.

Проведення практичного заняття передбачає використання галузевих стандартів вищої освіти України.

Завдання для самостійної роботи

1. Підготувати презентацію спроектованої педагогічної системи навчальної дисципліни (за вибором), детально схарактеризувати її функції, компоненти, їх взаємозв'язки.
2. Виписати із словників та підручників різні визначення поняття “модель”, “моделювання”.
3. Складіть логічно-структурну схему (таблицю, конспект-схему) змісту освіти.

Тематика рефератів

1. Зміст освітньої та професійної підготовки фахівця.
2. Загальна схема побудови освітньо-професійної програми фахівця (ОПП).
3. Дидактико-виховний потенціал етнопедагогіки як фактор професійної підготовки майбутніх освітян
4. Проблема моделювання професійної компетентності майбутнього фахівця у педагогічній теорії та практиці.

5. Розвиток професійно і соціально значущих особистісних якостей.

Питання для контролю засвоєння знань

1. Формування системи цілей освітньої та професійної підготовки за певним напрямом підготовки або спеціальністю та освітньо-кваліфікаційним рівнем.
2. Які ви знаєте основні цикли підготовки фахівця?
3. Які шляхи формування системи цілей підготовки за циклами?
4. Назвіть особливості розробки комплексних циклових завдань, адекватних цілям підготовки за циклами.

За результатами практичного заняття студенти мають опанувати методологічні підходи до моделювання змісту підготовки за циклами та навчальними дисциплінами; вміти у складі групи фахівців сфери праці, науковців, методистів та викладачів ВНЗ встановлювати структуру циклів підготовки. Формувати систему цілей підготовки за циклами, розробляти комплексні циклові завдання, що адекватні цілям підготовки за циклами.

Список рекомендованої літератури

1. Артемчук Г. І. Вища школа України: реальність і тенденції розвитку : монографія / Г. І. Артемчук. – К. : Ленвіт, 2004. – 176 с.
2. Болюбаш Я. Я. Організація навчального процесу у вищих навчальних закладах освіти : навч. посіб. для слухачів закладів підвищення кваліфікації системи вищої освіти / Я. Я. Болюбаш. – К. : ВВП “Компас”, 1997. – 278 с.
3. Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку. Івано-Франківська область / за ред. В. Кременя. – К. : Знання України, 2010. – 335 с.
4. Вища освіта України як фактор цивілізаційного визначення молоді : монографія / авт. кол. ; за ред. М. Михальченка. – К. : Пед. думка, 2010. – 312 с.
5. Галузевий стандарт вищої освіти. Освітньо-кваліфікаційна характеристика магістра за спеціальністю “Педагогіка вищої школи”. – К. : МОН України, 2005. – 34 с.
6. Гнезділова К. М. Моделі та моделювання у професійній діяльності викладача вищої школи : навч. посібник / К. М. Гнезділова, С. О. Касярум. – Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2011. – 124 с.
7. Гузеєв В. В. До побудови формалізованої теорії освітньої технології: цільові групи і цільові установки // Шкільні технології. – 2002. – № 2. – С. 3–10.

8. Драч І. І. Педагогіка вищої школи / І. І. Драч. – К. : Вид. ДВНЗ “Ун-т менеджменту освіти”, 2013. – Ч. 2. – 71 с.
9. Дубасенюк О. А. Концептуальні підходи до професійно-педагогічної підготовки сучасного педагога / О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 114 с.
10. Кремень В. Г. Вища освіта в Україні : навч. посіб. / В. Г. Кремень, С. М. Ніколаєнко. – К. : Знання, 2005. – 327 с.
11. Марусинець М. М. Професійна рефлексія майбутнього вчителя початкових класів: теорія і практика формування : монографія / М. М. Марусинець. – Умань. : ПП Жовтий О. О. – 2012. – 419 с.
12. Семенова А. Парадигмальне моделювання у професійній підготовці майбутніх учителів : монографія / А. Семенова. – Одеса : Юридична література, 2009. – 504 с.
13. Пономарьов О. С. Моделювання діяльності фахівця : підручник / О. С. Пономарьов, О. М. Касьянова. – Х. : НТУ “ХП” ; Вид-во ФОП Тагаєв П. О., 2011. – 236 с.

Практичне заняття 2.

Цілі освітньої та професійної підготовки.

План

1. Стратегічні завдання вищої освіти в Україні.
2. Завдання реформування змісту вищої освіти.
3. Пріоритетні напрями та шляхи реформування вищої освіти.
4. Цілі освітньої та професійної підготовки.
5. Формування цілей підготовки за циклами.

Мета: поглиблення знань у галузі моделювання змісту підготовки за циклами та навчальними дисциплінами; формування базових навичок: аналізу системи нормативних документів сфери праці – кваліфікаційних характеристик та посадових інструкцій, галузевих стандартів підготовки фахівців; розробки фрагментів освітньо-професійної програми підготовки(ОПП) фахівця.

Проведення практичного заняття передбачає використання галузевих стандартів вищої освіти України.

Завдання для самостійної роботи

1. Зобразити нормативно-правову базу організації навчального процесу в університеті схематично.
2. На основі теоретичного аналізу нормативних документів, підручників, науково-педагогічних джерел дати визначення поняття “зміст навчання”.

Вказати шляхи формування цілей освітньої та професійної підготовки фахівців.

3. Які, на Вашу думку, існують шляхи для оптимізації структурно-логічної схеми підготовки фахівця. Вкажіть порядок упорядкування сукупності нормативних і варіативних навчальних дисциплін.

Тематика рефератів

1. Позанавчальна діяльність студентів у структурі формування професійних комунікативних умінь
2. Оптимізація інформаційної бази освітньої та професійної підготовки.
3. Послідовність вивчення навчальних дисциплін, форми і періодичність виконання індивідуальних завдань та проведення контролю.
4. Інформаційна база освітньої та професійної підготовки.

Питання для контролю засвоєння знань

1. Що Ви розумієте під “професіоналізацією змісту навчання”?
2. Сформулюйте стратегічні завдання вищої освіти в Україні та за кордоном. Навчальні елементи. Встановлення логічних зв'язків між навчальними елементами (логічна обробка змісту підготовки).
3. Розподіл загального навчального часу за циклами підготовки.

За результатами практичного заняття студенти мають опанувати методологічні підходи до формування змісту навчальної дисципліни в умовах кредитно-модульної системи; вміти у складі групи фахівців сфери праці, науковців, методистів та викладачів ВНЗ визначати цілі навчання за певною навчальною дисципліною, потрібний рівень сформованості кожного з системи предметних умінь. види та форми контролю ступеню досягнення цілей підготовки, проводити класифікацію знань (навчальних елементів), визначати структуру змісту навчання за навчальною дисципліною (частини, розділу, теми) встановлювати види та форми навчальних занять, що забезпечують досягнення цілей підготовки, встановлювати обґрунтовані терміни засвоєння змісту кожного з структурних елементів навчальної дисципліни та формування відповідних предметних умінь на потрібному рівні, визначати нормативний термін навчання за навчальною дисципліною.

Список рекомендованої літератури

1. Алексюк А. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія : підручник / А. М. Алексюк. – К. : Либідь, 1998. – 560 с.
2. Болюбаш Я. Організація навчального процесу у вищих навчальних закладах освіти : навчальний посібник для слухачів закладів підвищення

- кваліфікації системи вищої освіти / Я. Болубаш. – К. : ВВП “Компас”, – 1997. – 234 с.
3. Галузевий стандарт вищої освіти. Освітньо-кваліфікаційна характеристика магістра за спеціальністю “Педагогіка вищої школи”. – К. : МОН України, 2005. – 34 с.
  4. Цільовий підхід до розробки навчальної програми предмета та етапи його реалізації / І. Булах, В. Пащенко, О. Чалий // Педагогіка і психологія. – 1997. – № 4. – С. 185-192.

Практичне заняття 3.

Формування змісту підготовки за циклами та навчальними дисциплінами. Освітньо-професійна програма підготовки фахівця.

План

1. Формування циклів освітньої та професійної підготовки.
2. Розподіл змісту підготовки за нормативною та варіативною частиною.
3. Формування змісту підготовки за циклами.
4. Формування змісту циклів підготовки за спеціалізацією спеціальності.
5. Розподіл змісту циклів підготовки за навчальними дисциплінами.

Мета: поглиблення знань у галузі моделювання змісту підготовки за циклами та навчальними дисциплінами; формування базових навичок: аналізу системи нормативних документів сфери праці – кваліфікаційних характеристик та посадових інструкцій, галузевих стандартів підготовки фахівців; розробки фрагментів освітньо-професійної програми підготовки (ОПП) фахівця.

Проведення практичного заняття передбачає використання галузевих стандартів вищої освіти України.

Завдання для самостійної роботи

1. Зобразіть схематично визначення цілей навчання за навчальною дисципліною.
2. Складіть алгоритм освітньо-професійної програми підготовки фахівця. Назвати основні цикли підготовки фахівця за нормативними документами. У чому Ви вбачаєте особливості розробки комплексних циклових завдань?
3. Назвати основні цикли підготовки фахівця за нормативними документами. У чому Ви вбачаєте особливості розробки комплексних циклових завдань?
4. Запропонуйте оптимальні способи логічної обробки змісту підготовки.

Тематика рефератів

1. Нормативно-правова база організації навчального процесу в університеті.

2. Особливості формування готовності студентів до професійної діяльності.
3. Взаємозв'язок освітньо-кваліфікаційної характеристики та освітньо-професійної програми.
4. Формування комплексних циклових завдань.

Питання для контролю засвоєння знань

1. Структурно-логічна обробка масиву змісту навчання.
2. Основні складові освітньо-професійної програми підготовки фахівця.
3. Структура змісту навчання.
4. Визначення змісту навчання за навчальною дисципліною.
5. Структурно-логічна форма представлення навчальної інформації.

За результатами практичного заняття студенти мають опанувати методологічні підходи до формування циклів освітньої та професійної підготовки; вміти визначати цілі навчання за певною навчальною дисципліною, потрібний рівень сформованості кожного з системи предметних умінь. Види та форми контролю ступеню досягнення цілей підготовки, проводити класифікацію знань, визначати структуру змісту навчання за навчальною дисципліною, встановлювати види та форми навчальних занять, що забезпечують досягнення цілей підготовки.

Список рекомендованої літератури

1. Вища освіта в Україні : навч. посіб. / В. Г. Кремень, С. М. Ніколаєнко, М. Ф. Степко та ін. – К. : Знання, 2005. – С. 46-94.
2. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи : підруч. за модульно-рейтинговою системою навч. для студ. магістратури / С. С. Вітвицька. – К. : Центр навч. літ., 2006. – 383 с.
3. Вітвицька С. С. Практикум з педагогіки вищої школи : навч. посіб. за модульно-рейтинговою системою навчання для студ. магістратури / С. С. Вітвицька. – К. : Центр навч. літ., 2005. – 395 с.
4. Галузинський В. М. Основи педагогіки і психології вищої школи в Україні : навч. посіб. / В. М. Галузинський, М. Б. Євтух. – К. : ІНТЕЛ, 1995. – 168 с.
5. Закон України “Про вищу освіту”. – Х. : КСИЛОН, 2002. – С. 1-7; 9-13; 40 (ст. 1, 3, 6-8, 11-14, 41-43).
6. Марушкевич А. А. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / А. А. Марушкевич. – К. : Обрії, 2012. – 220 с.
7. Національна доктрина розвитку освіти / Нормативно-правове забезпечення освіти : у 4 ч. – Х. : Основа, 2004. – Ч. 1. – С. 6-8, 13-16, 18-23.
8. Навчальний процес у вищій педагогічній школі / за ред. акад. О. Г. Мороза. – К. : НПУ, 2000. – 337 с.

9. Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах (наказ Міносвіти 02.06.1993 р. №161) // Вища освіта в Україні. Нормативно-правове регулювання / за заг. ред. А. П. Зайця, В. С. Журавського. – К. : Форум, 2002. – С. 413-432.

Практичне заняття 4 **Дидактичні моделі місту навчання**

План

1. Структурно-логічна обробка масиву змісту навчання.
2. Освітньо-професійна програма підготовки фахівця.
3. Завдання реформування змісту вищої освіти.
4. Пріоритетні напрями та шляхи реформування вищої освіти.

Мета: поглиблення знань у галузі моделювання змісту підготовки за циклами та навчальними дисциплінами; формування базових навичок: аналізу системи нормативних документів сфери праці – кваліфікаційних характеристик та посадових інструкцій, галузевих стандартів підготовки фахівців; розробки фрагментів освітньо-професійної програми підготовки(ОПП) фахівця.

Проведення практичного заняття передбачає використання галузевих стандартів вищої освіти України.

Завдання для самостійної роботи

1. Складіть словник педагогічних термінів стосовно моделювання освітньої та професійної діяльності фахівця.
2. Поясніть причину “перекриття” змісту навчального матеріалу при викладанні декількох дисциплін.
3. У чому, на Вашу думку, полягає користь інтеграції міжпредметних зв’язків у професійній підготовці фахівця?
4. Серед відомих Вам підходів до поетапного проектування змісту освіти виберіть один і доведіть його перевагу серед інших.
5. На прикладі будь-якої навчальної інформації доведіть її міжпредметну значущість.
6. Назвіть основні складові професійної компетентності викладача вищої школи, необхідні для структурування змісту навчання.

Тематика рефератів

1. Європейська система трансферу кредитів.
2. Інноваційні аспекти професійної підготовки фахівця.
3. Використання комп’ютерних технологій для структурування розділів навчальних дисциплін.

4. Інформаційна база освітньої та професійної підготовки.

Питання для контролю засвоєння знань

1. За яких умов можливе впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах?
2. Які ви знаєте пріоритетні напрями та шляхи реформування вищої освіти? Які Ви можете назвати напрями та принципи структурування курсу “Моделювання освітньої та професійної підготовки фахівця”?
3. В чому суть проблемно-тематичного підходу як одного з принципів структурування курсу “Моделювання освітньої та професійної підготовки фахівця”.
4. Відбір навчального матеріалу у відповідності з поставленими цілями і дидактичними принципами навчання.

За результатами практичного заняття студенти мають опанувати методологічні підходи до формування змісту підготовки за циклами та навчальними дисциплінами; вміти визначати стратегічні завдання вищої освіти в Україні в сучасних умовах, окреслювати завдання реформування змісту вищої освіти, аналізувати пріоритетні напрями реформування вищої освіти.

Список рекомендованої літератури

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія : підручник / А. М. Алексюк. – К. : Либідь, 1998. – 560 с.
2. Гнезділова К. М. Моделі та моделювання у професійній діяльності викладача вищої школи : навч. посіб. / К. М. Гнезділова, С. О. Касярум. – Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2011. – 124 с.
3. Гузеєв В. В. До побудови формалізованої теорії освітньої технології: цільові групи і цільові установки / В. В. Гузеєв // Шкільні технології. – 2002. – № 2. – С. 3–10.
4. Кудіна В. В. Педагогіка вищої школи / В. В. Кудіна, М. І. Соловей, Є. С. Спіцин. – К. : Ленвіт, 2007. – 194 с.
5. Мазоха Д. С. Педагогіка : навчальний посібник / Д. С. Мазоха, Н. І. Опанасенко. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 232 с.
6. Огнев'юк В. О. Принципи модульності в історії освіти / В.О. Огнев'юк, А.В.Фурман. – К. : Вища школа, 1995. – 84 с.

Практичне заняття 5 Теорії формування змісту освіти.

Напрями та принципи структурування змісту.

План

1. Програма навчальної дисципліни як основна форма фіксації змісту навчання.
2. Дидактичні вимоги до програми дисципліни.
3. Структура та зміст навчальної програми дисципліни.
4. Структура та зміст робочої програми навчальної дисципліни.
5. Особливості формування змісту навчальної дисципліни в умовах кредитно-трансферної системи.
6. Компетентнісний підхід до розробки програми дисципліни.

Мета: поглиблення знань у галузі моделювання змісту підготовки за циклами та навчальними дисциплінами; формування базових навичок: аналізу системи нормативних документів сфери праці – кваліфікаційних характеристик та посадових інструкцій, галузевих стандартів підготовки фахівців; розробки фрагментів освітньо-професійної програми підготовки(ОПП) фахівця.

Проведення практичного заняття передбачає використання галузевих стандартів вищої освіти України.

Завдання для самостійної роботи

1. Сформулюйте понятійно-категоріальний апарат моделювання освітньої та професійної діяльності фахівця як науки і навчальної дисципліни.
2. Зобразіть схематично основні джерела змісту освіти у вищій школі.
Розкрийте особливості формування варіативного змісту підготовки майбутніх фахівців за спеціалізацією спеціальності
3. Запропонуйте власний алгоритм структурування навчальної інформації. Вказати позитивні та негативні сторони використання структурно-логічних схем у навчальному процесі.
4. Наведіть приклад використання інформаційних технологій для побудови ОПП. Сформулюйте основні критерії побудови змісту навчання.
5. В чому полягає різниця між типовою та робочою навчальною програмою дисципліни. З якою метою проводиться корекція робочих навчальних програм?

Тематика рефератів

1. Професійна спрямованість змісту навчання.
2. Умови реалізації професійної спрямованості навчання.
3. Цільова складова професійної підготовки фахівців у ВНЗ.

Питання для контролю засвоєння знань

1. Використання комп'ютерних технологій для структурування розділів навчальних дисциплін.
2. Визначення цілей навчання за навчальною дисципліною.
3. Визначення рівня сформованості предметних умінь.
4. Основні компоненти змісту навчальної дисципліни, їх коротка характеристика.

За результатами практичного заняття студенти мають опанувати методологічні підходи до моделювання змісту підготовки за циклами та навчальними дисциплінами; вміти у складі групи фахівців сфери праці, науковців, методистів та викладачів ВНЗ встановлювати структуру та зміст навчальної програми дисципліни, формувати систему цілей підготовки за циклами, розробляти комплексні циклові завдання, знати особливості формування змісту навчальної дисципліни в умовах кредитно-трансферної системи.

Список рекомендованої літератури

1. Марусинець М. М. Професійна рефлексія майбутнього вчителя початкових класів: теорія і практика формування : монографія / М. М. Марусинець. – Умань. : ПП Жовтий О. О. – 2012. – 419 с.
2. Сенько Ю. В. Гуманітарні основи педагогічної освіти: Курс лекцій : навч. посіб. для студ. вищ. пед. навч. закладів / Ю. В. Сенько. – К. : Вища школа, 2015. – 240 с.
3. Слєпкань З. І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі / З. І. Слєпкань. – К. : Вища школа, 2000. – 210 с.
4. Фіцула М. М. Педагогіка : посібник / М. М. Фіцула. – К. : Академія, 2000. – 542 с.
5. Цільовий підхід до розробки навчальної програми предмета та етапи його реалізації / І. Є. Булах, В. В. Пащенко, О. В. Чалий // Педагогіка і психологія. – 1997. – № 4. – С. 185-192.

Практичне заняття 6.

Структурно-логічна схема обробки змісту навчання.

Інформаційна база освітньої та професійної підготовки

План

1. Упорядкування сукупності нормативних і варіативних навчальних дисциплін.
2. Упорядкування структурно-логічних зв'язків розділів навчальних дисциплін.
3. Зміст та структура навчального плану підготовки фахівців за напрямом або спеціальністю.

4. Інваріантна та варіативна складові навчального плану.

Мета: поглиблення знань у галузі моделювання змісту підготовки за циклами та навчальними дисциплінами; формування базових навичок: аналізу системи нормативних документів сфери праці – кваліфікаційних характеристик та посадових інструкцій, галузевих стандартів підготовки фахівців; розробки фрагментів освітньо-професійної програми підготовки(ОПП) фахівця.

Проведення практичного заняття передбачає використання галузевих стандартів вищої освіти України.

Завдання для самостійної роботи

1. Проаналізувати навчальні плани майбутніх фахівців за освітньо- кваліфікаційними рівнями “бакалавр” та “магістр” за однією спеціальністю. Зробити висновок щодо відмінностей навчальних дисциплін за цими рівнями
2. Проаналізувати навчальні плани майбутніх фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем “магістр”. Зробити висновок щодо доцільності вибору дисциплін навчальним закладом.
3. Яким чином використовуються графи та матриці для встановлення логічних зв’язків розділів усіх навчальних дисциплін ОПП.

Тематика рефератів

1. Складові змісту освіти.
2. Структурно-логічна обробка масиву змісту навчання.
3. Оптимізація структурно-логічної схеми підготовки.

Питання для контролю засвоєння знань

1. Оптимізація інформаційної бази освітньої та професійної підготовки.
2. Основні складові освітньо-професійної програми підготовки фахівця.
3. Використання графів та матриць для встановлення логічних зв’язків розділів усіх навчальних дисциплін ОПП.
4. Логічна структура навчального матеріалу.

За результатами практичного заняття студенти мають опанувати методологічні підходи до формування циклів освітньої та професійної підготовки; вміти визначати цілі навчання за певною навчальною дисципліною, потрібний рівень сформованості кожного з системи предметних умінь. Види та форми контролю ступеню досягнення цілей підготовки, проводити класифікацію знань, визначати структуру змісту навчання за навчальною дисципліною, встановлювати види та форми навчальних занять, що забезпечують досягнення цілей підготовки.

Список рекомендованої літератури

1. Гура О. Педагогіка вищої школи: вступ до спеціальності : навч. посіб. / О. Гура. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 224 с.
2. Марусинець М. М. Професійна рефлексія майбутнього вчителя початкових класів: теорія і практика формування : монографія / М. М. Марусинець. – Умань : ПП Жовтий О.О., 2012. – 419 с.
3. Корнешук В. В. Моделювання в системі підготовки професійно надійного спеціаліста: теоретичний аспект / В. В. Корнешук // Гуманітарний вісник ДВНЗ “Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди” : [науково-теоретичний збірник]. – Переяслав-Хмельницький, 2008. – Вип. 14. – С. 14-16.
4. Кудіна В. В. Педагогіка вищої школи / В. В. Кудіна, М. І. Соловей, Є. С. Спіцин. – К. : Ленвіт, 2007. – 194 с.
5. Мазоха Д. С. Педагогіка : навч. посіб. / Д. С. Мазоха, Н. І. Опанасенко. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 232 с.
6. Науково-освітній потенціал нації: погляд у ХХІ століття / авт. кол. В. Литвин (кер.), В. Андрушенко, А. Гуржій та ін. – К. : Навч. книга, 2004. – Кн. 1 : Пріоритети інтелекту. – 638 с.

Практичне заняття 7

Формування змісту навчальної дисципліни в умовах кредитно-модульної системи

План

1. Програма навчальної дисципліни як основна форма фіксації змісту навчання.
2. Дидактичні вимоги до програми дисципліни.
3. Особливості формування змісту навчальної дисципліни в умовах кредитно-трансферної системи.
4. Компетентнісний підхід до розробки програми дисципліни.

Мета: поглиблення знань у галузі моделювання змісту підготовки за циклами та навчальними дисциплінами; формування базових навичок: аналізу системи нормативних документів сфери праці – кваліфікаційних характеристик та посадових інструкцій, галузевих стандартів підготовки фахівців; розробки фрагментів освітньо-професійної програми підготовки(ОПП) фахівця.

Проведення практичного заняття передбачає використання галузевих стандартів вищої освіти України

Завдання для самостійної роботи:

1. Складіть логічно-структурну схему (таблицю, конспект-схему) дидактичних вимог до програми дисципліни.
2. Вкажіть необхідну кількість годин/кредитів, що розподіляються на вивчення дисциплін нормативної та варіативної частини змісту підготовки фахівця. Вказати необхідну кількість годин/кредитів, що надаються на вивчення дисциплін варіативної складової змісту освіти.
2. Складіть власний алгоритм побудови ОПП фахівця.

Тематика рефератів

1. Запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах України.
2. Функції кредитно-модульної системи.
3. Підстави для впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу в Україні.

Питання для контролю засвоєння знань

1. Визначення цілей навчання за навчальною дисципліною.
2. Визначення рівня сформованості предметних умінь.
3. Визначення змісту навчання за навчальною дисципліною.
4. Класифікація навчальних елементів.
5. Структура змісту навчання.

За результатами практичного заняття студенти мають вміти визначати види та форми занять з дисципліни, опанувати методологічні підходи до формування циклів освітньої та професійної підготовки; вміти визначати цілі навчання за певною навчальною дисципліною, потрібний рівень сформованості кожного з системи предметних умінь. Види та форми контролю ступеню досягнення цілей підготовки, проводити класифікацію знань, визначати структуру змісту навчання за навчальною дисципліною, встановлювати види та форми навчальних занять, що забезпечують досягнення цілей підготовки, визначати види та форми контролю ступеню досягнення цілей підготовки за навчальною дисципліною.

Список рекомендованої літератури

1. Гура О. Педагогіка вищої школи: вступ до спеціальності : навч. посіб. / О. Гура. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. . – 224 с.
2. Корнєщук В. В. Моделювання в системі підготовки професійно надійного спеціаліста: теоретичний аспект / В. В. Корнєщук // Гуманітарний вісник ДВНЗ “Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди” : [науково-теоретичний збірник]. – Переяслав-Хмельницький, 2008. – Вип. 14. – С. 14-16.

3. Кудіна В. В. Педагогіка вищої школи / В. В. Кудіна, М. І. Соловей, Є. С. Спіцин. – К. : Ленвіт, 2007. – 194 с.
4. Мазоха Д. С. Педагогіка : навч. посіб. / Д. С. Мазоха, Н. І. Опанасенко. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 232 с.
5. Науково-освітній потенціал нації: погляд у ХХІ століття / авт. кол. В. Литвин (кер.), В. Андрущенко, А. Гуржій та ін. – К. : Навчальна книга, 2004. – Кн. 1 : Пріоритети інтелекту. – 638 с.

Практичне заняття 8

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів з дисципліни.

План

1. Різні підходи до визначення критеріїв оцінювання результатів пізнавальної діяльності студентів.
2. Положення про критерії оцінювання знань студентів.
3. Зміст контрольних заходів. Порядок оцінювання знань студентів при кредитно-модульній системі організації навчального процесу.

Мета: ознайомлення студентів із різними підходами до визначення критеріїв оцінювання результатів пізнавальної діяльності студентів; формування базових навичок: аналізу Положення про критерії оцінювання знань студентів; порядок оцінювання знань студентів при кредитно-модульній системі.

Проведення практичного заняття передбачає використання галузевих стандартів вищої освіти України.

Завдання для самостійної роботи

1. Опрацювати положення про рейтингову систему оцінювання навчальних досягнень студентів, порядок проведення поточного і підсумкового контролю знань, визначення рейтингу студентів в умовах кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

Тематика рефератів

1. Ключові елементи кредитно-модульної системи організації навчання студентів у вищому навчальному закладі.
2. Інтеграція системи освіти України у світовий освітній простір.
3. Особливості кредитно-модульної системи при вивченні іноземної мови у вищому навчальному закладі.
4. Особливості організації кредитно-модульної системи навчання у вищій школі.
5. Умови адаптації модульно-рейтингової системи в українських ВНЗ.

Питання для контролю засвоєння знань

1. Що ви розумієте під критеріями оцінювання результатів пізнавальної

діяльності студентів?

2. Особливості оцінювання знань студентів при кредитно-модульній системі.
3. Основні тези положення про критерії оцінювання знань студентів.

За результатами практичного заняття студенти мають опанувати методологічні підходи до формування змісту навчальної дисципліни в умовах кредитно-модульної системи; вміти у складі групи фахівців сфери праці, науковців, методистів та викладачів ВНЗ визначати цілі навчання за певною навчальною дисципліною, потрібний рівень сформованості кожного з системи предметних умінь, види та форми контролю ступеню досягнення цілей підготовки, проводити класифікацію знань (навчальних елементів), визначати структуру змісту навчання за навчальною дисципліною (частини, розділу, теми) встановлювати види та форми навчальних занять, що забезпечують досягнення цілей підготовки, встановлювати обґрунтовані терміни засвоєння змісту кожного з структурних елементів навчальної дисципліни та формування відповідних предметних умінь на потрібному рівні, визначати нормативний.

Література

Основна

1. Артемчук Г. І. Вища школа України: реальність і тенденції розвитку : монографія / Г. І. Артемчук. – К. : Ленвіт, 2004. – 176 с.
2. Болюбаш Я. Я. Організація навчального процесу у вищих навчальних закладах освіти : навч. посіб. для слухачів закладів підвищення кваліфікації системи вищої освіти / Я. Я. Болюбаш. – К. : ВВП “Компас”, 1997. – 278 с.
3. Вища освіта в Україні : нормативно-правове регулювання. Т. 3 / за заг. ред. А. П. Зайця, В. С. Журавського. – К. : Форум, 2003. – 595 с.
4. Вища освіта України і Болонський й процес : навч. посіб. / за ред. В. Г. Кременя. – Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2004. – 384 с.
5. Вища освіта України як фактор цивілізаційного визначення молоді : монографія / авт. кол. : за ред. М. Михальченка. – К. : Пед. думка, 2010. – 312 с.
6. Гнезділова К. М. Моделі та моделювання у професійній діяльності викладача вищої школи : навч. посібник / К. М. Гнезділова, С. О. Касярум. – Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2011. – 124 с.
7. Гончаров С. М. Методи та технології навчання в кредитно-трансферній системі організації навчального процесу : навч.-метод. посібник / С. М. Гончаров, В. А. Гурін. – Рівне : НУГП, 2010. – 451 с.
8. Дистанційна освіта : Науково-допоміжний покажчик за 2000–2007 рр., в кількості 436 назв документів українською та російською мовами / уклад.:

- Л. Ю. Кучерук, Л. П. Полозенко ; Нац. аграр. ун-т України. – К., 2008. – 36 с.
9. Дубасенюк О. А. Концептуальні підходи до професійно-педагогічної підготовки сучасного педагога / О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 114 с.
  10. Кремень В. Г. Вища освіта в Україні : навч. посіб. / В. Г. Кремень, С. М. Ніколаєнко. – К. : Знання, 2005. – 327 с.
  11. Семенова А. Парадигмальне моделювання у професійній підготовці майбутніх учителів : монографія / А. Семенова. – Одеса : Юридична література, 2009. – 504 с.
  12. Педагогіка вищої школи : підручник / за ред. Д. В. Чернілевського. – Вінниця : АМСКП, Глобус-Прес, 2010. – 408 с.
  13. Пономарьов О. С. Моделювання діяльності фахівця : підручник / О. С. Пономарьов, О. М. Касьянова. – Х. : НТУ “ХП” ; Вид-во ФОП Тагаєв П.О., 2011. – 236 с.

Допоміжна

1. Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору : моніторинг якості освіти. – К. : Гнозис, 2007. – С. 152–156.
2. Комар Ю. М. Основи навчання студента : у 4 кн. / Ю. М. Комар, О. С. Поважний ; заг. ред. В. В. Дорофієнко. – Донецьк : Дон ДУУ. – 2004. – 260 с.
3. Зінченко О. Моніторинг якості навчального процесу у вищому навчальному закладі : монографія / О. Зінченко. – Луганськ : ДЗ “ЛНУ імені Тараса Шевченка”. – 2013. – 326 с.
4. Концептуально-методологічні основи проектування методів і засобів діагностики освітніх результатів у вищих навчальних закладах : монографія / за заг. ред. В. І. Лугового, О. Г. Ярошенко. – К. : Педагогічна думка, 2014. – 234 с.
5. Теорія і методика професійної освіти : навчальний посібник / З. Н. Курлянд [та ін.] ; за ред. З. Н. Курлянд. – К. : Знання, 2012. – 390 с.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Здібність самостійно удосконалювати знання та професійні навички, самостійно аналізувати факти і явища – один з основних показників сформованості професійної культури спеціаліста. Уміння систематично самостійно працювати складають міцну основу успіхів у самовдосконаленні молодих фахівців. При сучасних темпах накопичення нових професійних даних особливої цінності набувають такі риси особистості як ініціативність, активність, самостійність, аналітичні здібності та інше. Саме формуванню таких рис особистості повинна сприяти правильна організація навчального процесу у ВНЗ з розрахунком на збільшення годин самостійної роботи студентів. “Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах” передбачає, що навчальний час, відведений для самостійної роботи студента, повинен становити не менше $1/3$ та не більше $2/3$ загального обсягу навчального часу студента, відведеного для вивчення конкретної дисципліни.

Навчальна підготовка спеціалістів передбачає не тільки аудиторну самостійну роботу, але і самостійну позааудиторну роботу (кількість годин на самостійну роботу визначена в навчальному плані і враховується в загальну кількість годин на дисципліну).

Все вищезазначене підкреслює необхідність посилення ролі самостійної роботи для оволодіння професійними вміннями та створення кожною кафедрою методичного забезпечення самостійної аудиторної та позааудиторної роботи.

Самостійна робота студента (СРС) є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових занять. Навчальний час, відведений для самостійної роботи студента, регламентується робочим навчальним планом і повинен становити не менше $1/3$ та не більше $2/3$ загального обсягу навчального часу студента з розрахунку 30 годин на тиждень.

Самостійна робота студентів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті. Засвоєння тем, які виносяться лише на самостійну роботу, контролюється під час проведення підсумкового модульного контролю.

Головним принципом, на якому повинна базуватись самостійна робота студента, є професійна спрямованість, в результаті якої здійснюється самостійне засвоєння певної сукупності знань, вмінь і навичок конкретної професійної діяльності.

В умовах активної творчої пізнавальної діяльності студентів все більше набувають важливості завдання дослідницького характеру: підготовка рефератів, мікродосліджень, анотування джерел, написання есе, створення пре-

зентацій, складання кросвордів та інші види робіт. Пропонуємо методичні рекомендації щодо деяких видів самостійної та індивідуальної роботи студентів.

Реферат

Підготовка реферату – один із перших видів дослідницької роботи студентів, яка використовується у вищій школі, оскільки впливає із завдань навчально-виховного процесу вищого навчального закладу і сприяє розвитку у студентів нахилів до пошукової, дослідницької діяльності та до творчого розв'язання навчально-виховних завдань освітнього закладу. Реферат у контексті даної дисципліни є індивідуальним навчально-дослідним завданням (ІНДЗ).

Реферат (від. лат. *refero* – повідомляю, доповідаю) – це стислий виклад у письмовому вигляді наукової літератури з теми, вчення, змісту книги, тощо. Також передбачає доповідь на дану тему, що включає огляд наукових та інших джерел з обраної теми або виклад змісту наукової роботи. Важливо зазначити, що у рефераті необхідно не лише висвітлити відповідну інформацію, а й показати своє ставлення до неї. Реферат демонструє ерудицію дослідника, його вміння самостійно аналізувати, систематизувати, класифікувати й узагальнювати суттєву наукову інформацію.

Реферат підводить підсумок вивчення студентами як окремої теми, так і дисципліни в цілому. Написання реферату є однією з форм індивідуальної роботи студентів. Реферат має бути самостійною, завершеною роботою, що відображає наукові інтереси студента, його знання, навички, уміння й виступає формою залучення автора до специфіки теоретичної праці. Компілятивність реферату не знімає з нього необхідності бути цілісною, завершеною за певною структурою працею, де автору необхідно показати вміння послідовно, логічно викладати зміст поставленої проблеми.

Основна мета виконання реферативної роботи – закріпити, поглибити, розширити, систематизувати теоретичні знання та розвинути навички самостійного вирішення питань навчальної дисципліни та роботи зі спеціальною літературою. Реферат служить також засобом діагностики набутих знань, умінь та навичок студентів. Використовуючи різноманітну літературу, студент повинен уміти викласти зміст питання у обсязі, необхідному для його розуміння.

Науково-теоретичний рівень реферату досягається за рахунок ретельного аналізу питання, що досліджується, джерельної бази з урахуванням сучасних досліджень.

Практична спрямованість виявляється у зорієнтованості на практику вирішення актуальних проблем сьогодення, що дозволить забезпечити прикладний характер роботи, більш повно використовувати особистий досвід студента.

Готуючи реферат, студенти повинні отримати навички опрацювання літератури, складання плану і розкриття його з використанням джерельної бази, особистого досвіду тощо. При написанні реферату студент повинен не лише опрацювати матеріал з обраної теми, але й проявивши творчий підхід, зробити спробу узагальнити отриманий досвід, зазначити власне бачення проблеми, визначити шляхи вирішення питань, що досліджується. Реферативна робота – це не просто повторення засвоєного матеріалу лекції або практичних занять. Вона повинна являти собою самостійне розроблення проблеми, достатньо чітко окресленої від інших.

Тема реферату обирається студентом самостійно із запропонованого переліку. Попередньо складається чорновий план роботи, який узгоджується з викладачем.

При необхідності студенти можуть отримати консультативно-методичну допомогу викладачів щодо остаточного формулювання теми реферату, його плану, залучення джерел та літератури тощо.

Структура реферату

Виконуючи реферативну роботу, потрібно дотримуватися вимог до її структури та оформлення. Реферат повинен містити наступні складові елементи:

- титульний аркуш,
- зміст (план),
- вступ,
- основна частина (розділи, параграфи, пункти, підпункти),
- висновок,
- перелік використаних джерел,
- додатки (у яких наводяться таблиці, схеми, діаграми тощо).

На *титульному аркуші* реферату вказуються:

- офіційна назва вищого навчального закладу;
- прізвище, ім'я та по батькові автора реферату;
- повна назва теми; прізвище та ініціали керівника;
- місто, де знаходиться навчальний заклад;
- рік написання реферату.

У *вступі* (обсяг 1–2 сторінки) обґрунтовується актуальність і практичне значення теми з огляду на розвиток науки та практики або науково-методичної діяльності у сфері освіти, стан розробленості проблеми, формулюються цілі і задачі роботи, показується, на що автор звертає особливу увагу. При цьому мета дослідження обумовлює загальний напрям та логіку викладання.

У вступі здійснюється аналіз використаних джерел, зазначаються автори, які вивчали дану тематику, визначаються сутність основних чинників, що вплинули та розвиток явища або процесу, що досліджується.

За обсягом вступ має орієнтовно 1–2 сторінки.

В *Основній частині* роботи (обсяг 10–15 сторінок) розкривається сама тема дослідження. Основну частину складають розділи, що можуть бути розбиті на підрозділи (параграфи), логічно поєднані між собою.

Основна частина реферату розкривається послідовно відповідно обраної теми, мети, завдань шляхом висвітлення основних питань плану. Розділи основної частини показують різні аспекти розкриття даної теми. Основну увагу необхідно зосередити на науково-теоретичному аналізі поставлених питань. Автор реферату робить висновки щодо теоретичної та практичної значимості розглянутих питань.

Автору необхідно не тільки висвітлити основні проблеми обраної теми і можливе їх вирішення, а й показати різні підходи і запропонувати власну інтерпретацію, свої форми й методи розв'язання поставлених питань.

Розкриття теми реферату може здійснюватися по-різному: чи в історичному плані (від минулого до сьогодення), чи в логічному плані (за головними, істотними, вузловими моментами), чи в актуалістичному плані (від нинішнього часу, через його призму, до минулого і про минуле).

Висновки (обсяг 1–2 сторінки) розміщують безпосередньо після викладу основної частини роботи з нової сторінки. У висновку відбиваються основні положення, розглянуті в рефераті, та рішення про вибір оптимального шляху досягнення поставленої задачі. Вони мають логічно пов'язуватися із змістом викладеного матеріалу.

У *висновках* необхідно сформулювати:

- 1) науково-теоретичні та практичні підсумки проведеного аналізу за проблематикою реферату;
- 2) теоретичні та практичні рекомендації, що випливають з проведеного аналізу, резюмується, наскільки вдалося виконати задумане, вирішити заявлене у вступі.

Завершує реферат список використаної літератури.

Перелік джерел. У цій частині вказують джерела, які використовувалися для написання курсової роботи: підручники, навчальні посібники, періодичні видання. Перелік джерел підбирається студентами самостійно.

Додатки – це частина основного тексту, яка має додаткове (наприклад, довідкове) значення, але, на думку автора, є необхідною для більш повного розкриття теми, кращого розуміння отриманих результатів. Тому додатки мають бути розміщені поза основним текстом, після переліку джерел. Додатком можуть бути розрахунки, ілюстрації, таблиці, графіки тощо.

Вимоги до оформлення реферату

Обсяг реферату визначається специфікою досліджуваного питання і змістом матеріалів, їх науковою цінністю та практичним значенням. Оптимальний обсяг реферату складає 10–15 сторінок. Реферат має відповідати вимогам до оформлення кваліфікаційної роботи.

Реферат має бути акуратно написаний від руки чи надрукований з дотриманням стилістичних і граматичних норм. Текст реферату викладається державною мовою на стандартних аркушах формату А-4.

Текст роботи друкується чорним кольором на одній стороні білого аркушу формату А4 (210x297 мм) з абзацним відступом у 1,25 см. Відступи від краю аркушу (межі тексту): ліве – 25 мм, праве – 15 мм, нижнє – 15 мм, верхнє – 15 мм. Шрифт тексту – Times New Roman 14 кегль, інтервал – 1,5.

Заголовки структурних частин друкують великими літерами симетрично до тексту без розділових знаків наприкінці, без підкреслень. Якщо заголовок складається з двох і більше речень, їх розділяють крапкою. Відстань між заголовком (за винятком заголовка пункту) та текстом повинна дорівнювати 2-м інтервалам. Назви розділів набираються 14-им шрифтом (усі великі напівжирні), а пункти і підпункти виділяти напівжирним шрифтом. Кожну структурну частину роботи (розділ) треба починати з нової сторінки.

Всі сторінки нумеруються арабськими цифрами: загальна нумерація починається з титульного листа, порядковий номер на ньому не ставиться. Нумерація сторінок здійснюється в верхньому правому куті аркуша.

Титульний аркуш включається до загальної нумерації сторінок письмової роботи, але номер сторінки на титульному аркуші, як правило, не проставляють. Розділи слід нумерувати також арабськими цифрами. Ілюстрації, таблиці, розташовані на окремих аркушах, включаються в загальну нумерацію сторінок.

Нумерація сторінок повинна бути наскрізною. Порядковий номер сторінки позначають арабською цифрою і проставляють у правому верхньому куті сторінки без крапки чи рисок.

Критерії оцінювання реферату

Кожний реферат оцінюється, виходячи з аналізу сукупності таких критеріїв:

- *Актуальність теми;*
- *Оформлення реферату, грамотність, стиль викладу;*
- *Наукова та практична цінність;*
- *План реферату має системно розкривати обрану тему;*
- *Глибина розкриття теми, ступінь вирішення поставлених завдань, завершеність дослідження;*

- *Особистий внесок* оцінюється із наявності власних аналітичних висновків;
- *Обґрунтування висновків*;
- *Використання рекомендованої літератури*, наявність достатньої кількості сучасних нормативних і наукових джерел.

Анотація наукової чи навчальної літератури¹

Анотація (лат. *annotatio* – зауваження, помітка, від *annotato* – позначаю) – це стисла характеристика змісту книги, статті тощо.

Анотація обов'язково складається з двох частин: бібліографічного опису (вихідні дані джерела) і власне тексту. Сутність і призначення анотації полягають у тому, що вона є стислою характеристикою джерела інформації. Анотація не розкриває змісту наукового джерела, а лише інформує про наявність наукового джерела певного змісту й характеру. Таким чином, анотація дозволяє користувачеві скласти достатнє й об'єктивне попереднє уявлення про незнайому для нього наукову публікацію і тим самим допомагає в пошуку, доборі та систематизації необхідної інформації.

За різними параметрами виокремлюються кілька видів анотацій: 1) за змістом і цільовим призначенням – *довідкові* (описові, інформаційні) та *рекомендаційні*; 2) за повнотою охоплення змісту анотованого джерела – *загальні* та *спеціалізовані* (у тому числі *аналітичні*); 3) за кількістю анотованих джерел – *групові* та *негрупові*. Довідкові анотації, які ще називають описовими чи інформаційними, характеризують тематику документа, повідомляють певні відомості про нього, але не дають його критичної оцінки.

Рекомендаційні анотації характеризують документ і дають оцінку його придатності для певної категорії споживачів, з урахуванням рівня підготовки, віку й інших особливостей споживачів.

Загальні характеризують документ у цілому й розраховані на широке коло читачів. Спеціалізовані анотації характеризують документ лише в певних аспектах і розраховані на вузьке коло фахівців.

Групові подають загальну характеристику декількох документів, об'єднаних спільною тематикою чи проблематикою.

Негрупові анотації розкривають зміст одного документа.

Найбільшого поширення в науковій та навчально-науковій літературі набули *довідкові* анотації, які характеризують наукове джерело за тематикою й проблематикою. Саме вони є найефективнішими в наданні своєчасної, об'єк-

---

¹ Студент обирає для виконання або анотацію одного із підручників чи навчальних посібників, або рецензування наукової статті на вибір.

тивної і достатньої інформації про нові досягнення в різних галузях науки та суттєво заощаджують час пошуку й збирання наукової інформації.

Сутність анотування. Структура анотації

Сутність анотування полягає в максимальному скороченні обсягу джерела інформації при збереженні його основного змісту. Анотація перераховує питання, що висвітлюються в першоджерелі, не розкриваючи змісту цих питань. Вона відповідає на питання: “Про що йдеться в тексті?”. Через стислість в анотації не допускається цитування й використання частин тексту оригіналу. Основний зміст передається “своїми словами” за допомогою простих речень. Мова анотації має бути науковою, нормативною, лаконічною, ясною, простою, без довгих і занадто складних речень; загальний обсяг анотації не повинен перевищувати 500 друкованих знаків і лише у виняткових випадках може сягати 800–1000 друкованих знаків. Довідкові анотації можуть бути максимально лаконічними (до 3-х речень) або розгорнутими, але не перевищувати вказаних обсягів.

Найпоширенішою є така *структура довідково-рекомендаційної анотації наукового джерела*:

1) *Вступна частина*: бібліографічні дані джерела (автор, назва роботи, місце видання, видавництво, рік, кількість сторінок або автор, назва роботи, назва джерела, де надруковано роботу тощо).

2) *Основна частина*: перелік основних проблем або питань, що розглядаються в роботі.

3) *Заклучна частина*: адресат джерела. (Для статей ця частина є не обов’язковою).

Стандартні лексико-граматичні конструкції для написання анотації.

Під час написання основної частини анотації найчастіше використовуються такі стандартні лексико-граматичні конструкції:

Стаття (робота, книга, монографія тощо)

присвячена питанню, темі, проблемі...

є узагальненням (аналізом, описом, оглядом) чого?

являє собою узагальнення (огляд, аналіз, виклад, опис)...

Автор висвітлює такі проблеми...

зупиняється на таких питаннях...

порушує питання...

здійснює ґрунтовний аналіз (чого?)

визначає сутність поняття...

висвітлює в ході дослідження такі актуальні питання, як...

У статті розглядається (узагальнюється...) (що?), йдеться (про що?)

дається оцінка (аналіз) (чого?)

представлена точка зору (на що?)

порушене питання (яке?)

розв'язуються (висвітлюються, порушуються, досліджуються, ставляться) проблеми...

Заключна частина анотації може починатися так:

стаття адресована (призначена) (кому?)

може використовуватися (ким?)

є цікавою (для кого?)

зацікавить (кого?)

розрахована на (широке коло читачів, студентів, аспірантів, маркетологів тощо)

Показниками високого рівня анотації є:

- якість і точність інформації про першоджерело;
- логічне її оформлення;
- відповідність чинним мовним нормам;
- обмежений обсяг.

Як складати анотацію

1. Ознайомтесь з вихідними даними наукового джерела (назва, жанр, автор, рік і місце видання, структура, обсяг тощо).

2. Прочитайте текст, усвідомлюючи його загальний зміст.

3. Визначте головну інформацію тексту, відповівши для цього на такі запитання:

- Які проблеми висвітлюються?
- Що констатує автор?
- Яких висновків доходить автор?
- З'ясуйте адресата джерела (у разі потреби).

Рецензування наукових статей

Складовою частиною індивідуальних навчально-дослідних завдань є рецензування наукових робіт, присвячених проблемам вищої школи.. Під рецензуванням розуміється критичний відзив на наукову роботу з викладом позитивних і негативних її сторін, висловлення власної думки з приводу питань, які розглядаються в роботі. Рецензування здійснюється обов'язково в письмовому вигляді в обсязі, узгодженому з викладачем. Інші вимоги до оформлення рецензії аналогічні оформленню наукового повідомлення. Пропонується список статей для рецензування.

Типовий план написання тексту рецензії

- Об'єкт і предмет аналізу.

- Актуальність теми.
- Короткий зміст.
- Формулювання основної тези.
- Загальна оцінка.
- Недоліки, хиби, огріхи праці.
- Висновки.

Об'єктом оцінювання є повнота, глибина, всебічність розкриття теми; новизна та актуальність поставлених завдань і проблем; коректність аргументації і системи доказів; достовірність результатів; переконливість висновків.

Мовні кліше для написання рецензії

Об'єкт аналізу	<i>Рукопис книги, стаття в журналі, кандидатська дисертація, автореферат, дипломний проект (праця автора, рецензована робота...)</i>
Актуальність теми	<i>Актуальність теми обумовлена... Дослідження присвячене актуальній темі... Автор розглядає важливі питання сучасності...</i>
Короткий зміст	<i>Дослідження складається зі вступу, ... розділів, висновків, ... додатків тощо (вказується загальна кількість сторінок, позицій у списку використаних джерел, наявність ілюстрацій, таблиць, графіків)... На початку дослідження (статті, монографії, дисертації) автор указує на... Автор аналізує наявні джерела з цієї проблеми... Дослідник розглядає питання... Автор (учений, науковець) доводить, що... Аргументовано стверджується думка, що...</i>
Формулювання основної тези	<i>Основна проблема дослідження полягає у... У статті на перше місце висувається питання про...</i>
Загальна оцінка: позитивна	<i>Робота вирізняється ... значним фактичним матеріалом, ... оригінальним підходом до аналізу та вирішення поставлених завдань, ... високою інформативністю Автор доводить (підтверджує) свою думку значним ілюстративним (статистичним, експериментальним) матеріалом... Автор справедливо (слухно) зазначає, аргументовано обґрунтовує, чітко визначає, детально аналізує, ретельно розглядає, уважно простежує, доказово критикує... Як переконливо свідчить автор, не всі попередні ідеї витримали випробування часом...</i>

	<p><i>Автор уважно аналізує погляди опонентів...</i></p> <p><i>Ідея автора ... досить продуктивна (плідна, оригінальна, новаторська)... Праця важлива нестандартними підходами до вирішення...</i></p> <p><i>Думка автора ... (про що?) видається перспективною...</i></p> <p><i>Важко не погодитися з... Думки (положення) автора про ... сформульовані чітко (доказово, переконливо). Висновки автора достовірні й результативні. Вони ґрунтуються на аналізі значного фактичного матеріалу... Безперечною заслугою автора варто вважати новий підхід до вирішення... запропоновану класифікацію... способи узагальнення ... уточнення поняття...</i></p>
	<p><i>Варто відзначити певні дискусійні моменти...</i></p> <p><i>Однак, цікаві думки не підкріплені фактами... роздуми автора здаються декларативними... все ж робота заслуговує позитивної оцінки.</i></p>
неоднозначна	<p><i>Автор досить цікаво проаналізував сучасний стан проблеми. Водночас, на нашу думку, аналіз міг бути глибшим і змістовнішим Справедливо вказуючи на..., автор помилково вважає, що...</i></p> <p><i>Деякі положення автора залишаються бездоказовими, зокрема й такі... У роботі (статті, дослідженні, монографії) відчутно не вистачає ілюстративного та фактичного матеріалу, тому висновки автора здаються децю некоректними... На підтвердження цієї тези автор наводить кілька аргументів (прикладів, даних), які не завжди переконливі. Незважаючи на дискусійність (неоднозначність) основної концепції (положень, висновків, рекомендацій) цієї праці, варто відзначити її значення та актуальність для...</i></p>
Недоліки, хибні, огріхи	<p><i>Серед недоліків дослідження – надмірна (невиправдана) категоричність висновків автора.</i></p> <p><i>Суттєвий (серйозний) недолік роботи полягає у... (непереконливості доказів, спрощеному підході до... відсутності чіткої характеристики... критичної оцінки...</i></p> <p><i>До прорахунків роботи належать... Методично робота побудована нерационально, варто скоротити...</i></p>
Недоліки,	<p><i>Поза розглядом дослідження залишилися питання...</i></p>

хиби, огріхи	<p><i>Автор не розглянув питання, що безпосередньо стосуються теми дослідження. Зазначені недоліки мають суто локальний (рекомендаційний) характер і не впливають на остаточні результати дослідження</i></p> <p><i>Вказані зауваження не впливають суттєво на загальну позитивну оцінку роботи.</i></p>
Висновки	<p><i>Загалом це цікава й корисна робота. Таким чином, розглянуте дослідження заслуговує позитивної (високої) оцінки. Робота відповідає всім вимогам, може бути оцінена позитивно, а її автор заслуговує на оцінку....</i></p>

Наукова рецензія виконує такі функції: інформування, тобто ознайомлення з науковим твором (або кількома творами); оцінювання та осмислення у науковому соціумі певного знання.

Особливість рецензії полягає у вмінні спілкуватися, вести діалог (часто уявний) між рецензентом та автором твору, рецензентом і читачами. Нерідко автор рецензії виявляє свої особистісні цінності, виступає аналітиком чи полемістом, який зі знанням справи оцінює первинний документ, висуває свої зауваження, подає поради, рекомендації, пропонує імпульси до наукового діалогу.

Презентація

Презентація(від англ. “presentation” – подання, вистава) – це набір картинок-слайдів на певну тему, які зберігаються у файлі спеціального формату. На кожному слайді можна вміщувати довільну текстову, графічну, відеоінформацію, анімацію, стереозвук, як синтезований, так і записаний із мікрофона. Презентації легко створювати за допомогою програми MS PowerPoint.

За структурою презентації поділяють на *лінійні* та *розгалужені*.

Презентації лінійної структури створюються для послідовного викладання матеріалу з використанням мультимедійних засобів. Вони мають містити лише головні положення повідомлення, які допомагають усвідомити його зміст, та ілюстрації.

Презентації, які можна використовувати під час узагальнення й систематизації знань та для визначення рівня навчальних досягнень учнів, завдяки гіпертекстовим посиланням найчастіше мають розгалужену структуру.

Додаткові вимоги до змісту презентації (за Д. Льюїсом)

- Кожен слайд має відображати одну думку.
- Текст має складатися з коротких слів та простих речень.
- Рядок має містити 6–8 слів.

- Всього на слайді має бути 6–8 рядків.
- Загальна кількість слів не повинна перевищувати 50.
- Дієслова мають бути в одній часовій формі.
- Заголовки мають привертати увагу аудиторії та узагальнювати основні положення слайду.
- У заголовках мають бути і великі, і малі літери.
- Слайди мають бути не надто яскравими – зайві прикраси лише створюють бар'єр на шляху ефективної передачі інформації.
- Кількість блоків інформації під час відображення статистичних даних на одному слайді має бути не більше чотирьох.
- Підписи до ілюстрації розміщуються під нею, а не над нею.
- Усі слайди презентації мають бути витримані в одному стилі.

Тематика презентацій:

1. Зміст навчання. Цілі освітньої та професійної підготовки фахівця у вищому навчальному закладі.
2. Алгоритм формування системи цілей освітньої та професійної підготовки або спеціальністю та освітньо-кваліфікаційним рівнем.
3. Причини “перекриття” навчального матеріалу в змісті декількох навчальних дисциплін.
4. Інтеграція міжпредметних зв'язків у професійній підготовці майбутнього фахівця.
5. Зміст циклів підготовки майбутнього фахівця.
6. Особливості розробки комплексних циклових завдань відповідно до цілей циклової підготовки.
7. Структурно-логічна обробка та визначення сукупності варіативних навчальних дисциплін та їх розділів або упорядковану сукупність варіативних розділів нормативних дисциплін.
8. Освітньо-професійна програма підготовки фахівця.
9. Алгоритм побудови освітньо-програми (ОПП).
10. Впровадження інформаційних технологій при побудові ОПП підготовки фахівця.
11. Структурно-логічна схема підготовки фахівця.
12. Зміст навчання: підходи до визначення, характеристика.
13. Інформаційні технології для структурно-логічної обробки масиву змісту навчання.
14. Структурування розділів навчальних дисциплін.
15. Навчальні елементи дисципліни.

16. Способи оптимізації інформаційної бази освітньої та професійної підготовки майбутнього фахівця.
17. Професійна компетентність викладача вищої школи щодо структурування змісту навчання.
18. Структурування навчального матеріалу дисципліни.
19. Основні підходи до проектування змісту навчання.
20. Міжпредметна та внутрішньопредметна значущість навчальної дисципліни.
21. Структура робочої навчальної програми дисципліни.
22. Особливості впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу вищої школи.
23. Рейтингова система навчання.
24. Довузівська підготовка магістрів.
25. Вузівська підготовка як динамічна система.
26. Дистанційна форма навчання у ВНЗ.
27. Історія становлення дистанційної освіти в Україні.

Есе

Есе – невеликий за обсягом прозовий твір, що має довільну композицію і висловлює індивідуальні думки та враження з конкретного приводу чи питання.

Вимоги до есе:

- есе повинне сприйматися як єдине ціле;
- есе не повинне містити нічого зайвого, включати тільки ту інформацію, яка потрібна для розкриття ідеї;
- есе має бути логічним і чітким по структурі;
- кожен абзац есе повинен містити тільки одну основну думку;
- есе повинне містити переконливу аргументацію із заявленої проблеми.

Структура есе:

1. Вступ (розкрити актуальність питання).
2. Три аргументовані докази і ваша особиста думка, позиція з питання.
3. Висновок, що містить завершальне судження.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Перелік питань, які вивчаються студентами самостійно

1. Теорії формування змісту освіти
2. Рівні формування змісту навчання.
3. Особливості формування змісту освіти в умовах кредитно-трансферної системи.
4. Стратегічні завдання вищої освіти в Україні в сучасних умовах.
5. Структура та зміст освітньо-професійної програми як моделі освітньої та професійної підготовки фахівця.
6. Взаємозв'язок освітньо-кваліфікаційної характеристики та освітньо-професійної програми.
7. Нормативна та варіативна частини змісту навчання.
8. Структурно-логічна обробка масиву змісту навчання.
9. Упорядкування сукупності нормативних і варіативних навчальних дисциплін
10. Оптимізація інформаційної бази освітньої та професійної підготовки.
11. Дидактичні вимоги, що висуваються до навчальної та робочої програм дисципліни.
12. Інформаційно-методичне забезпечення дисципліни.
13. Тематичний план дисципліни (розподіл навчального часу за семестрами та видами навчальних занять).
14. Проаналізувати навчальну програму дисципліни щодо наявності в ній обов'язкових складових.
15. Визначення видів та форм занять з дисципліни.
16. Компетентнісний підхід до розробки програми дисципліни.
17. Проаналізувати ОПП майбутніх фахівців за освітньо-кваліфікаційними
18. Рівнями “бакалавр” та “магістр” за однією спеціальністю зробити висновок щодо обсягу навчального часу підготовки за цими рівнями.
19. Взаємозв'язок між ОПП та стандартами ВНЗ.
20. Обґрунтувати необхідність моделювання освітньо-професійної підготовки майбутнього фахівця.
21. Проаналізувати ОПП майбутнього фахівця та визначити загальний навчальний час підготовки (у кредитах та годинах).
22. Проаналізувати ОПП майбутнього фахівця та визначити зміст його умінь.
23. Проаналізувати навчальну програму дисципліни щодо форм та методів контролю самостійної роботи студентів.
24. Проаналізувати ОПП майбутнього фахівця та визначити співвідношення навчального часу між циклами підготовки.

25. Проаналізувати ОПП майбутнього фахівця та визначити перелік та мінімальний обсяг(у кредитах та годинах) нормативних дисциплін.
26. Проаналізувати навчальну програму дисципліни щодо доцільності вибору видів та форми занять.
27. Проаналізувати навчальну програму дисципліни щодо контролю ступеню досягнення цілей підготовки за навчальною дисципліною.

Завдання для самостійної перевірки знань теоретичного матеріалу

Тема: Теорії формування змісту освіти

1. Ознайомитися з літературою.
2. Визначити основні поняття теми (зміст освіти, зміст навчання. Освітньо-професійна програма підготовки фахівців) з поясненням у тематичний словник.
3. Написати реферат на тему: "Особливості формування змісту навчання майбутніх фахівців в умовах кредитно-трансферної системи".

Список рекомендованої літератури

1. Гура О. Педагогіка вищої школи: вступ до спеціальності: навч. посіб. / О. Гура. – К. : Центр навч. літератури, 2005. – 224 с.
2. Корнещук В. В. Моделювання в системі підготовки професійно надійного спеціаліста: теоретичний аспект / В. В. Корнещук // Гуманітарний вісник ДВНЗ "Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди" : [науково-теоретичний збірник]. – Переяслав-Хмельницький, 2008. – Вип. 14. – С. 14-16.
3. Кудіна В. В. Педагогіка вищої школи / В. В. Кудіна, М. І. Соловей, Є. С. Спіцин. – К. : Ленвіт, 2007. – 194 с.
4. Мазоха Д. С. Педагогіка : навч. посіб. / Д. С. Мазоха, Н. І. Опанасенко. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 232 с.
5. Михеев В. И. Моделирование и методы теории измерений в педагогике / В.И. Михеев. – Изд. 3-е, стереотип. – М. : КомКнига, 2006. – 200 с.
6. Науково-освітній потенціал нації: погляд у XXI століття / авт. кол. В. Литвин (кер.), В. Андрущенко, А. Гуржій та ін. – К. : Навч. книга, 2004. – Кн. 1 : Пріоритети інтелекту. – 638 с.
7. Моделирование деятельности специалиста на основе комплексного исследования / под ред. Е. Э. Смирновой. – Л. : Изд-во Ленинградского университета, 1984. – 177 с.

Тема: Рівні формування змісту навчання.

1. Ознайомитися з літературою.
2. Написати реферат за вибором (див. дод. Б)
3. Визначити головні проблеми і перспективи вищої освіти (назвати головні проблеми. Висловити свої міркування на майбутнє вищої школи. Виділити ту проблему, яку вважаєте головною, спробувати визначити її причини і запропонувати способи розв'язання.

Список рекомендованої літератури

1. Корнешук В. В. Моделювання в системі підготовки професійно надійного спеціаліста: теоретичний аспект / В. В. Корнешук // Гуманітарний вісник ДВНЗ “Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди” : [науково-теоретичний збірник]. – Переяслав-Хмельницький, 2008. – Вип. 14. – С. 14-16.
2. Кудіна В. В. Педагогіка вищої школи / В. В. Кудіна, М. І. Соловей, Є. С. Спіцин. – К. : Ленвіт, 2007. – 194 с.
3. Мазоха Д. С. Педагогіка : навч. посіб. / Д. С. Мазоха, Н. І. Опанасенко. – К. : Центр навч. літератури, 2005. – 232 с.
4. Михеев В. И. Моделирование и методы теории измерений в педагогике / В. И. Михеев. – Изд. 3-е, стереотип. – М. : КомКнига, 2006. – 200 с.
5. Науково-освітній потенціал нації: погляд у ХХІ століття / авт. кол. В. Литвин (кер.), В. Андрущенко, А. Гуржій та ін. – К. : Навч. книга, 2004. – Кн.1 : Пріоритети інтелекту. – 638 с.

Тема 3: Моделювання змісту освітньої та професійної підготовки фахівця.

1. Ознайомитися з літературою.
2. Проаналізувати ОПП двох напрямів або спеціальностей. Порівняти (у кредитах та годинах):
  - загальний навчальний час підготовки;
  - сумарний навчальний час за циклами підготовки;
  - сумарний навчальний час вибіркових дисциплін (варіативної частини змісту підготовки);
  - співвідношення навчального часу підготовки, виділеного на аудиторну та самостійну роботу студентів;
  - співвідношення навчального часу за циклами підготовки, виділеного на аудиторну та самостійну роботу студентів.
3. Написати есе за вибором (див. дод. В)

Список рекомендованої літератури

1. Гнезділова К. М. Моделі та моделювання у професійній діяльності викладача вищої школи : навч. посібник / К. М. Гнезділова, С. О. Касярум. – Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2011. – 124 с.
2. Дубасенюк О. А. Концептуальні підходи до професійно-педагогічної підготовки сучасного педагога / О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2011. – 114 с.
3. Кудіна В. В. Педагогіка вищої школи / В. В. Кудіна, М. І. Соловей, Є. С. Спіцин. – К. : Ленвіт, 2007. – 194 с.
4. Михеев В. И. Моделирование и методы теории измерений в педагогике / В. И. Михеев. – Изд. 3-е, стереотип. – М. : КомКнига, 2006. – 200 с.
5. Семенова А. Парадигмальне моделювання у професійній підготовці майбутніх учителів : монографія / Алла Семенова. – Одеса : Юридична література, 2009. – 504 с.
6. Пономарьов О. С. Моделювання діяльності фахівця : підручник / О. С. Пономарьов, О. М. Касьянова. – Х. : НТУ “ХП” ; Вид-во ФОП Тагаєв П.О., 2011. – 236 с.
7. Корнешук В. В. Моделювання в системі підготовки професійно надійного спеціаліста: теоретичний аспект / В. В. Корнешук // Гуманітарний вісник ДВНЗ “Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди” : [науково-теоретичний збірник]. – Переяслав-Хмельницький, 2008. – Вип. 14. – С. 14-16.

Тема: Інформаційна база освітньої та професійної підготовки

1. Ознайомитися з літературою
2. Розробити структурно-логічну схему масиву змісту навчання (на прикладі певного напрямку підготовки або спеціальності).
3. Проаналізувати навчальний план певного напрямку підготовки або спеціальності. Зробити висновки щодо доцільності внесення у нього змін. Обґрунтувати власні пропозиції щодо змін.

Список рекомендованої літератури

1. Вища освіта України як фактор цивілізаційного визначення молоді : монографія / авт. кол. ; за ред. М. Михальченка. – К. : Пед. думка, 2010. – 312 с.
2. Гнезділова К. М. Моделі та моделювання у професійній діяльності викладача вищої школи : навч. посіб. / К. М. Гнезділова, С. О. Касярум. – Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2011. – 124 с.

3. Дубасенюк О. А. Концептуальні підходи до професійно-педагогічної підготовки сучасного педагога / О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 114 с.
4. Семенова А. Парадигмальне моделювання у професійній підготовці майбутніх учителів : монографія / А. Семенова. – Одеса : Юридична література, 2009. – 504 с.
5. Педагогіка вищої школи : підручник / за ред. Д. В. Чернілевського. – Вінниця : АМСКП, Глобус-Прес, 2010. – 408 с.
6. Пономарьов О. С. Моделювання діяльності фахівця : підручник / О. С. Пономарьов, О. М. Касьянова. – Х. : НТУ “ХП” ; Вид-во ФОП Тагаєв П.О., 2011. – 236 с.

Тема: Формування змісту навчальної дисципліни.

1. Ознайомитися з літературою
2. Написати реферат на тему “Дидактичні вимоги до програми дисципліни”.
3. Розробити проект робочої програми навчальної дисципліни (за модульним принципом).
4. Обґрунтувати вибір видів та форм занять з дисципліни, видів та форм контролю.
5. Розробити методичні рекомендації до самостійної роботи студентів з дисципліни.
6. Підготуватися до практичного заняття “Формування змісту навчальної дисципліни в умовах кредитно-модульної системи”. На прикладі певної дисципліни визначити:
Цілі навчання у вигляді системи предметних умінь;
Потрібний рівень сформованості кожного з системи предметних умінь;
  - види та форми контролю ступеню досягнення цілей підготовки;
  - структуру змісту навчання за навчальною дисципліною (модулі);
  - види та форми навчальних занять, що забезпечують досягнення цілей підготовки;
  - обґрунтовані терміни засвоєння змісту кожного з структурних елементів навчальної дисципліни (модулів) та формування відповідних предметних умінь на потрібному рівні;
  - нормативний термін навчання за навчальною дисципліною.Проаналізувати:
  - співвідношення навчального часу на аудиторні заняття та самостійну роботу студентів;
  - нормативний термін навчання за навчальною дисципліною.

Список рекомендованої літератури

1. Гнезділова К. М. Моделі та моделювання у професійній діяльності викладача вищої школи : навч. посіб. / К. М. Гнезділова, С. О. Касярум. – Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2011. – 124 с.
2. Гончаров С. М. Методи та технології навчання в кредитно-трансферній системі організації навчального процесу : навч.-метод. посіб. / С. Гончаров, В. А. Гурин. – Рівне : НУГП, 2010. – 451 с.
3. Дубасенюк О. А. Концептуальні підходи до професійно-педагогічної підготовки сучасного педагога / О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 114 с.
4. Кудіна В. В. Педагогіка вищої школи /В. В. Кудіна, М. І. Соловей, Є. С. Спіцин. – К. : Ленвіт, 2007. – 194 с.
5. Михеев В. И. Моделирование и методы теории измерений в педагогике / В. И. Михеев. – Изд. 3-е, стереотип. – М. : КомКнига, 2006. – 200 с.
6. Семенова А. Парадигмальне моделювання у професійній підготовці майбутніх учителів : монографія / А. Семенова. – Одеса : Юридична література, 2009. – 504 с.
7. Пономарьов О. С. Моделювання діяльності фахівця / О. С. Пономарьов, О. М. Касьянова. – Х. : НТУ “ХП” ; Вид-во ФОП Тагаєв П. О., 2011. – 236 с.
8. Семенова А. Парадигмальне моделювання у професійній підготовці майбутніх учителів : монографія / А. Семенова. – Одеса : Юридична література, 2009. – 504 с.
9. Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору : моніторинг якості освіти. – К. : Гнозис, 2007. – С. 152–156.

Тема: Стратегічні завдання вищої освіти в Україні в сучасних умовах.

1. Ознайомитися з літературою.
2. Визначити основні завдання вищої освіти (зміст освіти, зміст навчання. Освітньо-професійна програма підготовки фахівців) з поясненням у тематичний словник.
3. Написати реферат на тему: “Особливості формування змісту навчання майбутніх фахівців в умовах кредитно-трансферної системи”.

Список рекомендованої літератури

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія : підручник / А. М. Алексюк. – К. : Либідь, 1998. – 560 с.
2. Артемчук Г. І. Вища школа України: реальність і тенденції розвитку : монографія / Г. І. Артемчук. – К. : Ленвіт, 2004. – 176 с.

3. Болубаш Я. Я. Організація навчального процесу у вищих навчальних закладах освіти : навч. посіб. для слухачів закладів підвищення кваліфікації системи вищої освіти / Я. Я. Болубаш. – К. : ВВП “Компас”, 1997. – 278 с.
4. Вища освіта в Україні : нормативно-правове регулювання. Т. 3 / за заг. ред. А. П. Зайця, В. С. Журавського. – К. : Форум, 2003. – 595 с.
5. Вища освіта України і Болонський й процес : навч. посіб. / за ред. В. Г. Кременя. – Тернопіль : Навч. книга-Богдан, 2004. – 384 с.
6. Вища освіта України як фактор цивілізаційного визначення молоді : монографія / авт. кол. ; за ред. М. Михальченка. – К. : Пед. думка, 2010. – 312 с.
7. Галузевий стандарт вищої освіти. Освітньо-кваліфікаційна характеристика магістра за спеціальністю “Педагогіка вищої школи”. – К. : МОН України, 2005. – 34 с.
8. Дубасенюк О. А. Концептуальні підходи до професійно-педагогічної підготовки сучасного педагога / О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 114 с.
9. Кремень В. Г. Вища освіта в Україні : навч. посіб. / В. Г. Кремень, С. М. Ніколаєнко. – К. : Знання, 2005. – 327 с.

Тема: Рівні формування змісту навчання.

1. Ознайомитися з літературою.
2. Написати анотацію до статті за вибором (див. дод.).
3. Визначити головні проблеми і перспективи вищої освіти (назвати головні проблеми, висловити свої міркування на майбутнє вищої школи; виділити ту проблему, яку вважаєте головною, спробувати визначити її причини, запропонувати способи розв’язання).

Список рекомендованої літератури

1. Болубаш Я. Я. Організація навчального процесу у вищих навчальних закладах освіти : навч. посіб. для слухачів закладів підвищення кваліфікації системи вищої освіти / Я. Я. Болубаш. – К. : ВВП “Компас”, 1997. – 278 с.
2. Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору : моніторинг якості освіти. – К. : Гнозис, 2007. – С.152–156.
3. Галузевий стандарт вищої освіти. Освітньо-кваліфікаційна характеристика магістра за спеціальністю “Педагогіка вищої школи”. – К. : МОН України, 2005. – 34 с.

4. Гузеєв В. В. До побудови формалізованої теорії освітньої технології: цільові групи і цільові установки / В. В. Гузеєв // Шкільні технології. – 2002. – № 2. – С. 3–10.
5. Драч І. Педагогіка вищої школи / І. Драч. – К. : Вид. ДВНЗ “Ун-т менеджменту освіти”, 2013. – Ч. 2. – 71 с.
6. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; гол. ред. В. Г. Кремень. – К. : Хрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
7. Кремень В. Г. Вища освіта в Україні : навч. посіб. / В. Г. Кремень, С. М. Ніколаєнко. – К. : Знання, 2005. – 327 с.
8. Професійна педагогічна освіта: системні дослідження : монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. – 308 с.
9. Сенько Ю. В. Гуманітарні основи педагогічної освіти : Курс лекцій : навч. посіб. / Ю. В. Сенько. – К. : Академія, 2000. – 240 с.
10. Теорія і методика професійної освіти : навч. посіб. / З. Н. Курлянд [та ін.] ; за ред. З. Н. Курлянд. – К.: Знання, 2012. – 390 с.

**Тема: Людиноцентризм як філософська основа
підготовки майбутніх фахівців.**

1. Ознайомитися з літературою.
2. Написати реферат на тему “Викладач ХХІ століття”.
3. Визначити головні проблеми і перспективи вищої освіти (назвати головні проблеми, висловити свої погляди на майбутнє вищої школи; виділити ту проблему, яку вважаєте головною).

Список рекомендованої літератури

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія : підручник / А. М. Алексюк. – К. : Либідь, 1998. – 560 с.
2. Боголіб Т. М. Принципи управління вузом : [монографія] / Т. М. Боголіб. – К. : Т-во “Знання”, КОО, 2004. – 204 с.
3. Бутенко Н. Ю. Комунікативна майстерність викладача : навч. посіб. / Н. Ю. Бутенко. – К. : КНЕУ, 2005. – 336 с.
4. Вища освіта України як фактор цивілізаційного визначення молоді : монографія / авт. кол. ; за ред. М. Михальченка. – К. : Пед. думка, 2010. – 312 с.
5. Дубасенюк О. А. Концептуальні підходи до професійно-педагогічної підготовки сучасного педагога / О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 114 с.

6. Кремень В. Г. Вища освіта в Україні : навч. посіб. / В. Г. Кремень, С. М. Ніколаєнко. – К. : Знання, 2005. – 327 с.
7. Семенова А. Парадигмальне моделювання у професійній підготовці майбутніх учителів : монографія / А. Семенова. – Одеса : Юридична література, 2009. – 504 с.
8. Комар Ю. М. Основи навчання студента : у 4 кн. / Ю. М. Комар, О. С. Поважний ; заг. ред. В. В. Дорофієнко. – Донецьк : Дон ДУУ. – 2004. – 260 с.
9. Сенько Ю. В. Гуманітарні основи педагогічної освіти : Курс лекцій : навч. посіб. для студ. вищ. пед. навч. закладів / Ю. В. Сенько. – К. : Академія, 2000. – 240 с.

Тема: Структура та зміст освітньо-професійної програми як моделі освітньої та професійної підготовки фахівця.

1. Ознайомитися з літературою.
2. Визначити основні завдання вищої освіти (зміст освіти, зміст навчання. Освітньо-професійна програма підготовки фахівців) з поясненням у тематичний словник.
3. Написати реферат на тему за вибором (див. дод. В).

Список рекомендованої літератури

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія : підручник / А. М. Алексюк. – К. : Либідь, 1998. – 560 с.
2. Боголіб Т. М. Принципи управління вузом : [монографія] / Т. М. Боголіб. – К. : Т-во “Знання”, КОО, 2004. – 204 с
3. Бутенко Н. Ю. Комунікативна майстерність викладача : навч. посіб. / Н. Ю. Бутенко. – К. : КНЕУ, 2005. – 336 с.
4. Вища освіта України як фактор цивілізаційного визначення молоді : монографія / авт. кол. : за ред. М. Михальченка. – К. : Пед.думка, 2010. – 312 с.
5. Дубасенюк О. А. Концептуальні підходи до професійно-педагогічної підготовки сучасного педагога / О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 114 с.
6. Кремень В. Г. Вища освіта в Україні : навч. посіб. / В. Г. Кремень, С. М. Ніколаєнко. – К. : Знання, 2005. – 327 с.
7. Семенова А. Парадигмальне моделювання у професійній підготовці майбутніх учителів : монографія / А. Семенова. – Одеса : Юридична література, 2009. – 504 с.
8. Комар Ю. М. Основи навчання студента : у 4 кн. / Ю. М. Комар, О. С. Поважний ; заг. ред. В. В. Дорофієнко. – Донецьк : Дон ДУУ. – 2004. – 260 с.

Тема: Взаємозв'язок освітньо-кваліфікаційної характеристики та освітньо-професійної програми.

1. Ознайомитися з літературою.
2. Визначити основні завдання вищої освіти (зміст освіти, зміст навчання.
3. Освітньо-професійна програма підготовки фахівців) з поясненням у тематичний словник.
4. Розробити структурно-логічну схему освітньо-кваліфікаційної характеристики фахівця.

Список рекомендованої літератури

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія : підручник / А. М. Алексюк. – К. : Либідь, 1998. – 560 с.
2. Вища освіта в Україні : нормативно-правове регулювання. Т.3 / за заг. ред. А. П. Зайця, В. С. Журавського. – К. : Форум, 2003. – 595 с.
3. Вища освіта України і Болонський й процес : навч. посіб. / за ред. В. Г. Кременя. – Тернопіль : Навчальна книга-Богдан, 2004. – 384 с.
4. Вища освіта України як фактор цивілізаційного визначення молоді : монографія / авт. кол. ; за ред. М. Михальченка. – К. : Пед. думка, 2010. – 312 с.
5. Гузеєв В. В. До побудови формалізованої теорії освітньої технології: цільові групи і цільові установки / В. В. Гузеєв // Шкільні технології. – 2002. – № 2. – С. 3–10.
6. Драч І. Педагогіка вищої школи / І. Драч. – К. : Вид. ДВНЗ “Ун-т менеджменту освіти”, 2013. – Ч. 2. – 71 с.
7. Дубасенюк О. А. Концептуальні підходи до професійно-педагогічної підготовки сучасного педагога / О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 114 с.
8. Кремень В. Г. Вища освіта в Україні : навч. посіб. / В. Г. Кремень, С. М. Ніколаєнко. – К. : Знання, 2005. – 327 с.
9. Педагогіка вищої школи : підручник / за ред. Д. В. Чернілевського. – Вінниця : АМСКП, Глобус-Прес, 2010. – 408 с.

Тема: Нормативна та варіативна частини змісту навчання.

1. Ознайомитися з літературою.
2. Визначити основні завдання вищої освіти (зміст освіти, зміст навчання. Освітньо-професійна програма підготовки фахівців) з поясненням у тематичний словник.
4. Написати реферат на тему за вибором (див. дод. В).

Список рекомендованої літератури

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія : підручник / А. М. Алексюк. – К. : Либідь, 1998. – 560 с.
2. Вища освіта в Україні : нормативно-правове регулювання. Т. 3 / за заг. ред. А. П. Зайця, В. С. Журавського. – К. : Форум, 2003. – 595 с.
3. Дубасенюк О. А. Концептуальні підходи до професійно-педагогічної підготовки сучасного педагога / О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 114 с.
4. Корнешук В. В. Моделювання в системі підготовки професійно надійного спеціаліста: теоретичний аспект / В. В. Корнешук // Гуманітарний вісник ДВНЗ “Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди” : [науково-теоретичний збірник]. – Переяслав-Хмельницький, 2008. – Вип. 14. – С. 14-16.
5. Кудіна В. В. Педагогіка вищої школи / В. В. Кудіна, М. І. Соловей, Є. С. Спіцин. – К. : Ленвіт, 2007. – 194 с.
6. Мазоха Д. С. Педагогіка : навч. посіб. / Д. С. Мазоха, Н. І. Опанасенко. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 232с.
7. Михеев В. И. Моделирование и методы теории измерений в педагогике / В. И. Михеев. – Изд. 3-е, стереотип. – М. : КомКнига, 2006. – 200 с.
8. Науково-освітній потенціал нації: погляд у ХХІ століття / авт. кол. В. Литвин (кер.), В. Андрущенко, А. Гуржій та ін. – К. : Навч. книга, 2004.– Кн.1 : Пріоритети інтелекту. – 2004. – 638 с.

Тема: Структурно-логічна обробка масиву змісту навчання.

1. Ознайомитися з літературою.
2. Визначити основні завдання вищої освіти (зміст освіти, зміст навчання. Освітньо-професійна програма підготовки фахівців) з поясненням у тематичний словник.
3. Самостійно опрацювати статтю за вибором і написати анотацію (див. дод. Б).

Список рекомендованої літератури

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія : підручник / А. М. Алексюк. – К. : Либідь, 1998. – 560 с.
2. Галузевий стандарт вищої освіти. Освітньо-кваліфікаційна характеристика магістра за спеціальністю “Педагогіка вищої школи”. – К. : МОН України, 2005. – 34 с.
3. Гузеєв В. В. До побудови формалізованої теорії освітньої технології: цільові групи і цільові установки / В. В. Гузеєв // Шкільні технології. –

2002. – № 2. – С. 3–10.
4. Дубасенюк О. А. Концептуальні підходи до професійно-педагогічної підготовки сучасного педагога / О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 114 с.
  5. Кремень В. Г. Вища освіта в Україні : навч. посіб. / В. Г. Кремень, С. М. Ніколаєнко. – К. : Знання, 2005. – 327 с.
  6. Семенова А. Парадигмальне моделювання у професійній підготовці майбутніх учителів : монографія / А. Семенова. – Одеса : Юридична література, 2009. – 504 с.
  7. Драч І. І. Педагогіка вищої школи / І. І. Драч. – К. : Вид. ДВНЗ “Ун-т менеджменту освіти”, 2013. – Ч. 2. – 71 с.
  8. Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору : моніторинг якості освіти. – К. : Гнозис, 2007. – С. 152-156.
  9. Гончаренко С. Педагогічний процес з погляду “філософії ХХІ ст.” / С. Гончаренко // Шлях освіти. – 2005. – № 1. – С. 2-7.
  10. Концептуально-методологічні основи проектування методів і засобів діагностики освітніх результатів у вищих навчальних закладах : монографія / за заг. ред. В. І. Лугового, О. Г. Ярошенко. – К. : Педагогічна думка, 2014. – 234 с.
  11. Рибалко В. К. Синергетичні розвідки в освітянському просторі / В. К. Рибалко // Науковий вісник. Серія “Філософія”. – Х. : ХНПУ, 2004. – Вип. 18. – С. 31-34.
  12. Сенько Ю. В. Гуманітарні основи педагогічної освіти : Курс лекцій : навч. посіб. / Ю. В. Сенько. – К. : Академія, 2000. – 240 с.

**Тема: Упорядкування сукупності нормативних
і варіативних навчальних дисциплін**

1. Ознайомитися з літературою.
2. Визначити основні завдання вищої освіти (зміст освіти, зміст навчання. Освітньо-професійна програма підготовки фахівців) з поясненням у тематичний словник.
3. Написати реферат на тему: “Особливості формування змісту навчання майбутніх фахівців в умовах кредитно-трансферної системи”.

Список рекомендованої літератури

1. Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору : моніторинг якості освіти. – К. : Гнозис, 2007. – С. 152-156.
2. Гончаренко С. Педагогічний процес з погляду “філософії ХХІ ст.” / С. Гончаренко // Шлях освіти. – 2005. – № 1. – С. 2-7.

3. Галузевий стандарт вищої освіти. Освітньо-кваліфікаційна характеристика магістра за спеціальністю “Педагогіка вищої школи”. – К. : МОН України, 2005. – 34 с.
4. Гузеєв В. В. До побудови формалізованої теорії освітньої технології: цільові групи і цільові установки // Шкільні технології. – 2002. – № 2. – С. 3–10.
5. Драч І. Педагогіка вищої школи / І. Драч. – К. : Вид-во ДВНЗ “Ун-т менеджменту освіти”, 2013. – Ч. 2. – 71 с.
6. Дубасенюк О. А. Концептуальні підходи до професійно-педагогічної підготовки сучасного педагога / О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 114 с.
7. Семенова А. Парадигмальне моделювання у професійній підготовці майбутніх учителів : монографія / А. Семенова. – Одеса : Юридична література, 2009. – 504 с.
8. Концептуально-методологічні основи проектування методів і засобів діагностики освітніх результатів у вищих навчальних закладах : монографія / за заг. ред. В. І. Лугового, О. Г. Ярошенко. – К. : Педагогічна думка, 2014. – 234 с.
9. Кремень В. Г. Вища освіта в Україні : навч. посіб. / В. Г. Кремень, С. М. Ніколаєнко. – К. : Знання, 2005. – 327 с.
10. Рибалко В. К. Синергетичні розвідки в освітянському просторі / В. К. Рибалко // Науковий вісник. Серія “Філософія”. – Х. : ХНПУ, 2004. – Вип. 18. – С. 31–34.
11. Сенько Ю. В. Гуманітарні основи педагогічної освіти : Курс лекцій : навч. посіб. для студ. вищ. пед. навч. закладів / Ю. В. Сенько. – К. : Академія, 2000. – 240 с.

Тема: Оптимізація інформаційної бази освітньої та професійної підготовки.

1. Ознайомитися з літературою.
2. Визначити основні завдання вищої освіти (зміст освіти, зміст навчання. Освітньо-професійна програма підготовки фахівців) з поясненням у тематичний словник.
3. Написати есе за вибором (див. дод. Г).

Список рекомендованої літератури

1. Галузевий стандарт вищої освіти. Освітньо-кваліфікаційна характеристика магістра за спеціальністю “Педагогіка вищої школи”. – К. : МОН України, 2005. – 34 с.
2. Гузеєв В. В. До побудови формалізованої теорії освітньої технології:

- цільові групи і цільові установки // Шкільні технології. – 2002. – № 2. – С. 3–10.
3. Драч І. Педагогіка вищої школи / І. Драч. – К. : Вид. ДВНЗ “Ун-т менеджменту освіти”, 2013. – Ч. 2. – 71 с.
  4. Дубасенюк О. А. Концептуальні підходи до професійно-педагогічної підготовки сучасного педагога / О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 114 с.
  5. Кремень В. Г. Вища освіта в Україні : навч. посіб. / В. Г. Кремень, С. М. Ніколаєнко. – К. : Знання, 2005. – 327 с.
  6. Семенова А. Парадигмальне моделювання у професійній підготовці майбутніх учителів : монографія / А. Семенова. – Одеса : Юридична література, 2009. – 504 с.

Тема: Дидактичні вимоги, що висуваються до навчальної та робочої програми дисципліни.

1. Ознайомитися з літературою.
2. Визначити основні завдання вищої освіти (зміст освіти, зміст навчання. Освітньо-професійна програма підготовки фахівців) з поясненням у тематичний словник.
3. Написати реферат на тему:”Особливості формування змісту навчання майбутніх фахівців в умовах кредитно-трансферної системи”.

Список рекомендованої літератури

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія : підручник / А. М. Алексюк. – К. : Либідь, 1998. – 560 с.
2. Артемчук Г. І. Вища школа України: реальність і тенденції розвитку : монографія / Г. І. Артемчук. – К. : Ленвіт, 2004. – 176 с.
3. Кремень В. Г. Вища освіта в Україні : навч. посіб. / В. Г. Кремень, С. М. Ніколаєнко. – К. : Знання, 2005. – 327 с.
4. Гнезділова К. М. Моделі та моделювання у професійній діяльності викладача вищої школи : навч. посіб. / К. М. Гнезділова, С. О. Касярум. – Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2011. – 124 с.
5. Гончаров С. М. Методи та технології навчання в кредитно-трансферній системі організації навчального процесу : навч.-метод. посібник / Гончаров С. М., Гурін В. А. – Рівне : НУГП, 2010. – 451 с.
6. Дубасенюк О. А. Концептуальні підходи до професійно-педагогічної підготовки сучасного педагога / О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 114 с.

7. Моделювання освітньої та професійної підготовки фахівця. Програма навчальної дисципліни. – К. : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2011. – 30 с.
8. Семенова А. Парадигмальне моделювання у професійній підготовці майбутніх учителів : монографія / А. Семенова. – Одеса : Юридична література, 2009. – 504 с.
9. Драч І. І. Педагогіка вищої школи / І. І. Драч. – К. : Вид. ДВНЗ “Ун-т менеджменту освіти”, 2013. – Ч. 2. – 71 с.
10. Професійна педагогічна освіта: системні дослідження : монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. – 308 с.

Тема: Інформаційно-методичне забезпечення дисципліни.

1. Ознайомитися з літературою.
2. Визначити основні завдання вищої освіти (зміст освіти, зміст навчання. Освітньо-професійна програма підготовки фахівців) з поясненням у тематичний словник.
3. Написати реферат за вибором (див. дод. В).

Список рекомендованої літератури

1. Артемчук Г. І. Вища школа України: реальність і тенденції розвитку : монографія / Г. І. Артемчук. – К. : Ленвіт, 2004. – 176 с.
2. Гнезділова К. М. Моделі та моделювання у професійній діяльності викладача вищої школи : навч. посібник / К. М. Гнезділова, С. О. Касярум. – Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2011. – 124 с.
3. Гончаров С. М. Методи та технології навчання в кредитно-трансферній системі організації навчального процесу : навч.-метод. посібник / Гончаров С. М., Гурін В. А. – Рівне : НУГП, 2010. – 451 с.
4. Драч І. І. Педагогіка вищої школи / І. І. Драч. – К. : Вид. ДВНЗ “Ун-т менеджменту освіти”, 2013. – Ч. 2. – 71 с.
5. Дубасенюк О. А. Концептуальні підходи до професійно-педагогічної підготовки сучасного педагога / Дубасенюк О. А. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 114 с.
6. Кремень В. Г. Вища освіта в Україні : навч. посіб. / В. Г. Кремень, С. М. Ніколаєнко. – К. : Знання, 2005. – 327 с.
7. Рибалко В. К. Синергетичні розвідки в освітянському просторі / В. К. Рибалко // Науковий вісник. Серія “Філософія”. – Х. : ХНПУ, 2004. – Вип. 18. – С. 31-34.

8. Семенова А. Парадигмальне моделювання у професійній підготовці майбутніх учителів : монографія / Алла Семенова. – Одеса : Юридична література, 2009. – 504 с.
9. Сенько Ю. В. Гуманітарні основи педагогічної освіти : Курс лекцій : навч. посібник для студ. вищ. пед. навч. закладі / Ю. В. Сенько. – К. : Академія, 2000. – 240 с.

Тема: Тематичний план дисципліни

(розподіл навчального часу за семестрами та видами навчальних занять).

1. Ознайомитися з літературою.
2. Визначити основні завдання вищої освіти (зміст освіти, зміст навчання. Освітньо-професійна програма підготовки фахівців) з поясненням у тематичний словник.
3. Написати анотацію на статтю за вибором (див. дод. Б).

Список рекомендованої літератури

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія : підручник / А. М. Алексюк. – К. : Либідь, 1998. – 560 с.
2. Артемчук Г. І. Вища школа України: реальність і тенденції розвитку : монографія / Г. І. Артемчук. – К. : Ленвіт, 2004. – 176 с.
3. Гнезділова К. М. Моделі та моделювання у професійній діяльності викладача вищої школи : навч. посібник / К. М. Гнезділова, С. О. Касярум. – Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2011. – 124 с.
4. Гончаров С. М. Методи та технології навчання в кредитно-трансферній системі організації навчального процесу : навч.-метод. посібник / Гончаров С. М., Гурин В. А. – Рівне : НУГП, 2010. – 451 с.
5. Драч І. Педагогіка вищої школи / І. Драч. – К. : Вид. ДВНЗ “Ун-т менеджменту освіти”, 2013. – Ч. 2. – 71 с.
6. Дубасенюк О. А. Концептуальні підходи до професійно-педагогічної підготовки сучасного педагога / О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 114 с.
7. Кремень В. Г. Вища освіта в Україні : навч. посіб. / В. Г. Кремень, С. М. Ніколаєнко. – К. : Знання, 2005. – 327 с.
8. Семенова А. Парадигмальне моделювання у професійній підготовці майбутніх учителів : монографія / А. Семенова. – Одеса : Юридична література, 2009. – 504 с.
9. Теорія і методика професійної освіти : навч. посіб. / З. Н. Курлянд [та ін.] ; за ред. З. Н. Курлянд. – К. : Знання, 2012. – 390 с.

Тема: Визначення видів та форм занять з дисципліни.

1. Ознайомитися з літературою.
2. Визначити основні завдання вищої освіти (зміст освіти, зміст навчання. Освітньо-професійна програма підготовки фахівців) з поясненням у тематичний словник.
3. Написати реферат на тему: "Особливості формування змісту навчання майбутніх фахівців в умовах кредитно-трансферної системи".

Список рекомендованої літератури

1. Артемчук Г. І. Вища школа України: реальність і тенденції розвитку : монографія / Г. І. Артемчук. – К. : Ленвіт, 2004. – 176 с.
2. Гнезділова К. М. Моделі та моделювання у професійній діяльності викладача вищої школи : навч. посібник / К. М. Гнезділова, С. О. Касярум. – Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2011. – 124 с.
3. Гончаров С. М. Методи та технології навчання в кредитно-трансферній системі організації навчального процесу : навч.-метод. посібник / Гончаров С. М., Гурин В. А. – Рівне : НУГП, 2010. – 451 с.
4. Дубасенюк О. А. Концептуальні підходи до професійно-педагогічної підготовки сучасного педагога / Дубасенюк О. А. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 114 с.
5. Кремень В. Г. Вища освіта в Україні : навч. посіб. / В. Г. Кремень, С. М. Ніколаєнко. – К. : Знання, 2005. – 327 с.
6. Семенова А. Парадигмальне моделювання у професійній підготовці майбутніх учителів : монографія / Алла Семенова. – Одеса : Юридична література, 2009. – 504 с.
7. Теорія і методика професійної освіти : навчальний посібник / З. Н. Курлянд [та ін.] ; за ред. З. Н. Курлянд. – К. : Знання, 2012. – 390 с.

Тема: Особливості формування змісту навчальної дисципліни в умовах кредитно-модульної системи.

1. Ознайомитися з літературою.
2. Визначити основні завдання вищої освіти (зміст освіти, зміст навчання. Освітньо-професійна програма підготовки фахівців) з поясненням у тематичний словник.
3. Написати реферат на тему: "Оптимізація інформаційної бази освітньої та професійної підготовки".
4. У доборі змісту вищої педагогічної освіти існують різні підходи: *політехнізм* (у Росії, в Україні), *прагматизм* (у США), *енциклопедизм* (у Великобританії). Розкрийте сутність зазначених підходів, охарактери-

зуйте переваги і недоліки кожного з них. Яким, на Ваш погляд, має бути оптимальний підхід?

Список рекомендованої літератури

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія : підручник / А. М. Алексюк. – К. : Либідь, 1998. – 560 с.
2. Артемчук Г. І. Вища школа України: реальність і тенденції розвитку : монографія / Г. І. Артемчук. – К. : Ленвіт, 2004. – 176 с.
3. Гнезділова К. М. Моделі та моделювання у професійній діяльності викладача вищої школи : навч. посібник / К. М. Гнезділова, С. О. Касярум. – Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2011. – 124 с.
4. Гончаров С. М. Методи та технології навчання в кредитно-трансферній системі організації навчального процесу : навч.-метод. посібник / С. М. Гончаров, В. А. Гурин. – Рівне : НУГП, 2010. – 451 с.
5. Дубасенюк О. А. Концептуальні підходи до професійно-педагогічної підготовки сучасного педагога / О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 114 с.
6. Кремень В. Г. Вища освіта в Україні : навч. посіб. / В. Г. Кремень, С. М. Ніколаєнко. – К. : Знання, 2005. – 327 с.
7. Моделювання освітньої та професійної підготовки фахівця. Програма навчальної дисципліни. – К. : Київський ун-т імені Бориса Грінченка, 2011. – 30 с.
8. Професійна педагогічна освіта: системні дослідження : монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. – 308 с.

Тема: Компетентнісний підхід до розробки програми дисципліни.

1. Ознайомитися з літературою
2. Розробити структурно-логічну схему масиву змісту навчання (на прикладі певного напрямку підготовки або спеціальності)
3. Проаналізувати навчальний план певного напрямку підготовки або спеціальності. Зробити висновки щодо доцільності внесення у нього змін. Обґрунтувати власні пропозиції щодо змін.
4. Підготувати реферат на тему “Упорядкування структурно-логічних зв’язків розділів навчальних дисциплін”.

Список рекомендованої літератури

1. Артемчук Г. І. Вища школа України: реальність і тенденції розвитку : монографія / Г. І. Артемчук. – К. : Ленвіт, 2004. – 176 с.

- Гнезділова К. М. Моделі та моделювання у професійній діяльності викладача вищої школи : навч. посібник / К. М. Гнезділова, С. О. Касярум. – Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2011. – 124 с.
- Гончаров С. М. Методи та технології навчання в кредитно-трансферній системі організації навчального процесу : навч.-метод. посібник / Гончаров С. М., Гурин В. А. – Рівне : НУГП, 2010. – 451 с.
- Драч І. І. Педагогіка вищої школи / І. І. Драч. – К. : Вид. ДВНЗ “Ун-т менеджменту освіти”, 2013. – Ч. 2. – 71 с.
- Дубасенюк О. А. Концептуальні підходи до професійно-педагогічної підготовки сучасного педагога / О.А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 114 с.
- Кремень В. Г. Вища освіта в Україні : навч. посіб. / В. Г. Кремень, С. М. Ніколаєнко. – К. : Знання, 2005. – 327 с.
- Моделювання освітньої та професійної підготовки фахівця. Програма навчальної дисципліни. – К. : Київський ун-т ім. Бориса Грінченка, 2011. – 30 с.
- Семенова А. Парадигмальне моделювання у професійній підготовці майбутніх учителів : монографія / А. Семенова. – Одеса : Юридична література, 2009. – 504 с.
- Професійна педагогічна освіта: системні дослідження : монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. – 308 с.
- Теорія і методика професійної освіти : навчальний посібник / З. Н. Курлянд [та ін.] ; за ред. З. Н. Курлянд. – К. : Знання, 2012. – 390 с.

Тема: Взаємозв'язок між ОПП та стандартами ВНЗ.

- Ознайомитися з літературою.
- Розробити структурно-логічну схему масиву змісту навчання (на прикладі певного напрямку підготовки або спеціальності).
- Проаналізувати навчальний план певного напрямку підготовки або спеціальності. Зробити висновки щодо доцільності внесення у нього змін.

Список рекомендованої літератури

- Артемчук Г. І. Вища школа України: реальність і тенденції розвитку : монографія / Г. І. Артемчук. – К. : Ленвіт, 2004. – 176 с.
- Гнезділова К. М. Моделі та моделювання у професійній діяльності викладача вищої школи : навч. посібник / К. М. Гнезділова, С. О. Касярум. – Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2011. – 124 с.
- Гончаров С. М. Методи та технології навчання в кредитно-трансферній системі організації навчального процесу : навч.-метод. посібник / Гончаров С. М., Гурин В. А. – Рівне : НУГП, 2010. – 451 с.

4. Драч І. Педагогіка вищої школи / І. Драч. – К. : Вид. ДВНЗ “Ун-т менеджменту освіти”, 2013. – Ч. 2. – 71 с.
5. Дубасенюк О. А. Концептуальні підходи до професійно-педагогічної підготовки сучасного педагога / О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 114 с.
6. Кремень В. Г. Вища освіта в Україні : навч. посіб. / В. Г. Кремень, С. М. Ніколаєнко. – К. : Знання, 2005. – 327 с.
7. Моделювання освітньої та професійної підготовки фахівця. Комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни
8. Моделювання освітньої та професійної підготовки фахівця. Програма навчальної дисципліни. – К. : Київський ун-т імені Бориса Грінченка, 2011. – 30 с.
9. Семенова А. Парадигмальне моделювання у професійній підготовці майбутніх учителів : монографія / А. Семенова. – Одеса : Юридична література, 2009. – 504 с.
10. Професійна педагогічна освіта: системні дослідження : монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. – 308 с.
11. Теорія і методика професійної освіти : навчальний посібник / З. Н. Курлянд [та ін.] ; за ред. З. Н. Курлянд. – К. : Знання, 2012. – 390 с.

Тема: Обґрунтувати необхідність моделювання освітньо-професійної підготовки майбутнього фахівця.

1. Ознайомитися з літературою
2. Розробити структурно-логічну схему масиву змісту навчання (на прикладі певного напрямку підготовки або спеціальності)
3. Проаналізувати навчальний план певного напрямку підготовки або спеціальності. Зробити висновки щодо доцільності внесення у нього змін. Обґрунтувати власні пропозиції щодо змін.

Список рекомендованої літератури

1. Гнезділова К. М. Моделі та моделювання у професійній діяльності викладача вищої школи : навч. посібник / К. М. Гнезділова, С. О. Касярум. – Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2011. – 124 с.
2. Гончаров С. М. Методи та технології навчання в кредитно-трансферній системі організації навчального процесу : навч.-метод. посіб. / Гончаров С. М., Гурін В. А. – Рівне : НУГП, 2010. – 451 с.
3. Драч І. І. Педагогіка вищої школи / І. І. Драч. – К. : Вид. ДВНЗ “Ун-т менеджменту освіти”, 2013. – Ч. 2. – 71 с.

4. Дубасенюк О. А. Концептуальні підходи до професійно-педагогічної підготовки сучасного педагога / О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2011. – 114 с.
5. Кремень В. Г. Вища освіта в Україні : навч. посіб. / В. Г. Кремень, С. М. Ніколаєнко. – К. : Знання, 2005. – 327 с.
6. Моделювання освітньої та професійної підготовки фахівця. Програма навчальної дисципліни. – К. : Київський ун-т імені Бориса Грінченка, 2011. – 30 с.
7. Семенова А. Парадигмальне моделювання у професійній підготовці майбутніх учителів : монографія / А. Семенова. – Одеса : Юридична література, 2009. – 504 с.
8. Професійна педагогічна освіта: системні дослідження : монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. – 308 с.

**Тема: Проаналізувати ОПП майбутнього фахівця
та визначити зміст його умінь.**

1. Ознайомитися з літературою
2. Розробити структурно-логічну схему масиву змісту навчання (на прикладі певного напрямку підготовки або спеціальності)
3. Проаналізувати навчальний план певного напрямку підготовки або спеціальності. Зробити висновки щодо доцільності внесення у нього змін. Обґрунтувати власні пропозиції щодо змін.

Список рекомендованої літератури

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія : підручник / А. М. Алексюк. – К. : Либідь, 1998. – 560 с.
2. Артемчук Г. І. Вища школа України: реальність і тенденції розвитку : монографія / Г. І. Артемчук. – К. : Ленвіт, 2004. – 176 с.
3. Гнезділова К. М. Моделі та моделювання у професійній діяльності викладача вищої школи : навч. посібник / К. М. Гнезділова, С. О. Касярум. – Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2011. – 124 с.
4. Гончаров С. М. Методи та технології навчання в кредитно-трансферній системі організації навчального процесу : навч.-метод. посібник / Гончаров С. М., Гурин В. А. – Рівне : НУГП, 2010. – 451 с.
5. Драч І. І. Педагогіка вищої школи / І. І. Драч. – К. : Вид. ДВНЗ “Ун-т менеджменту освіти”, 2013. – Ч. 2. – 71 с.

6. Дубасенюк О. А. Концептуальні підходи до професійно-педагогічної підготовки сучасного педагога / О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 114 с.
7. Кремень В. Г. Вища освіта в Україні : навч. посіб. / В. Г. Кремень, С. М. Ніколаєнко. – К. : Знання, 2005. – 327 с.
8. Моделювання освітньої та професійної підготовки фахівця. Програма навчальної дисципліни. – К. : Київський ун-т імені Бориса Грінченка, 2011. – 30 с.
9. Семенова А. Парадигмальне моделювання у професійній підготовці майбутніх учителів : монографія / А. Семенова. – Одеса : Юридична література, 2009. – 504 с.
10. Професійна педагогічна освіта: системні дослідження : монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. – 308 с.

Тема: Проаналізувати ОПП майбутнього фахівця та визначити зміст навчання на прикладі обраної спеціальності

1. Ознайомитися з літературою
2. Розробити структурно-логічну схему масиву змісту навчання (на прикладі певного напрямку підготовки або спеціальності)
3. Проаналізувати навчальний план певного напрямку підготовки або спеціальності. Зробити висновки щодо доцільності внесення у нього змін. Обґрунтувати власні пропозиції щодо змін.

Список рекомендованої літератури

1. Артемчук Г. І. Вища школа України: реальність і тенденції розвитку : монографія / Г. І. Артемчук. – К. : Ленвіт, 2004. – 176 с.
2. Гнезділова К. М. Моделі та моделювання у професійній діяльності викладача вищої школи : навч. посібник / К. М. Гнезділова, С. О. Касярум. – Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2011. – 124 с.
3. Гончаров С. М. Методи та технології навчання в кредитно-трансферній системі організації навчального процесу : навч.-метод. посібник / С. М. Гончаров, В. А. Гурин. – Рівне : НУГП, 2010. – 451 с.
4. Драч І. Педагогіка вищої школи / І. Драч. – К. : Вид. ДВНЗ “Ун-т менеджменту освіти”, 2013. – Ч. 2. – 71 с.
5. Дубасенюк О. А. Концептуальні підходи до професійно-педагогічної підготовки сучасного педагога / О. А. Дубасенюк. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 114 с.

6. Кремень В. Г. Вища освіта в Україні : навч. посіб. / В. Г. Кремень, С. М. Ніколаєнко. – К. : Знання, 2005. – 327 с.
7. Моделювання освітньої та професійної підготовки фахівця. Програма навчальної дисципліни. – К. : Київський ун-т імені Бориса Грінченка, 2011. – 30 с.
8. Семенова А. Парадигмальне моделювання у професійній підготовці майбутніх учителів : монографія / А. Семенова. – Одеса : Юридична література, 2009. – 504 с.

**Тема: Проаналізувати ОПП майбутнього фахівця
та визначити цикли підготовки.**

1. Ознайомитися з літературою
2. Розробити структурно-логічну схему масиву змісту навчання (на прикладі певного напрямку підготовки або спеціальності)
3. Проаналізувати навчальний план певного напрямку підготовки або спеціальності. Зробити висновки щодо доцільності внесення у нього змін. Обґрунтувати власні пропозиції щодо змін.

Список рекомендованої літератури

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія : підручник / А. М. Алексюк. – К. : Либідь, 1998. – 560 с.
2. Артемчук Г. І. Вища школа України: реальність і тенденції розвитку : монографія / Г. І. Артемчук. – К. : Ленвіт, 2004. – 176 с.
3. Гнезділова К. М. Моделі та моделювання у професійній діяльності викладача вищої школи : навч. посібник / К. М. Гнезділова, С. О. Касярум. – Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2011. – 124 с.
4. Гончаров С. М. Методи та технології навчання в кредитно-трансферній системі організації навчального процесу : навч.-метод. посібник / С. М. Гончаров, В. А. Гурин. – Рівне : НУГП, 2010. – 451 с.
5. Драч І. Педагогіка вищої школи / І. Драч. – К. : Вид. ДВНЗ “Ун-т менеджменту освіти”, 2013. – Ч. 2. – 71 с.
6. Дубасенюк О. А. Концептуальні підходи до професійно-педагогічної підготовки сучасного педагога / О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 114 с.
7. Кремень В. Г. Вища освіта в Україні : навч. посіб. / В. Г. Кремень, С. М. Ніколаєнко. – К. : Знання, 2005. – 327 с.
8. Моделювання освітньої та професійної підготовки фахівця. Програма навчальної дисципліни. – К. : Київський ун-т імені Бориса Грінченка, 2011. – 30 с.

9. Семенова А. Парадигмальне моделювання у професійній підготовці майбутніх учителів : монографія / А. Семенова. – Одеса : Юридична література, 2009. – 504 с.
10. Професійна педагогічна освіта: системні дослідження : монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. – 308 с.
11. Теорія і методика професійної освіти : навч. посіб. / З. Н. Курлянд [та ін.] ; за ред. З. Н. Курлянд. – К.: Знання, 2012. – 390 с.

Тема: Проаналізувати ОПП майбутнього фахівця та визначити співвідношення навчального часу між циклами підготовки.

1. Ознайомитися з літературою.
2. Розробити структурно-логічну схему масиву змісту навчання (на прикладі певного напрямку підготовки або спеціальності).
3. Проаналізувати навчальний план певного напрямку підготовки або спеціальності. Зробити висновки щодо доцільності внесення у нього змін. Обґрунтувати власні пропозиції щодо змін.
4. Написати реферат на тему “Інваріантна та варіативна складові навчального процесу”.

Список рекомендованої літератури

1. Артемчук Г. І. Вища школа України: реальність і тенденції розвитку : монографія / Г. І. Артемчук. – К. : Ленвіт, 2004. – 176 с.
2. Гнезділова К. М. Моделі та моделювання у професійній діяльності викладача вищої школи : навч. посіб. / К. М. Гнезділова, С. О. Касярум. – Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2011. – 124 с.
3. Гончаров С. М. Методи та технології навчання в кредитно-трансферній системі організації навчального процесу : навч.-метод. посіб. / Гончаров С. М., Гурин В. А. – Рівне : НУГП, 2010. – 451 с.
4. Дубасенюк О. А. Концептуальні підходи до професійно-педагогічної підготовки сучасного педагога / О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 114 с.
5. Кремень В. Г. Вища освіта в Україні : навч. посіб. / В. Г. Кремень, С. М. Ніколаєнко. – К. : Знання, 2005. – 327 с.
6. Моделювання освітньої та професійної підготовки фахівця. Програма навчальної дисципліни. – К. : Київський ун-т імені Бориса Грінченка, 2011. – 30 с.

7. Семенова А. Парадигмальне моделювання у професійній підготовці майбутніх учителів : монографія / А. Семенова. – Одеса : Юридична література, 2009. – 504 с.
8. Драч І. І. Педагогіка вищої школи / І. І. Драч. – К. : Вид. ДВНЗ “Ун-т менеджменту освіти”, 2013. – Ч. 2. – 71 с.
9. Професійна педагогічна освіта: системні дослідження : монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. – 308 с.

Тема: Проаналізувати ОПШ майбутнього фахівця та визначити сумарний навчальний час за циклами для нормативних дисциплін.

1. Ознайомитися з літературою
2. Розробити структурно-логічну схему масиву змісту навчання (на прикладі певного напрямку підготовки або спеціальності)
3. Проаналізувати навчальний план певного напрямку підготовки або спеціальності. Зробити висновки щодо доцільності внесення у нього змін. Обґрунтувати власні пропозиції щодо змін.

Список рекомендованої літератури

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія : підручник / А. М. Алексюк. – К. : Либідь, 1998. – 560 с.
2. Артемчук Г. І. Вища школа України: реальність і тенденції розвитку : монографія / Г. І. Артемчук. – К. : Ленвіт, 2004. – 176 с.
3. Гнезділова К. М. Моделі та моделювання у професійній діяльності викладача вищої школи : навч. посібник / К. М. Гнезділова, С. О. Касярум. – Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2011. – 124 с.
4. Гончаров С. М. Методи та технології навчання в кредитно-трансферній системі організації навчального процесу : навч.-метод. посібник / Гончаров С. М., Гурін В. А. – Рівне : НУГП, 2010. – 451 с.
5. Драч І. І. Педагогіка вищої школи / І. І. Драч. – К. : Вид. ДВНЗ “Ун-т менеджменту освіти”, 2013. – Ч. 2. – 71 с.
6. Дубасенюк О. А. Концептуальні підходи до професійно-педагогічної підготовки сучасного педагога / Дубасенюк О. А. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 114 с.
7. Кремень В. Г. Вища освіта в Україні : навч. посіб. / В. Г. Кремень, С. М. Ніколаєнко. – К. : Знання, 2005. – 327 с.

8. Марусинець М. М. Професійна рефлексія майбутнього вчителя початкових класів: теорія і практика формування : монографія / М. М. Марусинець. – Умань. : ПП Жовтий О.О. – 2012. – 419 с.
9. Моделювання освітньої та професійної підготовки фахівця. Програма навчальної дисципліни. – К. : Київський ун-т імені Бориса Грінченка, 2011. – 30 с.
10. Семенова А. Парадигмальне моделювання у професійній підготовці майбутніх учителів : монографія / А. Семенова. – Одеса : Юридична література, 2009. – 504 с.
11. Професійна педагогічна освіта: системні дослідження : монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. – 308 с.
12. Теорія і методика професійної освіти : навчальний посібник / З. Н. Курлянд [та ін.] ; за ред. З. Н. Курлянд. – К. : Знання, 2012. – 390 с.

Тема: Проаналізувати ОПП майбутнього фахівця та визначити сумарний навчальний час за циклами для варіативних дисциплін.

1. Ознайомитися з літературою.
2. Розробити структурно-логічну схему упорядкування структурно-логічних зв'язків розділів навчальних дисциплін.
3. Розробити фрагмент освітньо-професійної програми (ОПП) фахівця.

Список рекомендованої літератури

1. Артемчук Г. І. Вища школа України: реальність і тенденції розвитку : монографія / Г. І. Артемчук. – К. : Ленвіт, 2004. – 176 с.
2. Гнезділова К. М. Моделі та моделювання у професійній діяльності викладача вищої школи : навч. посібник / К. М. Гнезділова, С. О. Касярум. – Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2011. – 124 с.
3. Гончаров С. М. Методи та технології навчання в кредитно-трансферній системі організації навчального процесу : навч.-метод. посіб. / С. М. Гончаров, В. А. Гурін. – Рівне : НУГП, 2010. – 451 с.
4. Дубасенюк О. А. Концептуальні підходи до професійно-педагогічної підготовки сучасного педагога / О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 114 с.
5. Драч І. Педагогіка вищої школи / І. Драч. – К. : Вид. ДВНЗ “Ун-т менеджменту освіти”, 2013. – Ч. 2. – 71 с.
6. Кремень В. Г. Вища освіта в Україні : навч. посіб. / В. Г. Кремень, С. М. Ніколаєнко. – К. : Знання, 2005. – 327 с.

7. Моделювання освітньої та професійної підготовки фахівця. Програма навчальної дисципліни. – К. : Київський ун-т імені Бориса Грінченка, 2011. – 30 с.
8. Семенова А. Парадигмальне моделювання у професійній підготовці майбутніх учителів : монографія / А. Семенова. – Одеса : Юридична література, 2009. – 504 с.
9. Професійна педагогічна освіта: системні дослідження : монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. – 308 с.

Тема: Проаналізувати ОПП майбутнього фахівця та визначити співвідношення навчального часу між нормативними та варіативними дисциплінами.

1. Ознайомитися з літературою.
2. Розробити структурно-логічну схему масиву змісту навчання (на прикладі певного напрямку підготовки або спеціальності)
3. Розробити комплексні циклові завдання, що адекватні цілям підготовки за циклами.
4. Написати реферат на тему “Методологічні підходи до моделювання змісту підготовки за циклами та навчальними дисциплінами”.

Список рекомендованої літератури

1. Артемчук Г. І. Вища школа України: реальність і тенденції розвитку : монографія / Г. І. Артемчук. – К. : Ленвіт, 2004. – 176 с.
2. Гнезділова К. М. Моделі та моделювання у професійній діяльності викладача вищої школи : навч. посіб. / К. М. Гнезділова, С. О. Касярум. – Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2011. – 124 с.
3. Гончаров С. М. Методи та технології навчання в кредитно-трансферній системі організації навчального процесу : навч.-метод. посіб. / С. М. Гончаров, В. А. Гурин. – Рівне : НУГП, 2010. – 451 с.
4. Дубасенюк О. А. Концептуальні підходи до професійно-педагогічної підготовки сучасного педагога / О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 114 с.
5. Драч І. І. Педагогіка вищої школи / І. І. Драч. – К. : Вид. ДВНЗ “Ун-т менеджменту освіти”, 2013. – Ч. 2. – 71 с.
6. Кремень В. Г. Вища освіта в Україні : навч. посіб. / В. Г. Кремень, С. М. Ніколаєнко. – К. : Знання, 2005. – 327 с.

7. Моделювання освітньої та професійної підготовки фахівця. Програма навчальної дисципліни. – К. : Київський ун-т імені Бориса Грінченка, 2011. – 30 с.
8. Семенова А. Парадигмальне моделювання у професійній підготовці майбутніх учителів : монографія / А. Семенова. – Одеса : Юридична література, 2009. – 504 с.
9. Професійна педагогічна освіта: системні дослідження : монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. – 308 с.
10. Теорія і методика професійної освіти : навч. посіб. / З. Н. Курлянд [та ін.] ; за ред. З. Н. Курлянд. – К. : Знання, 2012. – 390 с.

Тема: Проаналізувати навчальну програму дисципліни щодо доцільності вибору видів та форми занять.

1. Ознайомитися з літературою.
2. Розробити структурно-логічну схему формування структури навчальної дисципліни відповідно до прийнятої схеми підготовки за певними напрямками підготовки.
3. Написати анотацію на статтю за вибором (див. дод.Б).

Список рекомендованої літератури

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія : підручник / А. М. Алексюк. – К. : Либідь, 1998. – 560 с.
2. Артемчук Г. І. Вища школа України: реальність і тенденції розвитку : монографія / Г. І. Артемчук. – К. : Ленвіт, 2004. – 176 с.
3. Гнезділова К. М. Моделі та моделювання у професійній діяльності викладача вищої школи : навч. посіб. / К. М. Гнезділова, С. О. Касярум. – Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2011. – 124 с.
4. Гончаров С. М. Методи та технології навчання в кредитно-трансферній системі організації навчального процесу : навч.-метод. посібник / С. М. Гончаров, В. А. Гурін. – Рівне : НУГП, 2010. – 451 с.
5. Дубасенюк О. А. Концептуальні підходи до професійно-педагогічної підготовки сучасного педагога / О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 114 с.
6. Драч І. Педагогіка вищої школи / І. Драч. – К. : Вид. ДВНЗ “Ун-т менеджменту освіти”, 2013. – Ч. 2. – 71 с.
7. Кремень В. Г. Вища освіта в Україні : навч. посіб. / В. Г. Кремень, С. М. Ніколаєнко. – К. : Знання, 2005. – 327 с.

8. Моделювання освітньої та професійної підготовки фахівця. Програма навчальної дисципліни. – К. : Київський ун-т імені Бориса Грінченка, 2011. – 30 с.
9. Семенова А. Парадигмальне моделювання у професійній підготовці майбутніх учителів : монографія / А. Семенова. – Одеса : Юридична література, 2009. – 504 с.

ІНДИВІДУАЛЬНА НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНА РОБОТА

Індивідуальна навчально-дослідна робота є видом позааудиторної індивідуальної діяльності магістранта, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни.

Завершується виконання ІНЗД прилюдним захистом навчального проекту.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу “Моделювання освітньої та професійної підготовки фахівця” – це вид науково-дослідної роботи магістранта, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНДЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНДЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми курсу, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, семінарських занять і охоплює декілька тем або весь зміст навчального курсу.

Види ІНДЗ, вимоги до них та оцінювання:

- розробка, прилюдний захист моделей освітньої та професійної підготовки фахівця (30 балів);
- впровадження та апробація результатів розроблених моделей (30 балів);
- проектна робота (30 балів).

Критерії оцінювання науково-педагогічного дослідження у вигляді творчого проекту

№ п/п	Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів за кожним критерієм
1.	Обґрунтування актуальності, формулювання мети і завдань дослідження	3 бали
2.	Виклад фактів, ідей, результатів досліджень в логічній послідовності	5 балів
3.	Доказовість висновків, обґрунтованість власної позиції, пропозиції щодо розв'язання проблеми, визначення перспектив дослідження	5 балів
4.	Дотримання вимог щодо технічного оформлення структурних елементів роботи (титульний аркуш, план, вступ, основна частина, висновки, додатки (якщо вони є), список використаних джерел)	3 бали

5.	Розроблення і захист наукового проекту у програмі PowerPoint (Презентація)	10 балів
6.	Прилюдний захист творчого проекту	4 бали
	Разом	30 балів

Шкала оцінювання ІНДЗ (творча робота)

Рівень виконання	Кількість балів, що відповідає рівню	Оцінка за традиційною системою
Високий	25–30	Відмінно
Достатній	19–24	Добре
Середній	11–18	Задовільно
Низький	0–10	Незадовільно

Оцінка з ІНДЗ є обов'язковим балом, який враховується при підсумковому оцінюванні навчальних досягнень студентів з навчальної дисципліни “Моделювання освітньої та професійної підготовки фахівця”.

Орієнтовна тематика творчих завдань

1. Зміст навчання. Нормативна та вибіркова частина змісту навчання.
2. Формування системи цілей освітньої та професійної підготовки за певним напрямом підготовки або спеціальністю та освітньо-кваліфікаційним рівнем.
3. Основні цикли підготовки фахівця.
4. Формування системи цілей підготовки за циклами.
5. Структурно-логічна форма представлення навчальної інформації.
6. Особливості розробки комплексних циклових завдань, адекватних цілям підготовки за циклами.
7. Розподіл загального навчального часу за циклами підготовки.
8. Оформлення освітньо-професійної підготовки майбутнього фахівця у вигляді проекту галузевого стандарту.
9. Відбір навчального матеріалу у відповідності з поставленими цілями і дидактичними принципами навчання.
10. Оформлення варіативної частини освітньо-професійної програми підготовки фахівця.
11. Загальна схема побудови освітньо-професійної програми фахівця (ОПП).
12. Впровадження інформаційних технологій для побудови освітньо-професійної програми підготовки фахівця
13. Використання графів та матриць для встановлення логічних зв'язків розділів усіх навчальних дисциплін ОПП.
14. Поняття логічна структура навчального матеріалу.

15. Навчальні елементи. Встановлення логічних зв'язків між навчальними елементами (логічна обробка змісту підготовки).
16. Формування структурно-логічної схеми підготовки майбутнього фахівця у вигляді узагальненої матриці (або графу) підготовки.
17. Зміст навчання. Критерії побудови змісту навчання (за Р.Тайлером). Структурна декомпозиція змістових модулів. Формування системи навчальних елементів.
18. Використання графів для структурування інформаційної бази освітньої та професійної підготовки фахівця.
19. Способи оптимізації інформаційної бази освітньої та професійної підготовки майбутнього фахівця.
20. Поетапне проектування змісту навчання.
21. Структурний підхід, таксономічна модель, структурна цільова модель, метод згорнутих інформаційних структур, графові та мереживі моделі щодо проектування змісту навчання.
22. Основні елементи структури навчального матеріалу.
23. Моделювання як основа аналізу структури змісту навчального матеріалу.
24. Основні компоненти змісту навчальної дисципліни. Закони, закономірності, принципи. Наукові факти, уявлення, поняття, теорії.
25. Моделювання логічної структури навчального матеріалу.
26. Способи визначення цілей навчання за певною дисципліною.
27. Таксономія цілей (Б.Блум).
28. Визначення критеріїв та показників рівнів сформованості предметних умінь майбутніх фахівців.
29. Виокремлення необхідного комплексу методологічних знань як необхідна складова конструювання навчального матеріалу.
30. Типова навчальна програма та робоча навчальна програма дисципліни. Структура навчальної програми дисципліни.

Завдання для контрольних робіт з моделювання освітньої та професійної підготовки фахівця

Для тих студентів магістерської програми за спеціальністю “Педагогіка вищої школи”, які навчаються за заочною формою, теоретичний матеріал з курсу “Моделювання освітньої та професійної підготовки фахівця” викладається на лекціях під час установчої сесії. Однак істотний дефіцит часу дозволяє лекторові висвітлити лише вузлові питання курсу. В період установчої сесії проводяться і практичні заняття, часто відразу після лекції. Отже, належним чином підготуватися до них у студентів немає ніякої можливості. Все

це загалом негативно позначається на рівні їх знань і тому вимагає перенесення акценту у навчанні на самостійну роботу. Одним з її результатів і водночас однією з важливих форм контролю виступають контрольні роботи студентів, які вони мають виконувати протягом семестру. У зв'язку з цим, як свідчить практика, основна частина зусиль студентів з оволодіння ними навчальним матеріалом дисципліни зосереджується саме на підготовці контрольних робіт.

Заочна форма навчання передбачає максимальне використання переваг та можливостей самостійної роботи студентів і при їх серйозному ставленні до цієї роботи забезпечує бажану якість та ефективність освіти. Разом з системним використанням сучасних інформаційних технологій заочна форма навчання відкриває перед студентом реальні можливості спілкування з викладачем за допомогою скайпу та електронної пошти, отримувати поради і необхідні йому консультації, в тому числі й з виконання контрольних робіт. Враховуючи його зауваження і слухні поради, ви можете поліпшити зміст роботи та істотно підвищити якість її виконання.

У кого ж відсутня така можливість, при підготовці та виконанні контрольних робіт можна скористатися матеріалом цього навчально-методичного посібника і наведеними у ньому рекомендаціями. Природно, що вони носять орієнтовний характер, і в кожному конкретному випадку автор контрольної роботи самостійно може обрати її зміст і форму.

По-перше, перед підготовкою контрольної роботи необхідно уважно вдуматися у її тему, написати на папері чи набрати на комп'ютері все, що ви знаєте з неї й визначити те, чого ви ще не знаєте, але що, на вашу думку, є важливим для максимального розкриття теми контрольної роботи.

По-друге, вкрай доцільно скласти план роботи, оскільки він не лише дає змогу чітко бачити послідовність дій з написання роботи, але й допомагає її належним чином структурувати, а отже робить текст більш ясним і зрозумілим. Водночас план полегшує роботу над пошуком інформації та її подальшою обробкою узагальненням.

По-третє, сам план має бути більш-менш детальним, включати вступ, два-три розділи (які, у свою чергу, можуть містити по два-три підрозділи) і висновки, а також список використаних джерел. Цей список має включати тільки ті джерела, які дійсно використовувалися автором і на які в тексті роботи є посилання. План роботи відображає структуру роботи, його характер свідчить про рівень розвиненості аналітичного мислення автора.

По-четверте, після складання плану роботи доцільно починати власне її виконання. Слід розуміти, що робота має бути присвячена певній конкретній темі, тому не слід писати все, що ви знаєте про моделювання, про людську діяльність чи певний конкретний її різновид або про особистість

Текст роботи повинен містити 10–12 сторінок формату А4 і бути надрукований шрифтом Times New Roman розміром 14 п через півтора інтервали.

По-п'яте, вступ є важливою частиною контрольної роботи. Він повинен відображати важливість та актуальність проблеми, її теоретичну і практичну значущість, історичні та інші довідкові дані про рівень її розробленості (з посиланням на дослідників чи розробників її праці), власну оцінку студентом цієї проблеми, яка становить тему його роботи та її місця у змісті й технології моделювання особистості фахівця чи його професійної діяльності. Орієнтовний обсяг вступу має складати одну-дві сторінки.

По-шосте, перший розділ контрольної роботи присвячується розкриттю призначення й сутності того об'єкта чи явища, які складають тему роботи, та його місця в загальній структурі системи, яка підлягає моделюванню. Цей розділ можна поділити на такі підрозділи: 1.1–призначення, сутність і зміст об'єкта чи явища, що розглядається; 1.2–його загальна структура. При бажанні й наявності інформації можна дати й 1.3 – історичні чи інші довідкові дані. По-сьоме, другий розділ контрольної роботи присвячується розгляду умов та особливостей застосування відповідного об'єкта чи явища. Цей розділ можна поділити на такі підрозділи: 2.1 – загальна теорія стосовно сутності аналізованого об'єкта чи явища; 2.2 – характер впливу цього об'єкта чи явища на навчально-виховний процес; 2.3 – особливості прояву об'єкта чи явища в навчальному закладі, де працює студент. Якщо цей об'єкт чи явище там не має місця, можна навести причини або сформулювати рекомендації щодо доцільності його використання. Якщо у автора контрольної роботи є ще якісь думки стосовно об'єкта цієї роботи, він може їх викласти у підрозділі 2.4. Їх прикладом можуть слугувати вплив моделювання об'єкта чи явища на якість підготовки фахівців.

По-восьме, у разі необхідності можна сформулювати ще один, третій розділ для демонстрації моделі професійної діяльності фахівця конкретного профілю та обґрунтування змісту його належної підготовки до успішного здійснення цієї діяльності. По-дев'яте, висновки є обов'язковим і надзвичайно важливим елементом контрольної роботи. Вони підсумовують викладення інформації і дійсно мають являти собою ті висновки, що безпосередньо впливають з розглянутого матеріалу. У такому розумінні висновки виступають одним із показників уміння студента логічно мислити й узагальнювати результати своєї роботи. Типова помилка багатьох студентів полягає в тому, що в розділі “Висновки” замість справжніх висновків вони наводять коротке резюме того, що фактично зроблене ними в процесі виконання даної контрольної роботи.

Обов'язково необхідно показати, що аналізований у роботі об'єкт чи явище є складовою частиною більш загальної системи, моделювання якої необхідне для вдосконалення навчального процесу, змісту і характеру професійної підготовки фахівців.

Виконання контрольної роботи необхідно перш за все самому студентові, оскільки воно розвиває його вміння підбирати, аналізувати та реферувати літературу із заданої теми, логічно і послідовно викладати свої думки та аргументувати їх.

Рекомендації з оформлення контрольних робіт

Виходячи з добре відомого філософського положення про єдність змісту і форми, слід підкреслити, що викладач часто перше враження про контрольну роботу, а відтак і про знання самого студента отримує саме від характеру її оформлення. Тому це оформлення має відповідати прийнятним стандартам і в той же час бути естетичним, не містити фактичних та граматичних помилок і тим більше порушень встановлених вимог правил.

Для надання належної допомоги студентам заочної форми навчання при оформленні ними контрольних робіт з моделювання освітньої та професійної підготовки фахівця ми й наводимо ці рекомендації.

Титульний лист є не просто першою сторінкою контрольної роботи, а слугує основним джерелом інформації про роботу та про її автора. Тому він містить назву навчального закладу і кафедри, назву навчальної дисципліни і тему контрольної роботи, прізвище, ім'я та по батькові студента, індекс його академічної групи, вчене звання, прізвище та ініціали викладача, рік виконання контрольної роботи.

Зразок оформлення титульного листа наведено в додатку А.

Текст контрольної роботи має бути свідченням того, що студент дійсно працював над нею, аналізуючи знайомився з тим, як проблема, що лежить в основі роботи, висвітлена в навчальній, методичній та науковій літературі. Тому слід не тільки наводити інформацію, а й давати їй свою власну критичну оцінку. Бажано спочатку сформулювати необхідні визначення і пояснення, потім дати огляд літератури з проблеми і нарешті навести своє бачення проблеми, шляхів і засобів її ефективного розв'язання. Допускається включення в текст роботи схем, рисунків, діаграм та іншого ілюстративного матеріалу. Україй важливо навчитися правильно працювати з літературою й давати посилання на використані джерела.

Орієнтовна тематика теоретичної частини контрольних робіт з моделювання освітньої та професійної підготовки фахівця

1. Моделювання як спосіб наукового пізнання.
2. Особливості моделювання в соціально-гуманітарних науках
3. Теоретичні основи педагогічного моделювання.
4. Моделювання в педагогічній діяльності
5. Сутність і призначення моделі фахівця.
6. Принципи розробки моделі фахівця.
7. Нормативно-правова база моделювання в педагогіці вищої школи.
8. Загальна структура моделі фахівця.
9. Основні вимоги до компетентності та їх відображення в моделі фахівця.
10. Вимоги до особистості фахівця та їх відображення в моделі
11. Загальне поняття людської діяльності й необхідність її моделювання.
12. Сутність підготовки до професійної діяльності, її особливості й потреба в моделі.
13. Призначення моделі підготовки до професійної діяльності фахівця.
14. Структура освітньої та професійної підготовки фахівця.
15. Моделювання освітньої та професійної підготовки фахівця фахівця.
16. Структура педагогічної діяльності викладача вищої школи та її модель.
17. Технологія розробки моделі освітньої та професійної підготовки фахівця.
18. Зв'язок між професійною діяльністю фахівця та його підготовкою.
19. Соціальні функції освітньої та професійної підготовки фахівця та її модель.
20. Структура професійної діяльності конкретного фахівця та їх відображення в моделі цієї діяльності.
21. Вимоги до професійної компетентності й особистісних якостей фахівця та їх відображення в моделі.
22. Модель навчальної діяльності викладача вищої школи.
23. Моделювання науково-дослідного складника викладача вищої школи.
24. Модель виховної підготовки фахівця викладача вищої школи.
25. Моделювання навчально-методичної діяльності викладача вищої школи.
26. Модель організаційної діяльності викладача вищої школи.

Студент, у якого є власний практичний досвід педагогічної діяльності, може обрати іншу тему контрольної роботи, обов'язково узгодивши її з викладачем.

У такому разі слід показати переваги і недоліки застосовуваних у навчальному закладі об'єктів, методів і технологій моделювання та навести рекомендації з їх вдосконалення

Підсумковий контроль знань з дисципліни
“Моделювання освітньої та професійної підготовки фахівця”
(перелік питань до екзамену)

1. Поняття змісту освіти та його структури.
2. Поняття змісту навчання, його зв'язок із змістом освіти.
3. Фактори, що детермінують формування змісту освіти.
4. Принципи та критерії відбору змісту освіти.
5. Зв'язок між змістом навчального матеріалу та майбутньою діяльністю фахівця.
6. Дидактичні моделі місту навчання.
7. Теорії формування змісту освіти.
8. Напрями та принципи структурування змісту освіти.
9. Рівні формування змісту навчання.
10. Загальна схема формування змісту навчання.
11. Сутність освітньої та професійної підготовки майбутніх фахівців.
12. Освітньо-професійна програма підготовки фахівців.
13. Особливості формування змісту освіти в умовах кредитно-трансферної системи.
14. Стратегічні завдання вищої освіти в Україні в сучасних умовах.
15. Завдання реформування змісту вищої освіти.
16. Пріоритетні напрями та шляхи реформування вищої освіти.
17. Людиноцентризм як філософська основа підготовки майбутніх фахівців.
18. Цілі освітньої підготовки за напрямом або спеціальністю, за спеціалізацією спеціальності.
19. Взаємозв'язок цілей підготовки майбутнього фахівця і цілей діяльності.
20. Формування цілей підготовки за циклами.
21. Структура та зміст освітньо-професійної програми як моделі освітньої та професійної підготовки фахівця.
22. Взаємозв'язок освітньо-кваліфікаційної характеристики та освітньо-професійної програми.
23. Нормативна та варіативна частини змісту навчання.
24. Формування змісту підготовки за циклами. Формування комплексних циклових завдань.
25. Формування змісту циклів підготовки за спеціалізацією спеціальності.
26. Розподіл змісту циклів підготовки за навчальними дисциплінами.
27. Розподіл змісту циклів підготовки за навчальними дисциплінами спеціалізації спеціальності.
28. Структурно-логічна обробка масиву змісту навчання.
29. Оптимізація структурно-логічної схеми підготовки.

30. Упорядкування сукупності нормативних і варіативних навчальних дисциплін.
31. Упорядкування структурно-логічних зв'язків розділів навчальних дисциплін.
32. Інформаційна база освітньої та професійної підготовки майбутніх фахівців.
33. Зміст та структура навчального плану підготовки фахівців за напрямом або спеціальністю.
34. Інваріантна та варіативна складові навчального плану.
35. Оптимізація інформаційної бази освітньої та професійної підготовки.
36. Особливості розробки навчального плану в умовах кредитно-трансферної системи.
37. Роль і місце програми навчальної дисципліни при формуванні змісту навчання.
38. Дидактичні вимоги, що висуваються до навчальної та робочої програми дисципліни.
39. Інформаційно-методичне забезпечення дисципліни.
40. Визначення цілей навчання за навчальною дисципліною.
41. Визначення рівня сформованості предметних умінь.
42. Структура та зміст навчальної програми дисципліни. Упорядкування структурно-логічних зв'язків розділів навчальних дисциплін.
43. Структура та зміст робочої програми навчальної дисципліни.
44. Тематичний план дисципліни (розподіл навчального часу за семестрами та видами навчальних занять).
45. Визначення видів та форм занять з дисципліни.
46. Визначення видів та форм контролю ступеню досягнення цілей підготовки за навчальною дисципліною.
47. Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів з дисципліни.
48. Особливості формування змісту навчальної дисципліни в умовах кредитно-модульної системи.
49. Компетентнісний підхід до розробки програми дисципліни.
50. Взаємозв'язок між ОПП та стандартами ВНЗ.
51. Обґрунтувати необхідність моделювання освітньо-професійної підготовки майбутнього фахівця.
52. Проаналізувати ОПП майбутнього фахівця та визначити загальний навчальний час підготовки (у кредитах та годинах).
53. Проаналізувати ОПП майбутнього фахівця та визначити зміст його умінь.
54. Проаналізувати ОПП майбутнього фахівця та визначити зв'язок його умінь із змістовими модулями.

55. Проаналізувати ОПП майбутнього фахівця та визначити цикли підготовки.
56. Проаналізувати ОПП майбутнього фахівця та визначити співвідношення навчального часу між циклами підготовки
57. Проаналізувати ОПП майбутнього фахівця та визначити перелік та мінімальний обсяг(у кредитах та годинах) нормативних дисциплін.
58. Проаналізувати ОПП майбутнього фахівця та визначити сумарний навчальний час за циклами для нормативних дисциплін.
59. Проаналізувати ОПП майбутнього фахівця та визначити сумарний навчальний час за циклами для варіативних дисциплін.
60. Проаналізувати ОПП майбутнього фахівця та визначити співвідношення навчального часу між нормативними та варіативними дисциплінами.
61. Проаналізувати навчальну програму дисципліни щодо доцільності вибору видів та форми занять.
62. Проаналізувати навчальну програму дисципліни щодо контролю ступеню досягнення цілей підготовки за навчальною дисципліною.
63. Проаналізувати навчальну програму дисципліни щодо її змісту, який пропонується до самостійного опанування.
64. Проаналізувати навчальну програму дисципліни щодо форм та методів контролю самостійної роботи студентів.
65. Проаналізувати ОПП майбутніх фахівців за освітньо-кваліфікаційними рівнями “бакалавр” та “магістр” за однією спеціальністю зробити висновок щодо обсягу навчального часу підготовки за цими рівнями.
66. Проаналізувати ОПП майбутніх фахівців за освітньо-кваліфікаційними рівнями “бакалавр” та “магістр” за однією спеціальністю. Зробити висновок щодо обсягу навчального часу циклів підготовки за цими рівнями.
67. Проаналізувати ОПП майбутніх фахівців за освітньо-кваліфікаційними рівнями “молодший спеціаліст” та “бакалавр” за відповідним напрямом підготовки. Зробити висновок щодо відмінностей навчальних дисциплін за цими рівнями.
68. Проаналізувати навчальний план майбутнього фахівця та визначити співвідношення навчального часу між циклами підготовки.
69. Проаналізувати навчальний план майбутнього фахівця та визначити перелік та мінімальний обсяг(у кредитах та годинах) нормативних дисциплін.
70. Проаналізувати навчальний план майбутнього фахівця та визначити сумарний навчальний час за циклами для нормативних дисциплін.
71. Зробити висновок щодо обсягу навчального часу підготовки за цими рівнями.

72. Проаналізувати навчальні плани майбутніх фахівців за освітньо-кваліфікаційними рівнями “бакалавр” та “магістр” за однією спеціальністю. Зробити висновок щодо відмінностей навчальних дисциплін за цими рівнями.
73. Порівняти навчальні плани двох спеціальностей. Зробити висновок щодо відмінностей циклів підготовки.
74. Проаналізувати навчальні плани майбутніх фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем “магістр”. Зробити висновок щодо доцільності вибору дисциплін навчальним закладом.

ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ЇХ ВИЗНАЧЕННЯ

Адекватність моделі – здатність моделі відображати структуру і властивості об'єкта моделювання, важливі саме з позицій даного дослідження

Академія – вищий заклад освіти, який здійснює підготовку фахівців з вищою освітою за освітньо-професійними програмами всіх рівнів.

Акредитація – періодичне оцінювання і визнання уповноваженими державними та/або громадськими органами діяльності закладів вищої освіти / вищих навчальних закладів, освітніх / навчальних програм як

таких, що відповідають установленим вимогам, нормам, стандартам.

Аспект – точка зору, з якої сприймається або оцінюється те чи інше явище, предмет.

Багаторівневість освіти – організація багатоетапного освітнього процесу, що забезпечує можливість досягнення на кожному етапі освіти відповідного рівня освіченості.

Базова вища освіта – освітній рівень вищої освіти, який характеризує сформованість її інтелектуальних якостей, що визначають розвиток особи як особистості і є достатнім для здобуття нею кваліфікацій за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавра.

Безперервність освіти – процес постійної освіти – самоосвіти людини впродовж усієї життєдіяльності, пов'язаний з швидкими змінами у соціокультурному просторі.

Болонський процес – це діяльність європейських країн, спрямована на узгодження систем вищої освіти цих країн, зведення її до єдиного стандарту.

Вища освіта – сукупність систематизованих знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, інших компетентностей, здобутих у вищому навчальному закладі (науковій установі) у відповідній галузі знань за певною кваліфікацією на рівнях вищої освіти, що за складністю є вищими, ніж рівень повної загальної середньої освіти.

Вчене звання – державне визнання рівня кваліфікації вченого, що є критеріями ранжування наукових і науково-педагогічних працівників. В Україні присуджують вчені звання доцента (по кафедрі), професора (по кафедрі, за спеціальністю) та старшого наукового співробітника (за спеціальністю).

Гуманізація освіти – орієнтація освітньої системи й освітнього процесу на розвиток міжособистих стосунків суб'єктів освіти, основаних на врахуванні прав кожної людини.

Гуманітаризація освіти – орієнтація змісту освіти на загальнолюдські цінності.

Демократизація управління навчальним закладом – системна перебудова процесу управління, метою якої є підвищення його ефективності, а напрямами – розвиток колегіальних основ управління, забезпечення прозорості та гласності прийняття управлінських рішень, розвиток самостійності працівників та делегування їм управлінських повноважень, встановлення оптимальної міри регламентації їхньої діяльності та її мотивація.

Диверсифікованість освіти – широке розмаїття навчальних закладів, освітніх програм і органів керування.

Диференціація освіти – орієнтація освітніх установ на урахування зацікавлень та схильностей учасників освітнього процесу та формування напрямів освітнього процесу.

Доктор наук – це другий науковий ступінь, що здобувається особою на науковому рівні вищої освіти на основі ступеня доктора філософії і передбачає набуття найвищих компетентностей у галузі розроблення і впровадження методології дослідницької роботи, проведення оригінальних досліджень.

Доктор філософії – це освітній і водночас перший науковий ступінь, що здобувається на третьому рівні вищої освіти на основі ступеня магістра. За сучасною системою кваліфікації Doctor Ph.D. з лат. *Philosophic doctor*) – найвищий науковий ступінь у більшості країн світу. В Україні кандидат наук прирівнюється до доктора філософії.

Достовірність моделі – властивість моделі надавати правильну інформацію про стан чи характер функціонування об'єкта.

Доцент – в Україні та інших країнах вчене звання викладачів вищих навчальних закладів, що виконують функцію університетських лекторів; вчене звання співробітників наукових установ; посада у вищих навчальних закладах.

Елемент – неподільна складова частина системи.

Закономірність чи закон – об'єктивний, постійний і необхідний взаємозв'язок між предметами, явищами або процесами, що впливає з їх внутрішньої природи.

Засіб – прийом, спеціальна дія, що дає можливість здійснити що-небудь, досягти чогось.

Інтегральний – єдиний, узагальнений.

Інтегрувати – об'єднувати частини в одне ціле.

Ієрархічність системи – це складність і багаторівневість структури кількістю рівнів ієрархії системи, яка характеризується наступними показниками: різноманіттям компонентів і зв'язків; побудови та управління системою; складністю поведінки та неадитивністю властивостей; необхідним кількістю параметрів; опису та управління системою; обсягом інформації для управління системою.

Індивідуалізація освіти – врахування і розвиток індивідуальних особливостей студентів у всіх формах взаємодії з ними в процесі навчання і виховання.

Інститут – вищий заклад освіти або структурний підрозділ університету, академії, який здійснює підготовку фахівців з вищою освітою за освітньо-професійними програмами всіх рівнів у певній галузі науки, виробництва, освіти, культури.

Інформатизація освіти – опора на широке використання обчислювальної техніки та інформаційних технологій у процесі навчання.

Інформація – абстрактне поняття, що має різні значення залежно від контексту. Походить від латинського слова “informatio”, якому притаманно декілька значень: роз’яснення; виклад фактів, подій; витлумачення; уявлення; поняття; ознайомлення; просвіта.

Європейська кредитно-трансферна система – це кредитна система, яка пропонує спосіб вимірювання та порівняння навчальних досягнень, переведення їх з єдиного вищого навчального закладу до іншого та створення для забезпечення єдиної процедури оцінки навчання за кордоном, системи виміру і порівняння результатів навчання, їхнього академічного визнання та передачі від одного вищого навчального закладу іншому.

Зміст навчання – структура, зміст і обсяг навчальної інформації, засвоєння якої забезпечує особі можливість здобуття вищої освіти і певної кваліфікації.

Змістовий модуль – це логічно завершена частина теоретичного та практичного навчального матеріалу з дисципліни, яка містить у собі. Як правило, декілька лекційних тем, практичних (семінарських) занять, лабораторних робіт, розрахункових завдань тощо.

Коледж – вищий заклад освіти або структурний підрозділ університету, академії, інституту, який здійснює підготовку фахівців з вищою освітою за освітньо-професійними програмами бакалавра.

Компетентнісний підхід – підхід до визначення результатів навчання, що базується на їх описі в термінах компетентностей. Компетентнісний підхід є ключовим методологічним інструментом реалізації цілей Болонського процесу та за своєю сутністю є студентоцентрованим. Запровадженню цього підходу присвячено європейський проект Тюнінг.

Контингент – сукупність осіб, що створюють однорідну групу, категорію осіб.

Концепт – зміст поняття, смислове значення імені (знаку), ідея, що містить в собі творчий сенс.

Кредит – умовна одиниця навчального навантаження студентства при

вивченні якоїсь складової навчальної програми чи окремої дисципліни(курсу). Виконаної студентом під час навчання і часто означає навчання впродовж тижня (суму аудиторної і самостійної роботи студента).

Кредитно-модульна система організації навчального процесу – це модель організації навчального процесу, що ґрунтується на поєднанні модульної організації навчального процесу і використанні кредитів ECTS для обліку навчального навантаження студентів та результатів освітньої діяльності.

Критерії оцінювання – стосовно оцінювання виконання вимог освітніх (навчальних програм) описи того, що і на якому рівні має зробити студент для демонстрації досягнення результатів навчання.

Магістр – освітньо-кваліфікаційний рівень вищої освіти особи, яка на основі освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра здобула повну вищу освіту, спеціальні уміння та знання, достатні для виконання професійних завдань та обов'язків (робіт) інноваційного характеру певного рівня професійної діяльності, що передбачено для первинних посад у певному виді діяльності.

Мета – визначений заздалегідь результат діяльності.

Методи управління – упорядковані способи пізнання й перетворення керованої підсистеми, спрямовані на створення умов, необхідних для реалізації цілей навчального закладу.

Методологія – вчення про способи та прийоми досліджень, визначення суттєвих характеристик конкретних методів пізнання, що складають загальний напрям дослідження.

Модель – спрощене уявлення об'єкта дослідження, яке дозволяє отримувати достовірну інформацію про об'єкт чи процеси в ньому.

Модель професійної діяльності фахівця – детальний опис завдань і функцій професійної діяльності фахівця і необхідних для їх виконання знань та умінь.

Модель фахівця – опис знань, умінь і навичок фахівця та рівні розвитку його професійно значущих особистісних рис, необхідних для належного виконання завдань та функцій його професійної діяльності.

Моделювання – метод дослідження явищ і процесів, що ґрунтується на заміні конкретного об'єкта досліджень (оригіналу) іншим, подібним до нього (моделлю).

Навчально-виховний процес – позначає сукупність навчальних занять безпосередньо в навчальному закладі та виховної роботи за межами аудиторії, яку здійснюють педагогічний та студентський колективи за єдиним планом.

Навчальна програма – державний документ, в якому визначено зміст освіти з окремої навчальної дисципліни з виділенням розділів, тем, кількості годин та їх опрацювання.

Науковий ступінь – державне визнання рівня кваліфікації вченого, що є

критерієм ранжування наукових і науково-педагогічних працівників. В Україні присуджують науковий ступінь *доктора філософії* (до якого прирівнюється кандидат наук за старою системою кваліфікації) та *доктора наук*.

Об'єкт – те, на що направлена певна діяльність (на противагу суб'єктові, який здійснює таку діяльність).

Освітній компонент – самодостатня і формально структурована частина освітньої/навчальної програми (наприклад курс, модуль, навчальна дисципліна, семінар, виробнича практика тощо).

Освітнє середовище – сфера життєдіяльності студента, яка постійно розширюється та містить багато опосередкованих культурою зв'язків із навколишнім світом.

Освітньо-кваліфікаційна характеристика (ОКХ) спеціальності – галузевий стандарт, який узагальнює зміст освіти, відображає цілі професійної підготовки та компетентність фахівця

Освітня програма – узгоджена сукупність освітніх компонентів (навчальних дисциплін, модулів, практик тощо), яка визнана необхідною для присудження певної кваліфікації та описана результатами навчання в термінах компетентностей.

Параметри – величини, завдяки яким характеризують певну властивість, стан, розмір або форму об'єкта, робочого тла, процесу, явища або системи тощо.

Педагогічний процес (лат. *processus* – просування вперед) – спеціально організована, цілеспрямована взаємодія педагогів і вихованців, метою якої є вирішення ОСВІТНІХ проблем і розвиток особистості.

Принципи – це твердження, які сприймаються як головне, важливе, суттєве, неодмінне або, принаймні, бажане. У науці принципи – це загальні вимоги до побудови теорії, сформульовані як те первинне, що міститься в основі певної сукупності фактів.

Професійна діяльність – систематична діяльність, що передбачає спеціальну підготовку, психологічну спрямованість, певний рівень інтелектуального і фізичного розвитку. Професійна компетентність – рівень оволодіння людиною системою знань і умінь, необхідних для ефективного виконання нею завдань та функцій професійної діяльності.

Професійна підготовка – цільова підготовка людини у спеціалізованому навчальному закладі, спрямована на формування у неї знань та умінь, необхідних для її успішної професійної діяльності. Професійні завдання – завдання професійної діяльності фахівця безпосередньо спрямовані на виконання його функцій як професіонала.

Соціальна діяльність – виконання фахівцем завдань і функцій.

Професор – вчене звання і посада викладача вищого навчального закладу або наукового співробітника науково-дослідної установи. Офіційний статус з XVI століття. Професор – це викладач високого рівня компетентності, який є експертом у певній галузі науки чи мистецтва.

Процес – динамічна зміна системи в часі.

Семхотика – це теорія знаків та знакових систем.

Система – сукупність елементів, що знаходяться у взаємовідношеннях і зв'язках один з одним та утворюють певну цілісність, єдність. Множина взаємопов'язаних елементів, які утворюють цілісність, стійку єдність з середовищем, мають інтегративні якості та закономірності взаємодії.

Системний підхід – методологічна основа пізнавальної та перетворювальної діяльності, напрям методології досліджень, який полягає в дослідженні об'єкта як цілісної множини елементів в сукупності відношень і зв'язків між ними, тобто розгляд об'єкта як системи. Передбачає виділення системи, її структурних елементів як на рівні системи в цілому, так і на рівні кожної її підсистеми, з урахуванням бажаного кінцевого результату, досягненню якого підпорядковане функціонування системи. Це стосується соціальних систем, яким притаманна цілеспрямованість. Забезпечити цілеспрямованість системи можна тільки завдяки перетворювальній діяльності людини.

Системний ефект – такий результат спеціальної переорганізації елементів системи, коли ціле стає більше простої суми частин.

Стандартизація освіти – орієнтація освітньої системи на реалізацію державного освітнього стандарту.

Стереотипні завдання діяльності – завдання, що виконуються за заданим алгоритмом як послідовністю однозначних заздалегідь визначених операцій.

Структура – спосіб взаємодії елементів системи за допомогою певних зв'язків (картина зв'язків і їх стабільностей).

Структурна оптимізація – цілеспрямований процес отримання серії системних ефектів з метою підвищення ефективності досягнення прикладної мети в рамках заданих обмежень.

Суб'єкт – носій діяльності, свідомості, пізнання; індивід, що пізнає зовнішній світ (об'єкт) та впливає на нього в своїй практичній діяльності; людина чи консолідована група людей (наукове співтовариство), суспільство, майже людство в цілому, що протистоять об'єктам.

Теорія – сукупність висновків, що відображає об'єктивно існуючі відносини і зв'язки між явищами об'єктивної реальності.

Технікум (училище) – вищий заклад освіти або структурний підрозділ університету, академії, інституту, який здійснює підготовку фахівців з вищою

освітою за освітньо-професійними програмами молодшого спеціаліста.

Технологія розробки моделі діяльності – чітко визначена послідовність дій, яка трансформує чітке уявлення про зміст і характер професійної діяльності у зміст і характер відповідної підготовки.

Фахівець – людина, яка отримала професійну підготовку для певної сфери суспільного виробництва і набула необхідного досвіду успішної діяльності у цій сфері.

Університет – багатoproфільний вищий заклад освіти, який здійснює підготовку фахівців з вищою освітою з широкого спектру природничих, гуманітарних, технічних та інших напрямів науки, техніки і культури за освітньо-професійними програмами всіх рівнів; проводить фундаментальні та прикладні наукові дослідження; є провідним науково-методичним центром.

Фундаменталізація – посилення взаємозв'язку теоретичної й практичної підготовки до сучасної життєдіяльності.

Якість вищої освіти – сукупність якостей особи з вищою освітою. Що відображає її професійну компетентність, ціннісну орієнтацію, соціальну спрямованість і обумовлює здатність задовольняти як особисті духовні і матеріальні потреби. Так і потреби суспільства.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Алексюк А. М. Педагогіка вищої освіти України. Історія. Теорія : підручник / А. М. Алексюк. – К. : Либідь, 1998. – 560 с.
2. Артемчук Г. І. Вища школа України: реальність і тенденції розвитку : монографія / Г. І. Артемчук. – К. : Ленвіт, 2004. – 176 с.
3. Болюбаш Я. Я. Організація навчального процесу у вищих навчальних закладах освіти : навчальний посібник для слухачів закладів підвищення кваліфікації системи вищої освіти / Болюбаш Я. Я. – К. : ВВП “Компас”, 1997. – 278 с.
4. Боголіб Т. М. Принципи управління вузом : [монографія] / Т. М. Боголіб. – К. : Т-во “Знання”, КОО, 2004. – 204 с.
5. Бутенко Н. Ю. Комунікативна майстерність викладача : навч. посіб. / Н. Ю. Бутенко. – К. : КНЕУ, 2005. – 336 с.
6. Вища освіта в Україні : нормативно-правове регулювання. Т. 3 / за заг. ред. Л. Горбунової, М. Степка. – К. : Форум, 2006. – 1616 с.
7. Вища освіта України і Болонський й процес : навч. посіб. / за ред. В. Г. Кременя. – Тернопіль : Навчальна книга– огдан, 2004. – 384 с.
8. Вища освіта України як фактор цивілізаційного визначення молоді : монографія / авт. кол. ; за ред. М. Михальченка. – К. : Пед. думка, 2010. – 312 с.
9. Галузевий стандарт вищої освіти. Освітньо-кваліфікаційна характеристика магістра за спеціальністю “Педагогіка вищої школи” – К. : МОН України, 2005. – 34 с.
10. Гнезділова К. М. Моделі та моделювання у професійній діяльності викладача вищої школи : навч. посібник / К. М. Гнезділова, С. О. Касярум. – Черкаси : Видавець Чабаненко Ю. А., 2011. – 124 с.
11. Гончаров С. М. Методи та технології навчання в кредитно-трансферній системі організації навчального процесу : навч.-метод. посібник / С. М. Гончаров, В. А. Гурин. – Рівне : НУГП, 2010. – 451 с.
12. Гузеєв В. В. До побудови формалізованої теорії освітньої технології: цільові групи і цільові установки / Гузеєв В. В. // Шкільні технології. – 2002. – № 2. – С. 3-10.
13. Дистанційна освіта : Науково-допоміжний покажчик за 2000–2007 рр., в кількості 436 назв документів українською та російською мовами / уклад.: Л. Ю. Кучерук, Л. П. Полозенко ; Нац. аграр. ун-т України. – К., 2008. – 36 с.
14. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : навч. посіб. для студентів вищих навч. закладів / І. М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 334 с.

15. Драч І. І. Педагогіка вищої школи / І. І. Драч. – К. : Вид. ДВНЗ “Ун-т менеджменту освіти”, 2013. – Ч. 2. – 71 с.
16. Дубасенюк О. А. Концептуальні підходи до професійно-педагогічної підготовки сучасного педагога / Дубасенюк О. А. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 114 с.
17. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; гол. ред. В. Г. Кремень. – К. : Хрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
18. Етнопедагогічний контекст у професійній підготовці студентів у вишах Прикарпатського регіону : навч.-метод. посіб. / за ред. проф. Н. В. Лисенко. – К. ; Івано-Франківськ, 2009. – 344 с.
19. Козак Н. Л. Університетська освіта : навчальний посібник / Н. Л. Козак, І. М. Шоробура – Львів : Новий світ-2000, 2011. – 180 с.
20. Кремень В. Г. Вища освіта в Україні : навч. посіб. / В. Г. Кремень, С. М. Ніколаєнко. – К. : Знання, 2005. – 327 с.
21. Мещанінов О. П. Сучасні моделі розвитку університетської освіти в Україні : монографія / О. П. Мещанінов. – Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2005. – 460 с.
22. Моделювання виховної діяльності в системі професійної підготовки студентів: Теорія, практика, програма / за заг. ред. А. Й. Капської ; упоряд. Н. І. Косарева. – К. : ІЗМН. 1998. – 192 с.
23. Моделювання освітньої та професійної підготовки фахівця. Програма навчальної дисципліни. – К. : Київський ун-т імені Бориса Грінченка, 2011. – 30 с.
24. Семенова А. Парадигмальне моделювання у професійній підготовці майбутніх учителів : монографія / А. Семенова. – Одеса : Юридична література, 2009. – 504 с.
25. Педагогіка вищої школи : підручник / за ред. Д. В. Чернілевського. – Вінниця : АМСКП, Глобус-Прес, 2010. – 408 с.
26. Пономарьов О. С. Моделювання діяльності фахівця : навч.-метод. посібник / О. С. Пономарьов, Н. В. Серєда, М. К. Чеботарьов. – Х. : НТУ “ХП”, 2015. – 58 с.
27. Пономарьов О. С. Моделювання діяльності фахівця : підручник / О. С. Пономарьов, О. М. Касьянова. – Х. : НТУ “ХП”; Вид-во ФОП Тагаєв П. О., 2011. – 236 с.
28. Університетська освіта : навч.-метод. посіб. / уклад. Г. В. Толканець. – К. : Кондор, 2011. – 182 с.

Допоміжна література

1. Вища педагогічна освіта і наука України: історія, сьогодення та перспективи розвитку. Івано-Франківська область / за ред. В. Кременя. – К. : Знання України, 2010. – 335 с.
2. Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору : моніторинг якості освіти. – К. : Гнозис, 2007. – С. 152-156.
3. Комар Ю. М. Основи навчання студента : у 4 кн. / Ю. М. Комар, О. С. Поважний ; заг. ред. В. В. Дорофієнко. – Донецьк : Дон ДУУ. – 2004. – 260 с.
4. Гончаренко С. Педагогічний процес з погляду “філософії ХХІ ст.” / С. Гончаренко, В. Кушнір // Шлях освіти. – 2005. – № 1. – С. 2-7.
5. Зінченко В. О. Моніторинг якості навчального процесу у вищому навчальному закладі : монографія / В. О. Зінченко. – Луганськ : ДЗ” ЛНУ імені Тараса Шевченка”. – 2013. – 326 с.
6. Іванцев Н. Ціннісна регуляція професійного становлення студентської молоді / Н. Іванцев. – Івано-Франківськ : Типовіт, 2006. – 182 с.
7. Концептуально-методологічні основи проектування методів і засобів діагностики освітніх результатів у вищих навчальних закладах : монографія / за заг. ред. В. І. Лугового, О. Г. Ярошенко. – К. : Педагогічна думка, 2014. – 234 с.
8. Національна доктрина розвитку освіти. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / З. Н. Курлянд, Р. І. Хмелюк, А. В. Семенова. – К. : Знання, 2007. – 495 с.
9. Професійна педагогічна освіта: системні дослідження : монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. – 308 с.
10. Рибалко В. К. Синергетичні розвідки в освітянському просторі / В. К. Рибалко // Науковий вісник. Серія “Філософія”. – Х. : ХНПУ, 2004. – Вип. 18. – С. 31–34.
11. Сенько Ю. В. Гуманітарні основи педагогічної освіти : Курс лекцій : навч. посібник для студ. вищ. пед. навч. закладі / Ю. В. Сенько. – К. : Академія, 2000. – 240 с.
12. Теорія і методика професійної освіти : навчальний посібник / З. Н. Курлянд [та ін.] ; за ред. З. Н. Курлянд. – К. : Знання, 2012. – 390 с.
13. Тимошенко О. В. Оптимізація професійної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури : [монографія] / О. В. Тимошенко. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. – 421 с.
14. Солтик О. О. Формування концептуальної моделі професійної діяльності викладача фізичного виховання вищого навчального закладу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня. канд. наук з фіз. вих. і спорту : спец.

- 24.00.02 “Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення” / О. О. Солтик. – К., 2003. – 18 с.
15. Сущенко Л. П. Професійна підготовка майбутніх фахівців фізичного виховання та спорту (теоретико-методологічний аспект) : [монографія] / Л. П. Сущенко. – Запоріжжя : ЗДУ, 2003. – 42 с.
16. Шевцов А. Моделюємо педагогічний процес. Системно-синергетичний підхід / А. Шевцов // Освіта. – 2003. – 2-9 квітня.
17. Ягупов В. Моделювання навчального процесу як педагогічна проблема / В. Ягупов // Неперервна професійна освіта: теорія і практика. – 2003. – № 1. – С. 28–37.

Нормативні документи

1. Закон “Про вищу освіту” вод 01.07.2014 № 1556-VII / Електронний ресурс. – Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua/ua>.
2. Питання державної реєстрації вищих навчальних закладів : Постанова Кабінету Міністрів України від 14 квіт. 2006 № 471 // Урядовий кур’єр. – 2006. – № 73–74. – 18 квітня. – С. 33–34.
3. Положення про вищий навчальний заклад. Про академічну стипендію ім. М. С. Грушевського для студентів та аспірантів вищих навчальних закладів : Постанова Кабінету Міністрів України від 10 березня 2006 № 257 // Урядовий кур’єр. – 2006. – № 61. – 31 березня. – С.12.
4. Про вищу освіту: Закон України від 19 жовт. 2006 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К. : Парлам. вид-во, 2006. – 64 с. – (Закони України).
5. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України з питань стипендіального забезпечення : Постанова Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2006 р. № 163 // Урядовий кур’єр. – 2006. – № 38. – 24 лютого. – С.13.

Ресурси

1. Борисова О. Н. Моделирование в профессиональной деятельности преподавателя университета [Электронный ресурс] / Борисова О. Н., Карасёва Л. А. – Режим доступу : <http://www.eprints.tversu.ru/891/>.
2. Наказ МОН № 119 від 26.02.2010 р. “Про методичні рекомендації щодо запровадження Європейської кредитко-трансферної системи та її ключових документів у вищих навчальних закладах” [Електронний ресурс] / Борисова О. Н., Карасёва Л. А. – Режим доступу : www.mon.gov.ua/index.php/ua.

3. Наказ МОН № 40 від 21.01.2004 р. “Про затвердження Положення про дистанційне навчання” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.mon.gov.ua/index.php/ua.
4. Лист МОН від 31.07.2008 р. № 1/9-484 “Щодо нормативно-методичне забезпечення розроблення галузевих стандартів вищої школи” [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1038.1974.1&nobreak=1>.
5. Мельник С. В. Освітньо-професійні стандарти у контексті реформування системи підготовки кадрів [Електронний ресурс] / Мельник С. В. – Режим доступу : http://www.lir.lg.ua/docs/publikacii/ Knuga_SV_3.doc.
6. Лист МОН від 31.07.2008 р. № 1/9-484 “Щодо нормативно-методичне забезпечення розроблення галузевих стандартів вищої школи” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1038.1974.1&nobreak=1>.
7. Мельник С. В. Освітньо-професійні стандарти у контексті реформування системи підготовки кадрів. [Електронний ресурс] / Мельник С. В. – Режим доступу : http://www.lir.lg.ua/docs/publikacii/Knuga_SV_3.doc.
8. Національний освітній глосарій: вища освіта [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://tempus.org.ua/uk/vyshha-osvita-ta-bolonskyj-proces/informacijno-analitychni-materialy/520-nacionalnij-osvitnij-glosarij-vishha-osvita.html>.

Матеріали, розміщені на веб-сторінках:

- <http://education.gov.ua> – веб-сторінка Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.
- <http://nduv.gov.ua> – веб-сторінка бібліотеки ім. В.І. Вернадського.
- <http://zakon2.rada.gov.ua> – сторінки сайту “Законодавство України”.
- <http://direktor.at.ua> – Форум директорів шкіл України.
- <http://ekniga.com.ua> – Інформаційно-пошукова система-каталог з електронної літератури: книжки, довідники, словники, енциклопедії, підручники і т.д.
- <http://7ua.net> – Електронна бібліотека: енциклопедії, словники, підручники.

ДОДАТКИ

Додаток А

Зразок оформлення титульного листа

Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ “Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника”
Педагогічний інститут
Кафедра педагогіки імені Богдана Ступарика

ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ МОДЕЛЮВАННЯ ОСВІТНЬОЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
ФАХІВЦЯ”
на тему

“ _____ ”

Виконала:
студентка-магістрантка
групи .....
.....
Керівник:
канд. пед. наук,
доц. Салига Н.М.

Перелік статей для самостійного опрацювання

1. Андрощук І. Основні підходи до проведення моніторингу результатів навчання студентів / Андрощук І. // Професійне становлення особистості. – 2013. – № 2. – С. 35-38.
2. Галус О. Наукові підходи щодо професійної підготовки майбутніх педагогів у ступеневому вищому навчальному закладі / О. Галус // Професійне становлення особистості. – 2013. – № 2. – С. 35-38.
3. Гнатюк В. Зміст і форми національного виховання учнів / Гнатюк В. // Рідна школа. – 1999. – № 9. – С. 20-24.
4. Гомеля Н. Умови реалізації особистісного підходу в психолого-педагогічній підготовці майбутнього педагога професійного навчання / Н. Гомеля // Професійне становлення особистості. – 2013. – № 2. – С. 74-80.
5. Гончаренко С. Педагогічний процес з погляду “філософії ХХІ ст.” / С. Гончаренко // Шлях освіти. – 2005. – № 1. – С. 2-7.
6. Гордієнко М. Особливості освіти дорослих в умовах дистанційної навчання / Гордієнко М. // Професійне становлення особистості. – 2013. – № 2. – С. 80-86.
7. Гузеєв В. В. До побудови формалізованої теорії освітньої технології: цільові групи і цільові установки / Гузеєв В. В. // Шкільні технології. – 2002. – № 2. – С. 3-10.
8. Дахін А. Н. Педагогічне моделювання: сутність, ефективність і ... невизначеність / А. Н. Дахін // Педагогіка. – 2003. – № 4. – С. 21-26.
9. Зінченко О. Загальна теорія систем та її педагогічні проєкції / О. В. Зінченко // Моніторинг якості навчального процесу у вищому навчальному закладі : монографія / О. Зінченко. – Луганськ : ДЗ “ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2013. – С. 29-68.
10. Зінченко О. Індивідуалізація як перспективний спосіб створення технологічних систем професійно-педагогічної підготовки майбутнього вчителя / О. В. Зінченко // Моніторинг якості навчального процесу у вищому навчальному закладі : монографія / О. В. Зінченко. – Луганськ : ДЗ “ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2013. – С. 210-219.
11. Зінченко О. Концепція моделювання системи професійно-педагогічної підготовки студентів університетів в умовах євроінтеграційних процесів в освіті / О. Зінченко // Моніторинг якості навчального процесу у вищому

- навчальному закладі : монографія / О. В. Зінченко. – Луганськ : ДЗ “ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2013. – С. 125-145.
12. Зінченко О. Організація самостійної роботи майбутніх учителів: системний підхід / О. Зінченко // Моніторинг якості навчального процесу у вищому навчальному закладі : монографія / О. В. Зінченко. – Луганськ : ДЗ “ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2013. – С. 252-267.
  13. Зінченко О. Особливості реалізації системного підходу до стандартизації професійної освіти / О. Зінченко // Моніторинг якості навчального процесу у вищому навчальному закладі : монографія / О. В. Зінченко. – Луганськ : ДЗ “ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2013. – С. 109–18.
  14. Зінченко О. Проблема забезпечення якості вищої освіти з позицій системний підхід до формування полікультурної компетентності майбутніх фахівців у сучасному освітньому просторі / О. Зінченко // Моніторинг якості навчального процесу у вищому навчальному закладі : монографія / О. В. Зінченко. – Луганськ : ДЗ “ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2013. – С. 193-198.
  15. Зінченко О. Проблема забезпечення якості вищої освіти з позицій системного підходу / О. Зінченко // Моніторинг якості навчального процесу у вищому навчальному закладі : монографія / О. В. Зінченко. – Луганськ : ДЗ “ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2013. – С. 199-202.
  16. Корнєщук В. В. Моделювання в системі підготовки професійно надійного спеціаліста: теоретичний аспект / В. В. Корнєщук // Гуманітарний вісник ДВНЗ “Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди” : [науково-теоретичний збірник]. – Переяслав-Хмельницький, 2008. – Вип. 14. – С. 14-16.
  17. Кучай О. Застосування мультимедіа технологій у педагогічному процесі / О. Кучай // Професійне становлення особистості. – 2013. – № 2. – С. 218-223.
  18. Лодатко Є. О. Моделювання освітніх систем у контексті ціннісної орієнтації соціокультурного простору / Є. О. Лодатко. – Вісник Черкаського університету. “Серія Педагогічні науки”. – 2007. – Вип. 112. – С. 32-40.
  19. Сидоренко В. Фундаменталізація професійної підготовки як один із пріоритетних напрямів розвитку вищої освіти в Україні / В. Сидоренко // Вища освіта в Україні. – 2004. – № 3. – С. 35-41.
  20. Неловкіна-Берналь О. А. Модель підготовки спеціаліста в контексті компетентнісного підходу / О. А. Неловкіна-Берналь // Освіта Донбасу. – 2010. – № 1 (138). – С. 73-78.

- 21.Рибалко В. К. Синергетичні розвідки в освітянському просторі / В. К. Рибалко // Науковий вісник. Серія “Філософія”. – Х. : ХНПУ, 2004. – Вип. 18. – С. 31-34.
- 22.Сисоєва С. Компетентнісно зорієнтована вища освіта: формування наукового тезаурусу // Компетентнісно зорієнтована освіта: якісні виміри : монограф. / С. Сисоєва ; редкол.: В. О. Огнев’юк, Л. Л. Хоружа, С. О. Сисоєва та ін. – К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2015. – С.18-44.
- 23.Сігаєва Л. Педагогічна майстерність викладача вищого навчального закладу в професійній підготовці майбутніх фахівців / Л. Сігаєва // Професійне становлення особистості. – 2013. – № 2. – С. 26-35.
- 24.Скоробогатова М. Р. Моделі підготовки вчителів початкових класів у вищій школі України / М. Р. Скоробогатова // Вісник Черкаського університету: Науковий журнал. – Серія : Педагогічні науки. – Вип. 148. – 2009. – С. 50-55.
- 25.Терентьева Н. Підготовка магістрантів спеціальності “Педагогіка вищої школи”: реалізація компетентнісного підходу // Компетентнісно зорієнтована освіта: якісні виміри : монограф. / Н. Терентьева ; редкол. : В. О. Огнев’юк, Л. Л. Хоружа, С. О. Сисоєва та ін. – К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2015. – С. 320-334.
26. Корнешук В. В. Моделювання в системі підготовки професійно надійного спеціаліста :теоретичний аспект / В. В. Корнешук // Гуманітарний вісник ДВНЗ “Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет ім. Г. Сковороди”. – 2008. – Вип. 14. – С. 14-16.
- 27.Пищулин В. Г. Модель випускника університета // Педагогика. – 2002. – № 9. – С. 22–27.
- 28.Про освітньо-кваліфікаційні рівні (ступеневу освіту) // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. – 2001. – № 13. – С. 26-32.
- 29.Про розробку освітньо-професійних програм вищої освіти за відповідним професійним спрямуванням // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. – 1994. – № 11. – С. 20-39.
30. Товканець Г. В. Вища освіта за кордоном / Г. В. Товканець // Університетська освіта : навч.-метод. посіб. / укладач Г. В. Толканець. – К. : Кондор, 2011. – С. 134-151.
31. Товканець Г. В. Дистанційна освіта у вузівській системі / Г. В. Товканець // Університетська освіта : навч.-метод. посіб. / укладач Г. В. Толканець. – К. : Кондор, 2011. – С. 120-123.
- 32.Цільовий підхід до розробки навчальної програми предмета та етапи його реалізації / І. Булах, В. Пашенко, О. Чалий // Педагогіка і психологія. – 1997. – № 4. – С. 185-192.

Тематика письмових повідомлень і рефератів

1. Дидактико-виховний потенціал етнопедagogіки як фактор професійної підготовки майбутніх освітян.
2. Інформаційна база освітньої та професійної підготовки майбутніх фахівців.
3. Особливості розробки навчального плану в умовах кредитно-трансферної системи.
4. Розподіл змісту навчання та навчального часу за циклами підготовки, навчальними дисциплінами й практиками.
5. Охарактеризуйте оптимальну структуру навчальної програми вузівської дисципліни.
6. Що Ви розумієте під змістом вищої освіти?
7. Які фактори визначають формування змісту освіти?
8. У чому соціальна сутність державних стандартів вищої освіти? Яка їх структура?
9. Назвіть основні джерела змісту освіти у вищій школі.
10. Охарактеризуйте компоненти процесу навчання. Доведіть внутрішній зв'язок між ними. Визначте, яким чином вони об'єднують внутрішню та зовнішню структури навчального процесу.
11. Сформулюйте понятійно-категоріальний апарат моделювання освітньої та професійної діяльності фахівця як науки і навчальної дисципліни.
12. Складіть логічно-структурну схему (таблицю, конспект-схему) змісту освіти.
13. Складіть словник педагогічних термінів стосовно моделювання освітньої та професійної діяльності фахівця.
14. Університетська освіта в контексті Болонського процесу.
15. Розкриття змісту Болонського процесу в документах про вищу освіту країн Європи.
16. Болонський процес і модернізація вищої освіти України.
17. Фундаменталізація підготовки кваліфікованих фахівців з вищою освітою.
18. Організація навчального процесу в університеті.
19. Нормативно-правова база організації навчального процесу в університеті.
20. Організація наукової діяльності в університеті.
21. Освітні та освітньо-кваліфікаційні рівні підготовки фахівців з вищої освіти.
22. Моделювання виховної діяльності в системі професійної підготовки студентів.

23. Виховна робота як основи соціокультурної діяльності вищого навчального закладу.
24. Створення виховую чого середовища у вищому педагогічному навчальному закладі як засіб підготовки майбутніх фахівців до здійснення виховної діяльності.
25. Контекстно-професійний зміст підготовки майбутніх педагогів у вищому навчальному закладі.
26. Особливості професійної підготовки менеджерів освіти в умовах магістратури.
27. Місце і роль гурткової роботи в процесі професійної підготовки майбутнього вчителя.
28. Структура готовності магістрів до інноваційної професійної діяльності.

Орієнтовна тематика для есе

1. Освіта та гроші: що важливіше?
2. Освіта та влада: чи можлива реформа освіти і якою вона має бути?
3. Чи можливо створити бізнес студенту в Україні?
4. Яким я бачу ідеального викладача.
5. Навіщо мені освіта (на власному прикладі).
6. Як я зможу реалізувати себе в житті?
7. Читання книг: анахронізм чи вимога сучасності?
8. Інтернет в житті сучасної людини і в освітньому процесі.
9. Навчальний заклад моєї мрії.
10. Роль університету в розвитку держави.
11. Основні проблеми системи вищої освіти в Україні та шляхи їх вирішення.
12. Моя педагогічна філософія. Що для мене освіта?
13. Педагогіка – наука чи мистецтво?
14. Особливості педагогічного мовлення.
15. Моя педагогічна майстерність.
16. Майстерність педагога – основа педагогічної діяльності.
17. Педагог – професія чи покликання?

Навчальне видання

САЛИГА Наталія Миколаївна

**МОДЕЛЮВАННЯ ОСВІТНЬОЇ ТА ПРОФЕСІЙНОЇ
ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦЯ**

Навчально-методичний посібник до курсу

Підп. до друку 6.09.2016 р. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарнітура “Times New Roman”.
Ум. друк. арк. 7,7. Тираж 100 пр.

Видавець
ДВНЗ “Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника”
76018, м. Івано-Франківськ, вул. С. Бандери, 1
Тел. 73-13-08. E-mail: vdvcit@pu.if.ua
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 2718 від 12.12.2006

